

ISSN 0227 - 2423

1995. GADA FEBRUĀRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

46. GADA GĀJUMS Nr. 2. (551.)

LATVJU SAKRĀLĀ PASAULE

Reliģijā svarīgie momenti ir kults, dogma un mīts. Kults ir reliģijas darbības izpaudums sakrālā iekārtā un tās atsevišķos aktos (ceremonijās, rītos), dogma - tās pamatnolikumi, mīts - tradīcija, svētie raksti vai stāsti. Ja dogmai mīts ir pamatojumam, kulta un mīta attiecības ir neskaidas. Abi šie faktori reliģijā vienādi nepieciešami; kultu ietekmē mīts augstas pakāpes sistēmās; tur kulta pamatā ir doma par to augstāko varu, kam tas veltīts, un jēdziens par šo varu ir agrāks nekā kults. Tomēr ir arī otrējādi vērojumi; tā gadījumos, kad senās kulta ieražas jau kļuvušas nesaprotamas un nāk jau "māņu" kategorijā, var rasties jauni mīti to motivēšanai un atdzīvināšanai; arī jauna kulta rašanās var radīt līdztekus, t. s., aretoloģiju, leģendas par jaunās dievības varu un slavu. Bez tam ir gadījumi, kur viena no abiem galveniem faktoriem var trūkt, kur mīti nav pilnīgi izveidojušies vai uzglabājušies, lai gan vērojams noteikts kults, un otrādi, kur zināmi gan ir mīti, bet par kultu vairs ziņu nav. Tā tad latvju mitoloģijas jēdziens nevar aptvert visus senās latvju reliģijas jautājumus. Tomēr pēdējais konstatējums ļauj šo jēdzienu paturēt arī plašākā nozīmē, kad ziņām par kultu neatbilst ziņas par mītiem, ar ko kults saistāms. Nav mūsu rīcībā pienācīgu ziņu arī par kultu tais gadījumos, kur tādas ir par latvju mitoloģiju šaurākā nozīmē.

Interese par latvju mitoloģiju ir jo dzīva 19. g. s., kad latvju dievību katalogs ir bijis visplašāks, nākot tam pamatā citu baltu cilšu līdzīgiem panteoniem, kāpēc latvju mitoloģijas noskaidrošanai sīkāk jāpaskaidro arī pie ziņām par leišu un prūšu dievībām. Avoti dod par tām aizrādījumus sākot ar 11. un 12. g. s., ja atstājam pie malas romiešu vēsturnieka Tacīta ziņas par aistu tautu pielūgto dievu māti (mater deorum). Šis pirmās ziņas ir norādījumi par elku dieviem un to tēliem, kā arī par svētām un kulta vietām.

Prūšu līgumā ar Vācu ordeni 1249. g. apliecināts, ka prūši pēc plaujas beigām gatavo dieva tēlu, kas apzīmēts ar Curche vārdu. Šis paņēmieni var būt saistāms ar pēdējo kūli; šis vārds sastopams arī vēlāko mitologu darbos. Pie kuršiem Atskaņu chronikā 1290. g. piemin Perkunu. Plašākas ziņas Hipatija (Volinijas) chronikā par leišiem (1252., 1248. g.); tur minēts leišu dievs Andajs, tā piemin arī Nonadievi, Teljaveli, Diveriksu un začu dievu Mejdeinu.

Krievu papildinājums grieķu Malalas chronikai (1261. g.), savukārt, min pie leišiem u. c. tautām Andaju un Perkunu, bez tam Žvoleju - kuņu ("suņu zvaigzni" Siriju?) un Teljaveli - debesu kalēju, kas kalis sauli un to līcis pie debesīm. Ziedošanu šiem dieviem ievēdis kāds Sovijs, kam Teljavelis kalis sauli. Sovijam bijis kuļlis ar deviņām liesām, ko dēli pēc viņa nāves apēduši paši, un Sovijs neticis apakšzemē pa astoņiem vārtiem, kamēr viens no dēliem nav tam palīdzējis, to trīskārt apbedīdams; rakdams zeme, likdams koka dobumā un uz sārta.

Stāsts par Soviju ir senākā un plašākā baltu cilšu eschatoloģija ar norādījumu arī uz dvēseļu ēdināšanu. Krievu chroniku ziņas, izņemot Perkuna nosaukumu, ir palikušas bez atskaņām turpmāko mitologu darbos. Vienīgi pāvests Pījs II (Enejs Silvijus Pikolomini) 15. g. s. dod pa daļai līdzīgu uztvērumu par saules kultu; rakstot par leišiem, viņš piemin liela dzelze āmura pielūgšanu: ar šo veseri sauli atsvabinājušas zvaigznes ("zodiaka zīmes"), sagraujot lielu torni, kuŗā tā ilgu laiku turēta gūstā.

Latvju mitoloģijā debesu kalēja jēdziens ir uzglabājies tautas dziesmās, tāpat kā plašais un sarežģītais leģendu cikls par saules un zvaigznāju attiecībām. 14. g. s. avoti min prūšiem un leišiem vairākas svētās vietas; 1326. g. Dusburgs min jau Romovī ar krīvu prūšu Nadrovijā. Par Perkunu pie zemaišiem ir ziņas 15. g. s. (Dlugošs), pie latviešiem 1428. g. (Statuta provincialia consilii Rigensis). Sākot ar 16. g. s. ziņas kļūst ievērojami bagātākas.

Diemžēl, šais ziņas dominē literārā tradīcija, kur vēlākie rakstnieki atkārtoti, dažādo un papildina iepriekšējos rakstos minētās ziņas, tās brīvi pārnesot arī uz citām tautām. Katrā ziņā šai laikā izveidojas tas prūšu panteons, no kuŗa atskaidrām arī mēs neesam brīvi vēl līdz pēdējam laikam. Kā pirmos no šī panteona Patollu un Natrimpu piemin jau 1429. g. Ermlandes bīskapa raksts. Turpretim ap 1520. g. Grūnavs nosauc jau sešus dievus, viņa rakstībā Patollo, Potrimppo, Perkuno,

Wurschayto jeb Borsskayto, Szwaybrotto un Curche. Tai pašā g. s. ļoti daudzos norakstos apgrozībā bijis, t. s., Sudavas prūšu dievu saraksts, ko Manharts uzskata par pamatu šī laika mitologu darbiem.

Dusburga Romoves motīvu jo plaši izveido E. Stella (1518. g.). Viņa darbā sevišķi redzamas šī laika mitologu plašās tieksmes radīt panteonu, jo viņš ievēd Videvutu, kādu leģendāru prūšu valdnieku, kā senprūšu reliģijas sistēmas nodibinātāju un izveidotāju; S. Grūnavs krīva un Romoves motīvu izveido visplašāk, kā istu hierarchiju. Vienīgi trīs galvenos dievus (Perkonus, Pikollos, Potrimpos) piemin Hennenbergers (1584. g.) savā chronikā. 16. g. s. sāk veidoties arī leišu panteons. Tā saraksts piecina, ka leišu mitoloģijā ir daudz speciālu dievību dažādām dabas parādībām un vēl vairāk zemkopja darbām; vēl jo vairāk tas redzams turpkādejā Lasicija (1613. g.) katalogā, kur sastopami gandrīz vienīgi speciālie dievi dabas un cilvēka gaitas momentiem.

Arī latvju mitoloģijai plašāki materiāli sākas ar 16. g. s. Tā Z. Hennings (1589. g.) piemin Piena māti, ko domājuši krupja veidā; kad piena piezīdušos krupi nosītuši, tad vecā brēķinā (die alte Zaubērische Brēckin) vaimanājus: "Man pene Math, man pene Math." 17. g. s. sākumā šo ziņu jau ir vairāk. Jo plaši raksta jezuits Stribingijs, kas 1606. g. apceļojis latvju apgabalu pie Ludzas un Rēzeknes; vietējie viņam stāstījuši, ka tiem esot dievs, kam rūpes par debesīm, un esot dievs, kas zemi valda; kā lielākam zemes virsū tam pakļauti dažādi zemākie dievi.

Viņiem esot dievs, kas dod zivis, dievs, kas dod mediju, esot labības, lauku, dārzu, lopu, t. i. zirgu, govju u. c. dzīvnieku dievs. Ziedi tiem esot dažādi, dažiem lielāki, dažiem mazāki. Ziedus nesot pie kokiem un uz zināmām birzīm, ko saucot par svētām. Vienam ziedojot lielu kukuli čūskas veidā, ar atvērtu muti un gaŗu asti, citam mazāku, suņa vai sivēna veidā un tml. Citiem esot divi koki, viens ozols, otra liepa. Ozolu saucot par virieti un pie tā liekot zināmā laikā divas olas; liepu saucot par sievieti, tai nesot sviestu, pienu, sieru un taukus (tauku gaŗu?) savai un bērnu veselībai. Ja kāds saslimis, tad sūtīt priesteri pie kokiem izzināt, kāpēc tie to pieļāvuši... ja tūlīt neizveseļojas, ziedu divkāŗšojot. Zirgu dievam, ko sauc par Dewing Uschinge, ziedo divus naudas gabalus, divus kukuļus un taukuma gabalu, ko svieŗ uguni; dievam Moschel, ka ir govju dievs, sviestu, pienu, sieru u. c.; ja govis saslimst, tā jāved pie koka un tiem jāziedo. Lauku un labības dievam, ko sauc Deving Cereklicing, zināmā laikā ziedo melnu vērsi, melnu vistu, melnu sivēnu un tml., arī vairākas mucas alus, meŗos. Bez tam pieminēts arī ūdens dievs. Tāpat kā pirmo kumosu priekŗ ēšanas nolauŗ un svieŗ uguni, lej uguni arī alu it kā savam dievam. Dvēseles varot kļūt par vilkiem, lāčiem un dieviem. Tās ēdina dvēseļu dienā. 1618. g. jezuitu protokolos minēta Atmeschenes Wete klētis un šķūņos, kas ir neaizskaŗama; tur uz akmeņiem liek ziedu, lopus kaujot asinis un ēdienus druskas. Dievam Ceroklim (Ceroklis) dod pirmo kumosu no katra ēdiena un pirmo malku no katra dzēriena.

Ūlenbroks (1615. g.) raksta par latvieŗiem, ka tie sevi sauķuŗi par Dieva draugiem un viņiem bijuŗi šādi dievi: meŗa vecis, kam ziedojuŗi medībās ejot, atvara dievs (abysi), kam ziedojuŗi, zvejot iedami, mājas vai ģimenes dievs (deum familias seu larem), viru dievs. Jauku laiku izlūguŗies no svētā Silvāna (Sylvanus); tāpat svēts bijis pērķons, saule, mēness, saules ātrās gaitas un mēness pieaugšanas dēļ kā svētības nēsēji, bet dilšanas dēļ mēness varējis būt arī kaitīgs ienaidniekiem. Esot arī dieves: jūŗas, vēju, naudas, nakts, laimes mātes; kā dieves tās piesauķuŗi visās lietās.

Kā redzams, 17. g. s. sākuma avotos nav nekādu aizrādījumu uz prūŗu vai leiŗu panteonu. Vienīgi Einhorns (Wiederlegunge der Abgötterey, 1627. g.) dara to netieŗi, saķidams, ka "ŗajās zemēs" agrāķos laikos bijuŗi daudzi un dažādi dievi; neminot viņu vārdus, viņŗ aprakŗta pie tam prūŗu dievību īpaŗības; "ŗis zemes" iedzīvotāji tos esot pielūguŗi. Redzams, Einhornam tomēr naptik pārnest prūŗu panteonu un, nepārņemot plaŗo literāro tradīciju par prūŗu dieviem, viņŗ dod vērtīgas ziņas, ko savācis, novēroŗto latvju paraŗas. Einhorns stāv tuvu Ūlenbroķam.

Latvieŗiem esot daudz dievu, ko viņi piesauķot darbā un darīšanās. Dārzā strādājot, viņi piesauķot Dahrsemate, uz lauka ejot - Lauķemate, medībās ejot - Mhesthemate, tāpat arī lopu un ceļa māti. Savā Reformation gentis Letticae (1636. g.) Einhorns tāpat piemin daudzus dievus un dieves (debesu, ne-

gaisa, pērkona, zibens, jūras vēju, uguns, lauku, dārzu, lopu, tārpu, ceļu, mežu, kā arī lauku, dārza māti. Tautas dziesmas esot himnas šiem dieviem. Minot M. Bilava 1566. g. vizitācijas pārskatu, viņš atrod arī tur ziņas par Laukamaat, Mežamaat, Lopemaat, piemin arī Marijas saplūšanu ar lopu māti (O, Maringa darga, o, Lopu Matiet baggata).

Einorns ieteic vizitācijās aizliegt piesaukt Lauka Maat, Juras Maat, Daarsa Maat, Lopu Maat, Weja Maat. Vēl jāatzīmē, ka pēc Einorna ziņām arī vilks esot pieskaitāms meža dievībām; to latvji saucot Meschawirs un Meschadews vēl viņa laikā. Bluķa vakars bijis ēšanas un plītēšanas diena dievam Como par godu. Viņš raksta arī par pūķi, vēju laiku (Wella laick, Semlicka). Savā Historia Lettica (1649. g.) Einorns piemin Laimu, ko piesaucot grūtnieces priekš dzemdībām un dzemdību laikā. Laima esot arī laimes dieve; Däckla ieauklējot bērnus pēc dzimšanas. Vēju laiku viņš sauca par Dieva dienām.

Pēc Einorna jaunu materiālu par latvju mitoloģiju ir samērā mazāk. Turpretim jo stiprāka kļūst prūšu un leišu katalogu ietekme, to dievu vārdus mēģinot pārnest un piemērot latvju mitoloģijas vajadzībām. 1764. g. Rīgas Gelehrte Beyträge dod jau plašu latvju pseudopanteonu, ko paplašina Lange (1777. g.) savā vārdnīcā un Stenders savā latvju mitoloģijā un vārdnīcā. To panāk, etimoloģizējot dievu vārdus. Tā prūšu Pokols un Pekols (Pikols) kļūst par latvju Piekalnu, zemes dievu (1764. g.), bet Langem Pikals, Piekalnis ir kalnu dievs; Stenderam ir arī Pekols, pekles dievs. Ulmaņa vārdnīcā Pikals ir it kā jauns gars. 19. g. s. latvju rakstnieki lieto Pikolis, Pīkulis, Pitkulis, Piķis, Pakols. Tāpat 1764. g. Gelehrte Beyträge izskaidro, ka Auskauts esot augsts kāvējs, ražas dievs esot Pelvetiņš, Pļautiņš (Hupelis 1774. g., Lange un Stenders min Pilniti, pilnības, bagātības dievu un Pelviku, ūdens dievu), zvejnieku dievs ir Gardotes (Hupelim, Langem Gārdēdis; Stenderam vēja dievs Gardētis); Occopirnis Langem ir Okkupiernis, t. i. Auku piere, 19. g. s. arī Aukuperons un tml. leved arī leišu dievus; tā Lasicija Waizganthos (auglības dievs) top (1764. gadā Gelerte Beyträge) par latvju kaņepju un linu dievu, bet Hupelim, Langem un Stenderam par ligavu dievu Veicganti, leišu auglības dievs Tiklis turpat par tiklības dievieti Tiklu. No Langes nāk arī Trimpus un Ligo.

19. g. s. šis virziens ietekmē arī rakstniecību, kur romantika aizrauj nevien pie stāstiem un romāniem par leišu varoņiem, bet arī pie nostāstiem par prūšu Romovi un krīvu un prūšu un leišu dievu katalogiem. Viens no celmlaužiem šai virzienā ir J. Alunāns, kam seko daudzi citi.

Šim virzienam, protams, nav dziļāku pamatu, un prūšu-leišu panteonu pārnest pie mums nav iespējams, jo katrai baltu tautu dievu sistēmai ir savas īpatnības. Tā kā speciālās dievības ir visvairāk kādas parādības vai darbības veicināšanai vai visbiežāk tās personificējums, arī dievu vārdi ir pārāk cieši saistīti ar tautas valodu, lai šāda pārņemšana būtu iespējama. Lielī nopelni šī pseudopanteona kritiskā vērtēšanā un nortaidīšanā ir P. Šmitam.

19. g. s. romantisms sastopams ne tikai pie mums. Pietiek minēt T. Narbūta leišu vēsturi (1835. g.), kur viss pirmais sējums veltīts mitoloģijai un kur, iepriekšējās ziņas kombinējot arī ar leišu tautas tradīcijām, autors rada jo plašu jaunu mitoloģiju un jaunus dievu nosaukumus. Latvju mitoloģijā Narbūta autoritāte ir Stenders, no kura tas min latvju dievus, kā Drebkuli, Lulki (jau Hupelim), Kauķi u. c. No viņa jauniem leišu dieviem var pieminēt Pramžimu (vēlāk latvju Pramšāns), kaļa dievu Kawas, uguns dievi Praurimi; tāpat Milda, Nijole u. c. ir Narbūta darinājumi, kas pa daļai pārnākuši arī pie mums.

Atmetot šo lielo romantismu un atteicoties no pārnestiem dievību vārdiem, tomēr varam saskatīt zināmu līdzību un tuvumu baltu tautu mitoloģijā. Mēs redzam zemnieku tautu saimniecības idejas izpausmi, sevišķi leišu un latvju mitoloģijā, ar sevišķām dievībām, atsevišķo darbības aktu patroniem, vai arī personifikācijām; latvju mitoloģijā tam atbilst "mātes" un pa daļai dievi ar atsevišķiem vārdiem (Usching, Moschel, Cereklicing) vai bez tiem. Tā Tolgsdorfs piemin debess un zemes dievus, kam pakļauti pārējie, kas zivīm, laukiem, labībai, dārziem, lopiem, zirgiem, govīm un dažādām vajadzībām īpatnēji (ac singularum necessitatum proprii).

Šādas atsevišķas dievības ir katrai darbībai un stāvoklim, kas cilvēkam bijusi svarīgi, tāpat kā arī šis darbības vai stāvokļa daļām - atsevišķiem aktiem. Līdz ar to latvju mitoloģija

noteikti rāda arī augstākā Dieva jēdzienu; tas ir augstākais hierarchijā, vai arī viņu ar citām dievībām nesaista.

Sakārtojot un pārskatot jau minētās avotu ziņas par latvju mitoloģiju, redzam, ka ir daudz līdzīgu pamatvilcienu baltu tautu mitoloģijā, un arī latvju mitoloģijai šis paralēles apgaismo dažus faktus, kas atsevišķi vai izlikties maz ievērojami un maz ticami vai arī pārāk svarīgi. Šos materiālus papildina un arī koriģē latvju tautas tradīcijas. Pirmā vietā šeit ir tautas dziesmas, kas stingrās formas dēļ isos rindu kompleksos, ko apbrīno jau Dionisijs Fabricijs, uzglabājušas daudz senu jēdzienu un priekšstatu. Einorns tās nosauc par dievu himnām, un tais ir sevišķi vērtīgas ziņas par augstākām dievībām. Pēc A. Brašņina statistikas, Kr. Barona latvju dainu, apmēram, 3500 pamatdziesmās pieminēts Dievs. 2000 dziesmās Laima, 400 - Māra, 300 - Dieva dēli un Saules meitas, 80 - Pērkons, 80 - Mēness, 100 - zvaigznes, 300 - velns (gandrīz tikai izsaučienos un vēlējumos), 2000 - Jānis. Līdzvērtīgi ir ticējumi un nostāsti, kas dažreiz jau stipri sagrozītā veidā uzglabājuši senas tradīcijas, sevišķi par kultu.

Visi šie materiāli, tos kopojot, rāda, ka latvju mitoloģijā galvenā vietā ir Dievs. Šis vārds nav sugas, bet īpašvārds; citām dievībām nekad šī vārda nav; viņa jēdziens ir baltu tautām īpatnējs no seniem laikiem un nav arī kristiānisma ievests. Tautas dziesmās viņš atbilst Stribingija un Einorna vārdā neminētam debess un zemes valdniekam, kāds ir arī prūšu un leišu mitoloģijā. Par Debess tēvu viņu sauc arī tautas dziesmas (Latvju Dainas 9291, 31167 u. c.), lai gan, zemnieku ideoloģijas veidots, viņš ir parasti arī cilvēku vidū uz zemes, un viņa apģērbs un nodarbošanās stāv tuvu cilvēka apģērbam un darbam, tāpat kā humanizēta ir arī likteņa dieve Laima un daudzās latvju mātes. Šis humanizācijas process ir aizēnojis seno kosmisko momentu, tāpat atspiedis pie malas Zemes māti, jo Dievs ir arī zemes valdnieks.

Tāpēc latvju tradīcijā nav vairs kosmiskā Ūrāna-Gajas radošā duālisma, un Zemes māte ir vairāk vairs tikai zemzemes dieve, kas savā klēpī atpakaļ saņem visu, kas uz pasaules ir, sevišķi cilvēkus, ko uzglabā līdzīgi Vēju mātei. Citās mātēs redzam radošās funkcijas, bet viņas tiecas kļūt par aizstāvēm, patronēm. Dievam nav ģimenes ("Ne tev sievas, ne tev bērnu"), un vienīgi Dieva dēlu vārds ir pazīstams tautas dziesmās.

Turpretim ļoti plašs ir kosmisko mītu cikls, kas aptver visvairāk atmosfēriskās un sideriskās dievības. No pirmām jāmin Pērkons, ko min kuršiem Atskaņu chronika jau 1290. g., latvjiem 1428. g. Rīgas statūti. Tā kā līdzās latvju Dievam arī prūšu un leišu mitoloģijā ir pazīstams augstākais Dievs, Pērkons nevar būt šādā lomā, un Romoves trijotnē viņš minēts kopā tikai ar citām atsevišķām līdzīgām dievībām. Tautas dziesmās minēti viņa pieci dēli, kas spēļ, rūc un zibēno. Debesu kalējs un leišu Teljavelis gan būs viņam ļoti tuvu; pēdējais izkalis sauli. Arī mūsu debesu kalēja motīvi ir pazīstami tautas dziesmās. Sideriskie motīvi ir par Sauli, tās meitām, Mēnesi, viņa dēliem, Ausekli un viņa dēliem, arī par Dieva dēliem, kas pielīdzināmi grieķu Dioskūriem.

Radniecības un personīgo attiecību motīvi šeit jau plaši veidoti, un personificēšana gājusi stipri tālu. Tā Saule un Mēness ir laulāts pāris, kas savā starpā nesatiek. Šai grupai var pieskaitīt arī dabas parādību dievības. Vējš un viņa dēls ir Saules meitu precinieks; no pārējām dievībām tikai Mežatēvs atbilst leišu Vejopatim, tā tad ir viriešu kārtas, turpretim pārējās ir mātes - Uguns māte, Ūdens māte, Jūras māte, Meža māte, Lauku māte, Upes māte u. c., arī Vēja māte. Dažām no tām ir arī ģimenes, piemēram, Jūras mātei ir meitas. Dieviem ir arī kalpi, bet sevišķi kalpones, piemēram, Laimai svētās meitas, vērpējaņas.

Mēs redzam, ka debesu un dabas parādības ir pietiekami diferencētas, tāpat kā izveidojusies arī diezgan noteikta kosmoloģija un uzskati par dievu mājokļiem, gaitām un pasaules iekārtu, kā arī cilvēku un viņa darbu aizstāvēšanu. Noteikti varam sacīt, ka dievību antropomorfizācijas process latvju mitoloģijā jau attīstījies, bet nav novedis pie atsevišķas dievu pasaules abstrahēšanas. Dievi ir cilvēku izskatā, izņemot dažus zoomorfiskos padievis, bet viņu darbība ir visvairāk cilvēku dēļ un norisinās cilvēku vidū vai cilvēku labā. Ka taisni šādā virzienā gājusi latvju reliģiskā doma, rāda arī likteņa dievības Laimas attīstības gaita. Likteņa jēdziens, kā bieži sastopams arī citur, iet savrup no Dieva varenības; to kārtu likteņa dievības.

Pēc Ūlenbroka Einhornas jau piemin Laimu kā laimes dievi; viņa palīdz arī dzemdētājām, bet Dēkla ieauklē jaunpiedzimušos. Tautas dziesmās Laima stāv līdzās Dievam ("Dos Dievīnis, liks Laimiņa"), kārtējot cilvēku likteni un viņu laimi; kopā tie arī rūpējas par viņu labklājību, tiem ik uz soļa sekojot viņu dzīvē. Viņa ir "mūža māte" (9172-1), mūža Laimē (9203), bet līdz ar to likteņa jēdziens veidojas par personīgas labklājības jēdzienu. Laima, līdzīgi romiešu ģenijam, pavada cilvēku viņa gaitās, sargājot viņu un viņa godu, veidojot viņa dzīvi, kļūst par Laimi (pretēji Nēlaimēi). Ticējumos viņa mīt mājas aizkrāsē, pie pavarda vai sliekšņa, pēc saules rieta nāk mājas aizkrāsē; arī koks pie laidara, akmens mežā var būt viņas mājasvieta, ceļa gājējam viņa ir labā pusē. Dēkla un Kārta nav Laimas sinonīmi, tomēr latvju mitoloģijā nevaram meklēt trīs Parkas, likteņa lēmējas, jo Dēkla un Kārta šķiet tikai atsevišķu cilvēku dzīves momentu patronēses; vismaz tā Dēklu raksturo Einhornas, Māras tautas dziesmā iet Laimai līdztekus; arī viņa nav likteņa lēmēja. Māras motīvos ir arī daudz kristīgo momentu, un pirmais Einhornas viņā redz svēto Mariju. Tomēr Einhornam viņa ir arī govju patronēse.

Šeit var būt strīdi par kristīgo ietekmi onomatoloģijā. Jau Lasicijs piemin daudzus kristīgos svētos - patronus leišiem. Arī latviešiem viņu nav maz, bet laba daļa no tiem ir vienkārši aizstājusi senās dievības, kurū vārdi tā palikuši nezināmi; piemēram, pavasara svētki ar noteikti izteiktiem rītiem ir sēgti ar Jurģa vārdu, analogija ir rudenī ar Miķeļiem u. t. t.

Literārā tradīcija nedod pilnīgu ieskatu par mitoloģiju, jo, kā redzam, sevišķi latvju atsevišķo dievību nosaukumi ir ļoti reti uzglabājušies, turpretim konstatējamas daudzas paražas un rīti, kur dievu vārdi nemaz nav zināmi vai arī nomainīti ar kristīgo svētajiem, kas kļuvuši par jaunajiem patroniem. Ieskatu par šo procesu dod Lasicija aizrādījumi par šiem patroniem pie leišiem; arī mums Labrencis kā uguns patrons u. c. ir aizstājuši senās dievības, tāpat kā Jurģis kļuvis par pavasara svētku patronu. Šādos gadījumos, kur mītam zudis noteiktais saturs, mums jāapmierinās ar tā drumstalām un kulta tradīciju atliekām, lai konstatētu kā seno svētku raksturu, tā arī senos kultus.

Šādu ziņu gan arī nav pārāk daudz; pārsvarā, atkārtojoties, aizrādījumi par objektiem, parasti debesu un dabas parādībām kā arī par dzīvniekiem, kokiem, akmeņiem un tml., kas turēti par svētiem. Tā jau 11. g. s. Brēmenes Ādams piemin prūšu svētās birzis, bet pie leišiem uguns kultu 12. g. s. arābu rakstnieks Idrīzi. Prūšu svētajos mežos bijis atļauts iet tikai, lai ziedotu dieviem (Thomas Cantipratanus, 1263. g.). Par prūšiem raksta Dusburgs (1326.), ka tie Dieva vietā pielūguši visu radību, proti, sauli, mēnesi un zvaigznes, pērkonu, putnus, dzīvniekus, pat krūpi; tiem bijušas svētās birzis, lauki un ūdeņi, kur nav drikstējuši medīt, laukus kopt un zvejot. Hīpatija kronikā (1252. g.) ir ziņas, ka leišu Mindaugs arī pēc kristīšanās ievērojis seno ticību, nedrīkstējis mežā ne zaru lauzt un tml.

Par leišu kultiem plašākas ziņas dod pāvests Pījs II (Enejs Silvijs Pikolomīni) pēc Hieronima nostāstiem. Daļai leišu bijis čūsku kults; čūska katram saimniekam gulējusi mājas kaktā sienā, un viņš tai devis ēdienu un ziedojis. Citiem bijis uguns kults; svētnīcā priesteri uzturējuši mūžīgo uguni; bijusi arī piromantija: ja priesteri naktī pie uguns redzējuši slimā ēnu pie svētās uguns sildoties ar seju pret uguni, tas palikšot dzīvs; tāpat leišiem bijis jau minētais saules kults un dzelzs veseļa pielūgšana, un, beidzot, svētie meži. Kad Hieronīms kādu no tiem nocirtis, sievietes žēlojušās Vitoldam, ka iznīcināts Dieva mājoklis, kur parasti varējuši izlūgties palīdzību, prasīt lietu un jauku laiku; tās vairs nezinot, kurā vietā uzmeklēt Dievu, kam atņemta mājas vieta. Šādu svēto vietu saraksts ir samērā plašs 14. un 15. g. s. dokumentos. Arī pēc Dlugoša ziņām (1387. g.) leišu galvenās dievības esot uguns, ko uzskatot par mūžīgu, un tai neļaujot izdzist priesteri, un svētie meži un čūskas, par ko domājot, ka tur iedzīvo un slēpjas dievs. Uguns svētnīcā bijusi Vīļņas apkārtnē. Čūskas bijušas katrā mājā kā mājas dievi (penates Dii). Svētajos mežos bijušas arī īpašas ugunskuru vietas katram ciemam, mājai un ģimenei, kur sadedzinātas mirušā miesas un oktobrī svētītas piemiņas dienas. Čūskām ziedojuši pienu un kāvuši galjus kā izpirkšanas ziedu.

Ap to pašu laiku arī Sambijas bīskaps Junge aizliedz sapulcēties mežos, nekristīgos bērū ritus, piesaukt mežos, birzis un mājās daimonus, ziedot tiem un dzirot šais vietās. E. Stella (1518.) liek Videvutam aicināt no Sudavas pie prūšiem pries-

terus, kas viņiem mācītu pielūgt dzīvniekus, piem., čūskas, ko uzskata par dievu vēstniekiem un kalpiem, mājās bafo un tām ziedo kā mājas dievībām. Dievi dzīvojot mežos un birzīs, kur tiem arī jāziedo, no tiem jāizlūdzas saule, lietūs. Svētās vietas apgāna svešnieki, kas to var izpirkt tikai ar savu dzīvību. Lielākie dievi esot saule un mēness, pielūdz arī pērkonu un zibeni, negaisu varot piesaukt ar lūgšanām; dievi, kas dzīvo lielos kokos, sevišķi ozolos, varot dot atbildes.

Grūnavs drīz pēc tam aizrāda, ka prūši pielūdzot sauli lēktā, jo tā dod cilvēkiem labību un tml.; sievas bafojot čūskas ozolos un zināmā laikā tās pielūdzot, lai tās vīriem dotu auglības spēku. Uguns esot dievs, jo tā visu var aprīt un cilvēkiem kaitēt. Ozols ir svēts, tāpat plūšu koks. Leišos koku, upju un čūsku pielūgšanu piemin arī Mosvidijs, prūšos Meletijs čūsku ēdināšanu; tās uzrāpjas pa tiro galdautu un bauda no ēdieniem, pēc kam pazūd. Herberšteins (1556. g.) līdzīgi apraksta čūsku kultu žemaišos, Hennenbergers (1584., 1595. g.) dod svēto vietu sarakstu (upe, mežs, koki - bērzi ar svēto plūšu koku, svētā liepa), piemin arī vilkačus un Jāņu uguni Prūsijā, Milhauzenā (Mühlhauzen); nākošā ritā pāri guns vietai dzen lopus, lai tiem nebūtu nekādas kaites; uguns dedzinātāji mājās saņem pienu. Jāņu vakarā sprauž dadžus un tml. uz durvīm, vārtiem, sētas, kur govīs iet ārā un iekšā, pret velnu, burvjiem un Waydeley. Līdzīgas vispārīgas ziņas ir arī pārējiem vēlākiem rakstniekiem.

Analogiskas ir ziņas par latviešiem. Tā jau pāvesta Innocenta III bulla dod ziņas, ka tie pielūguši dzīvniekus, lapainos kokus, dzidros ūdeņus un nešķīstos garus, bet Oliveris no Paderbornas 1212. g. atrod pie livoņiem, igauņiem un prūšiem, pamatojoties gan vairāk uz latvju apdzīvotas Livonijas daļas pazišanu, driadas, hamadriadas, oreadas, nepeas, humides, satirus un faunus, kas ir dabas personifikācijas; esot bijuši svētie meži, avoti, koki, kalni un pakalni, klintis un ielejas. Tāpat Latviešu Indriķa kronika min faktus par ziedošanu dieviem, zilēšanu un dievu gribas noskaidrošanu, gan mazāk konkrēti apstakstot šos notikumus un vairāk tos par libiešiem pieminot. Par pēdējiem sevišķi raksturīgi ir Dītricha apvainojums par saules apēšanu aptumšošanās laikā (Turaidā).

1212. g. Turaidā Dabreļa pili ielenktie libieši ar latviešiem Rūsiņa vadībā, dieviem godu dodami, kauj pēc veca paraduma lopus, ziedo suņus un āžus un nomet tos kristīgiem par apsmieklu no pils, bīskapa un visa kaļaspēka acu priekšā. 1428. g. Rīgas statūti atkārtoti par latviešiem ziņas, ka viņi pielūguši dabas parādības un dzīvniekus, proti, pērkonu, ko saukuši par savu dievu, čūskas, tārpus un kokus, ziedojuši elkiem, mirušos apbedījuši mežos un tos turpat pieminējuši.

Arī 16. g. s. Einhorna pieminētā Bilova vizitācija 1565. g. piemin dievību ritus mežos un birzīs, tāpat paša Einhorna vizitācija 1570. g. Secē. Z. Hennings min saules, mēness, zvaigžņu, uguns, ūdens, upju, dzīvnieku pielūgšanu, čūsku un krupju turēšanu par dievībām (Piena māte); kā arī vilkačus; 1570. g. Kurzemes baznīcas likumi aizliedz elku dievības aktus mežos, birzīs, laukos, pie mājām, kapellās un tml. kā arī apbedīšanu mežos.

B. Rusovs, Vidzemi aprakstot (1578. g.) piemin sauli, mēnesi, zvaigznes, čūskas u. c. Tāpat Vunderers (1589. g.) raksta par Kurzemi; mirušos apbedījot mežā; pielūdzot sauli, mēnesi, zvaigznes, kokus un mirušos; dvēseles pārvēšoties par vilkiem un kaķiem, naktī skrejot āža veidā pa gaisu, mežos noturot savas sapulces un tamlīdzīgi.

Svētās vietas piemin arī vairāki citi avoti, piem., 13. g. s. dokumenti apliecina sacrum stagnum (svēto ezeru), bet svētie meži bijuši pie Rīgas ceļa (1476. g.), pie Lettendorpe; svētais mežs minēts Dragūnu ciema privilēģijās (1503. g.) kā Elkēnvalka un tml. Vēl jāatgādina jau minētais jezuīta Stribingija ziņojums par ceļojumu pie Rēzeknes-Ludzas latviešiem, un sevišķi tā daļa, kur viņš raksta par svētiem kokiem, ozolu un liepu; pirmo pielūdz vīrieši, otru sievietes. 1600. gada jezuītu protokolos (izd. E. Kurcs) sacīts, ka kokos esot (Inesse) kāda dievība. Dionisijs Fabricijs (ap 1611.-20. g.) atkārtoti ziņas par saules, mēness, pērkonu turēšanu par dieviem. Pērkonu pielūdzot, kad esot liels sausums; meža vidū uz pakalna tam ziedo melnu govī, melnu āzi un melnu gali, piesauc Pērkonu, ar alus kannu iet trīsreiz ap ugunskuru un, lejot alu uguni, izlūdzas lietu. No ozoliem un svētiem kokiem varot izlūgties dievu atbildes. Čūsku kultu viņš pa daļai jau ar pūķi. Līdzīgas ziņas ir S. Minsteram (1559. g.), ka vēl viņa laikā latvieši pielūdzot citu sauli, citu mēnesi, citu slaidu koku,

cits akmeni, vai tml. Eucēdijam (1564. g.), Nienštetam (Nyenstedt), kas piemin svētās birzis, akmeņus, kokus, dzīvniekus, čūskas un tml. arī vēl 16. g. s., Ūlenbrokam u. c. Sal. arī Manceli (1474): "Nebūs jums saul', mēnes' un zvaigznes pielūgt un priekšā tiem ceļos mesties, uz šādu vai tādu koku, nei akmeni, nei kādu tārpu, ne ķiplokus, kā vecos laikos jūs tēvu tēvi, pagāni būdami, tādus niekus un radītas lietas pielūguši..."

Pārskatot šos materiālus un salīdzinot ar tautas tradīciju datiem, noteikti redzam šeit atkārtotas ziņas par dažādiem kultiem, sevišķi par k o k u k u l t u, svētiem mežiem un birzīm. Leišiem svētais mežs ir Dieva mājvieta; visās baltu ciltīs to aizliegts aizkart. Svētās birzis Latvijā iznīcinātas tikai 19. g. s., bet svētie koki palikuši arī līdz mūsu dienām. Ieskatu par šo kultu dod Stribingija un Dionisija Fabricija ziņas; daudz ziņu par ziedojušiem ir arī mūsu tautas tradīcijās. Seno latvju paražu apbedīt mežos un baznīcās, ciņu par kapsētām paplašina leišu apbedīšanas ceremoniju apraksts (Dlugošs), kam tuvas Z. de Lannuā ziņas, ka kuršos mirušie dedzināti tuvākos, sevišķi ozolu mežos (1413.-13.). Ticējumos par kokiem A. Švābe atrod arī totemisma atspoguļojumus.

Meža garu latviem samērā maz, jo šī ticējumu kategorijā nav pienācīgi attīstījusies vai pārsniegta. Vadātāji un tml. gari nav patstāvīgi, bet veidojušies kopā ar dvēseļu jēdzienu, un šai virzienā ir daudz kas kopīgs senajam mežam un vēlākai kapsētai. Ir nostāsti par svētiem ū d e ņ i e m - avotiem, strautiem un tml., kā arī kultu (ziedošana avotiem u. c.). Tā jezuitu protokoli (1605. g.) piemin vistas ziedošanu strautmalā ik gadus; bērnam dzimstot ved āzi pie ezera, nocērt kājas un galvu un āzi iesviež ezerā kā pateicības ziedu par laimīgo dzemdēšanu. Līdzīgas ziņas ir arī par latviem.

Ūdenim ir nozīme arī burvības aktos; tā Grobiņā 1793. g. pie strauta uz tēkas nolikti mieži. Ūdeni var arī apgānīt (Grievzē 1790. gadā akā iesviests akmens). Ticējumos raganām, kuņu vēmekļus karsē ugunī, ūdens atdod dzīvību. Zināmās dienās nedrīkst dot ūdeni svešam. Ūdens gari ir ezeros, atvaros utt., bet arī šeit nav pārāk lielu fantāzijas nostāstu; nav tādu, kas būtu pielīdzināmi, piem., krievu lesij un vodjanoi. Kā meža, tā ūdeņu patronēses ir "mātes". Tāpat sastopams uguns kults, bet tā rīti vairāk saistīti ar mājas pavardu un mājas gariem, lai gan no tā neatkarīgi ir uguns saistīšanas rīti (pieguļā, rijā), ar ziedojušiem un lūgšanām, lai uguns neņem patī, bet pietiek ar tai doto tiesu. Tas apliecināts jau Stribingija pārskatā: alu lej pakšos, lai uguns neaprij labību un ēku. Uguni savam dievam latvi lejot alu un arī metot pirmo maizes riecieni priekš ēšanas. Taukumu sviešana ugunī parasta, kad ziedo pie kokiem un mežos.

Arī čūsku kults ved mūs pie mājas dieviem; čūsku veidā pielūgti arī romiešu lari un penāti; par penātiem tās nosauc arī Dlugošs. Čūskām ziedots, tās arī aicinātas pie galda ēdināt (Meletijs, Jerberšteins u. c.). Latvju tautas tradīcijās līdzīga loma ir Gausa mātei, kas parādās krupja veidā; krupi piemin jau Dusburgs, Einhornam tas ir Piena mātes iemiesojums. Gausināšana u. c. svētības akti var būt viens no šī mājas dievību kulta pamatiem. Bez tam, protams, kā čūska tā krupis ir sakarā ar dvēseļu kultu, tāpat kā pēdējais, savukārt, jo cieši saistāms ar mājas dievu kultu, un pati svētības došana ir viens no dvēseļu kulta pamatojumiem, ko liecina dažādu svētību un dvēseļu ēdināšanas ceremoniju tuvā līdzība, kas jau tuvina a u g l i b a s rītiem, kur izlūdz dievu svētību auglībai.

Šādi rīti ir kā par cilvēkiem, tā par lopiem un ražu. Pirmajai kategorijai raksturīgas ir kāzu paražas, kur auglību novēl gan tieši, sniedzot ēdienā zināmus dzīvniekus un viņu ģenitālijas, gan netieši; šādu ceremoniju daļa ir arī apdziedāšanās. Mirbachs liecina, ka jaunam vīram jāiztur arī zināma pārbauze, un labos rezultātus atzīmē, uzspraužot eglīti uz nama jumta. Auglības rītu lopiem un ražai ir daudz, tāpat kā pret jaunu, burvjiem, skauģiem, raganām utt. Leiši mežā apmizojuši arī kokus par to, ka nav bijis saimniecībai svētības (Lascijs). Latviem arī dvēseles veļu laikā var dabūt krietnu bārienu par to, ka nav rūpējušās par svētību. Parasti svētību izlūdzas un to nodrošina ar ziedojušiem, ko dod ugunij (lej alu, sviež pirmo kumosu), tā ūdenim, kokiem utt., tomēr sevišķi m ā j a s d i e v i e m.

Par tiem plašākas ziņas dod jezuitu protokoli par leišiem. Tā pēc 1601. gada protokola ziņām, zemaiši godājuši dievu Pagireiju jeb Dugnaiju. Šis dievs esot smilšu čupiņa, ko glabā zem dzirnām kādā mājas stūrī, un kam vienīgi sievietes no-

teiktā laikā ziedo ar rītiem gaili un ēdiena atliekas. Šis smiltis mājas māte mirstot nodod glabāt jaunākā dēla sievai, bet ja viņa to negrib, pavēl ielikt sev līdzī kapā. 1604. gada protokolā minēts, ka viņiem esot mājas dievs D i m s t a p a t i s, par ko daži domājot, ka tas esot uguns dievs, kas sarga pavardu uguni, un tam ziedojot gaili, ko tad paši apēdot, bet kaulus sviežot ugunskurā; turpretim citi, ka tas esot dievs mājas mātēm, kam tās ziedojot sivēnu; vecākā to nokaujot, un gaļu visas kopā pašas apēdot. Otrs mājas dievs esot Pagyrmis, kam viri divreiz gadā ziedojot kuili vai vērsi, bet sievas gaiļus. Pretējo dzimumu pie ziedošanas nepieļaujot. Jaunā sieva tam dodot maizi un sakšu. Viņa vārds cēlies no dzirnām, zem kuļām esot viņa mājoklis.

1605. gada protokoli piemin rijās akmeņus, kas ierakti zemē, ar plakanu virsu, apsegti salmiem; tos sauc par Dēvves un tos glabā kā labības un lopu sargus. Pavardu uzskata par svētu, un tam tuvoties nedrīkst; kas to aizskar, tam notiks nelaime. Ziedo melnu pienīgu cūku, ko tad ēd saimnieks ar saimnieci un ziedotāju veceni; daļu kopā ar citu ēdienu un 3-9 plāceņiem vecene nes uz riju Deivem. Pieminēts arī Nosolus, kam ziedo āzi, lejot asinis upē, lai dievi svēti ražu. Līdzīgi aizrādījumi ir Rostovska (1768. g.) izvilumos no šiem protokoliem par Dimstīpas, dūmu un pavarda kungu; tam ziedo divas vistas, pēc tam riko dzīres, un neko neatstāj nākošai dienai, pat ūdeni ielejot ugunī. Nekā neesot sākuši bez dievu pieminēšanas, priekš sējas uz lauka nesuši gaili un vistu; Vasarsvētkos kāvuši upes malā vērsi un āzi, lai lopi izdotos, kāvuši labāko lopu, pie kam no zieda bijis brīv ēst tikai vecākiem un bērniem.

Par latviem līdzīgas lietas sniedz jezuitu 1618. gada protokoli (Ludza, Rēzekne, Daugavpils). Par svētiem uzskatījuši akmeņus virtuvē, rijā un klēti, ko saukuši Atmeschones Wete; tos nedrīkstējuši ne profanēt, ne ļaut kādam citam aizkart, izņemot to, kam tas Dieva atļauts. Uz akmeņiem nesuši kaujamo lopu asinis un daļu no visiem ēdieniem. Tāpat ziedojuši Ceroklim pirmo ēdiena kumosu un pirmo dzēriena malku; ozolam vīrieši nesuši gaili, sievietes vistu.

No šādiem dieviņiem, kam, bez šaubām, agrāk bijuši savi īpašvārdi, ir uzglabājies vairāk ziņu par Mājas kungu, kuņa kulta atbilst jau minētām paražām, bet kuņa jēdziens diezgan plašs un dažādi variēts. Mājas dieva kulta ir tuvs dvēseļu kultam, bet arī neatkarīgs no tā. Mājas kungu piemin Hupelis Valkas apr.; pie mājām sakraujot akmeņu kaudzi, to sauc par Mājas kungu un turot par svētu vietu. Miķeļa dienā tur kaujot gaili un lejot arī drusku alus, pa daļai kā pateicību, pa daļai kā lūgumu pēc aizsardzības. Ja šo krāsmatu sabojājot, viņi baidoties, ka saimniecībā notikšot nelaime. Šiem dieviņiem varēja būt arī citas mājvietas, sevišķi kokos. Tāpat Laima nāk naktī mājā un sēž uz sliekšņa, mājā kokos pie mājas u. c.

No auglības dieviņiem jāmin vēl J u m i s un pūķis. Pēdējā motīvs ir jau senākos parstuku nostāstos, arī pie latviem: viņš nes labību no svešiem apcirknēm un sarga sava saimnieka mantu. Pūķa motīvs vijas arī ar čūskas motīvu. Ziņas par pūķi sniedz Dionisjs Fabricijs (1610. g.) un sevišķi Einhorn. Tas esot ļauns, riebigis bagātības elks... ko daudz turot līdz šai dienai... viņš esot sarkans un laižoties kā degoša uguns pa gaisu. Kad viņš esot tukšs un neesot piepildījies ar labību, tad viņš izskatoties zils un riebigis. Saimniekam, kas šo pūķi glabā, vajagot izmeklēt tam sevišķu telpu, kas jātur ļoti tīra. Tur drīkstot iet tikai pats saimnieks un kam pēdējais to atļauj. To nedrīkstot arī katrs zināt. Tur nu pūķis jāēdina un jādzirdina, un viss tam allaž jāpasniedz pirmajam. Ja pūķis mana, ka viņš netiek labi turēts vai kāds no mājas ļaudīm to apsmej, tas paliek tik dusmīgs, ka aizdēdzina visu māju (sal. arī Hupeļa, Stendera u. c. ziņas kā arī daudzus ticējumus). Pūķis var būt arī citādā veidā (kaķis, peles, krupis, dažī putni). Arī rudzu luņģītis ir pūķa pievārds, bet ar vācu Roggenwolf piegaržu.

Svētības daimoniem jāpieskaita arī vilkači (likantropija) vismaz vecākās versijās. Vilkačus piemin 16. g. s. Olaus Magnus (1555. g.) Peucerus (1560. g.) un Lercheimers (1597. g.) un citi, Einhorn (1627. g.) savā Widerlegung etc. jau likantropijai veltī atsevišķu nodaļu. Līdzīgi burvjiem un raganām, vilkačus dedzina uz sārta kā velna kalpus, bet kādā prāvā tie citādā apgaismojumā (Acta Judicialia Regii iudicii districtus Vendensis, 28. UV. 1691. g.). Pārvēršoties par vilkiem, vilkači iet apkārt zināmos laikmetos (parasti Ziemsvētkos, Lūcijas naktī, arī Vasarsvētku un Jāņu naktī, kā arī citā laikā), saplosot lopus un arī cilvēkus. Jau Lercheimers piemin

kādu vilkati zemieku, kas viesībās pie fogta zaudē samaņu un otrā rītā stāsta, ka vajājis raganu, kas lidojusi kā ugunis tauriņš, dzinies tai pakal un ar nazi, raganai patveroties aiz zirga, negribot nogalinājis zirgu. Šis naids pret raganām un burvjiem sevišķi redzams 1691. g. prāvā. Kāds Tiss jau agrāk saukts pie tiesas par Skeistāna piekaušanu; viņš esot atdabūjis labības ziedus, ko Skeistāns aiznesis uz ellī, lai kaitētu ražai. Šeit viņš paskaidro, ka vilkači turp ejot kājām; velns ēdot ar burvjiem, vilkačus ellē nelaizot; velns tos "ne erez" (neieredz), jo viņi no turienes nesot ārā to, ko turp sanes burvji (lopus, labību u. c.), sevišķi labības ziedus (rudzu, miežu, auzu u. c.), lai būtu laba raža. Ziedus glabājot atsevišķā klētī. Vilkači tiekot pēc nāves arī debesis, bet burvji ellē; viņi esot Dieva suņi. Tomēr Tisa stāstījums par vilkačiem kā svētības nesējiem ir vienīgais, bet vilki kā Dieva suņi ir pazīstami tautas tradīcijās un tāpat arī vilku naids pret raganām un burvjiem (arī lāči).

Tautas tradīcijas dod bagātu materiālu vērojumiem, ka svētības rīti uzglabājušies arī līdz jaunākiem laikiem. Piem., J u r ģ o s zemes mātei ziedo melnu gaili, baņo dieviņus zem akmens vai veciem kokiem, liek gaila iekšas zem akmens, liek pilādžus pie kūts pret jauniem gariem; kā pirmā pieguļas dienā Jurģos gājuši uz meža vai krūmu malū, zem liela akmens vai veca koka sanākuši ar alu, brandvīnu, baltmaizi un vārtām olām, sakūruši uguni, nolikuši daļu kā ziedokli zem akmens vai koka, tad mielojušies paši. Arī gani, lopus ārā dzidami, nesuši ziedus bogiem. Jurģu motīvs iet kopā ar zirgu Ūsiņa motīvu (Latvju Dainas 30057, 300065, 30075, 30077). Gaili (melnu) kauj parasti Jurģos, ar tā asinim apraipa siles, zirgus, uz durvim velk krustu. Pretstāts Jurģiem ir Mārīņi - pieguļas beigās; arī tad kauj gaili (Latvju Dainas 30216 - 18, 27, 32), dod maizi (28954, 28958) utt.

Svētku dienas, kur tāpat novērojams senais raksturs, ir Jāņi, Ziemsvētki (Kūķu vakars) u. c. Parasti tie saplūduši kopā ar kristīgo patronu dienām, uz kuņām pārnesti senie rīti kā atliekas no agrākiem priekškristīgo svētkiem. Bez tam šai katēgorijā ir veļu laika paradumi.

Ziedojuņi tautas tradīcijās ir ļoti dažādi. Ziedo pūķim (labību, biežputru, lopu iekšas, vērsi, pat cilvēka ziedu), kāsim trīs pilienus no viruma, ezeram (lopus, cilvēkus), zalktīm (kazu, zosi), Laimai, Mēslu mātei lopu kūti, mērim, drudzim (asinis, gaļu, alu) u. c. Veļus, rupučus, krupi, vardi, peli, dieviņus, Ņekatu māti, Gausa māti, Augšlēcīti, Augstraudzīti, gaņo govī, cibu aicina maizi cepjot apgausināt un ziedo tiem pirmos augļus. Garus baņo pavarda malā, ugunskurā uzturas svētās meitas. Pirmo rīju seņot, ziedo rījas krāsni gaili, apkūlībās liek uz rījas krāsns kūlīti. Veļu laikā nedrīkst ūdeni liet uguns malā, jo tur sildās gari. Mēslu čupā liek barību pūķiem, tur arī izperina pūķi, liekot gaļas atliekas, maizes drupačas, miroņu kaulu un pirts slotu.

Ziedošanas vietas ir kapsēta, svētbirzs, svētie koki (priede, ozols, paeglis, liepa u. c.), svētie akmeņi, upes, avoti, ezeri, krustceļi, kūts, arī jūra. Edites Kurcas krājumā (Mitt. 1924. g.) minētas 511 latvju kultu vietas un bez tam vēl 128 vecas kapellu un baznīcu vietas. No kalniem ir Jāņa kalnu 48, raganu 26, elka 22, baznīcas 23, velna kalnu 15, bez tam Ūsiņa 3, Dieva 5, sviesta 5, svēto (sventes) 4, Pērkona kalnu 3 u. c.; bez tam ap 70 upuļa akmeņu. 4 vietas ir ar nostāstiem par uguns kultu (Bērzmente, Ņemerī, ližu muiža, Sēlpils), 8 (Nītaurē, Salaspīli, Lazdonā, Jaunlaicenē, Gulbenē, Galgauskā, Dundagā) ar tēliem. No kokiem ozols minēts 27 vietās, liepa 15, bērzs 4, priede 3, kadiķis 3, vītols 2, bez tam ābele, osis, apse, egle, lazda, goba. Šis ziņas ievērojami papildina pieminekļu valdes krājumā.

Plašākas ir ziņas par dvēseļu kultu, kas, savukārt, ir pamatā bērņu paražām, mirušo pieminēšanai un dvēseļu ēdināšanai. Vecākās ziņas ir Vulfstanam (999. g.) par prūšu bērēm, bet Vincents (Kadlubeks) 1223. g. piemin arī viņu uzskatus par dvēseles nemirstību. Dvēsele pārnākot jaunpiedzimušos bērņos (t. s., metempsichoze). Indriķa chronikā ir ziņas par leišu sievām, kas pēc viru nāves tiem sekojušas cerībā ar viņiem kopā dzīvot. Iedomātās viņsaules dzīves aprakstu uaglabājis nav, bet ir skaidri norādījumi par to, ka tā domāta šai dzīvei pilnīgi līdzīga, kā tās atveidojums un turpinājums. Tāpēc līdz ar mirušiem sadedzinājuši arī labākās drēbes, ieročus, rotas lietas, zirgus u. c., ko aizliedz jau ordeņa līgums ar prūšiem 1249. g.; to raksta arī Atskaņu chronika par zemaišiem 1290. g. Arī kurši kritušos sadedzinājuši un 3 dienas tos apraudājuši (Indriķa chronika). Dusburģis (1326. g.) izskaidro

šo paražu ar ticību par miesas augšāmcēlšanos; vai bagāts, vai nabags, katrs dzīvos viņā pasaulē tāpat kā šajā. Arī sadedzinātās mantas atdzimstot un noderēšot. Tāpēc dedzinājuši bagātiem ieročus, zirgus, vergus un verdzenes, drēbes, medību suņus, vanagus utt., bet nabagiem to, kas viņu darbam pieder (salīdzini Dluģoša ziņas par īpašām sadedzināšanas vietām mežos un piemiņas dzirēm). Par kuršiem raksta (1413. -14. g.) Ž. de Lannuā, ka viņi mirušos dedzinājuši tuvākos, sevišķi ozolu mežos, labākās drēbēs, ar ieročiem un rotām; ja dūmi gājuši uz augšu, dvēsele būšot glābta.

Pēc Stellas ziņām, bērēs jāsvin līdzīgi dzimšanai ar ēšanu un dzeršanu, rotaļām un dziedāšanu, ar lielu prieku, cerībā uz nākošo dzīvi. Tāpēc dzirēs nav aizmirsuši arī mirušos. 1589. g. Vunderers raksta par latvjiem, ka viņi likuši mirušo zem galda un devuši tam zupu. Šim ziņām citu līdzīgu nav, bet vēl jaunākā laikā bērēs pēc senas paražas met zem galda no ēdiena un lej no dzēriena. Arī sātā likuši labības vai medus dzērienu (Stella par prūšiem). Sudavas teksti vēsti, ka alu gatavojis draugiem un kaimiņiem pats slimais. Pēc nāves mironi nomazgājuši, apģērbuši tirās drēbēs un sēdinājuši krēslā. Viens tam uzdzēris, tad skaitījuši piemiņas vārdus (vaimanāšana), novēlājuši labu nakti, likuši pasveicināt pazīstamos viņā pasaulē, tad apģērbuši viņa drēbes, piejozuši nazi, ap kaklu likuši dvieli un piesējuši klāt arī naudu izdevumiem. Sieviete apvījuši dziju, lai būtu ko lāpīt. Izvadot, ap ratiem jā draugi ar zobeniem gaisā cērtot un velnus gainājot.

Par latvjiem ziņas dod S. Minsters (1559. g.), pieminot dzeršanu un mirušā aicināšanu dzert; kapā liek ēdienu, dzērienu, ceļa naudu un cirvi, novēlot aiziet viņā pasaulē, kur nevaldis pār aizgājēju vairs vāci, bet viņš par tiem. Šis ziņas atkārtoti Lasicijs (1615. g.) u. c. Pēc Stribingija, bērēs sadedzina mirušā drēbes un guļas vietu; kapā liek galvgali kukuli, labā rokā ortu Kerberam, kreisā naudu pārcēlējam. Ziemā uz kapa liek malku, lai mirušam nesaltu.

Ūlenbroks (1615. g.) raksta jau tieši par mirušo kultu (mortuos homines ob merita beneficia et egrgia gesta cultu divino venerabantur) to nopelnu un labvēlības dēļ. Mirušos ēdina viņu pieminēšanas dienās. Prūši (Sudavas teksti) to dara ik gadus pēc baznīcas laika kroģu; vīrieši un sievietes sēž atsevišķi, līdz ir zivis, divas sievietes apkalpo un noliek priekšā ēdienu; neviens nedrīkst runāt un lietot nazi. Ēdienam ļauj krist zem galda, tur lej arī kannu alus. Kad viss novākts un galdauts noņemts, sāk dzert un dziedāt. Līdzīgs apraksts ir Meletijam par pieminēšanu 3., 6., 9., 30. dienā pēc bērēm, aicinot uz dzirēm mirušā dvēseli. Nokritušos kumosus atstāj atstātām dvēselēm, kam pieminētāja nav. Pēc mielasta istabu izslauka un ar mēsliem izsviež dvēseles ārā; tad sāk sarunāties un dzert.

Parastie pieminēšanas svētki ir rudēni (veļu laiks). Tad pie baltu tautām, pēc Strijkovska ziņām, uz kapiem sievas vairanā un dzied piemiņas dziesmas, piemiņas dzirēs saimnieks ņem lielu karoti ar labību, sāli un kvēpināmām zālēm un pēc kvēpināšanas saka: "Un visiem mūsu draugiem." Latvji šai laikā nes ēdienu un dzērienu uz kapiem un dzied piemiņas dziesmas (Lasicijs, D. Fabricijs, Rostovskis). Dvēseļu mielastu istais laiks esot no Miķeļiem līdz Visu svēto dienai. 1387. gadā Dluģoša apraksta leišu paražu oktobra sākumā sapulcēties ar ģimeni un saimi svētos mežos un tur 3 dienas tēvu dieviem nest ziedu (vēršus, aunus u. c.), tos pilnīgi sadedzinot (holocausta) vai kā parasti ziedoņot (victimas afferre) un tad dziroņot. Tāpat viņš raksta, ka šais mežos ģimeņu daļā pie mirušo sadedzināšanas sātū vjetām un ierīkotiem sēdekļiem tie nesuši ēdienu, līdzīgu sieram, un lējuši uguni medu, ticībā, ka mirušo tuvinieku dvēseles naktī nākšot ēst un dzert. 1. oktobrī viņi tur pulcējušies visi, nesuši ēdienu un dzērienu un pēc dažu dienu dzirēm ziedojuši dieviem, sevišķi Perkunam, cerībā, ka ar dzirēm un ziedojuņiem būšot apmierinājuši dievus un dvēseles. Līdzīgas dzires piemin 1428. gadā arī Rīgas statūti un tās aizliedz, jo tās rikotas pat iesvētītās kapsētās (arī biskaps Junge Sambijā). Ēdināšana notiek arī mirušo dvēseli veļu laikā aicinot mājās, klājot tam galdu pirti, rījā vai istabā.

Šādas ziņas ir par latvjiem, sākot ar Lasiciju, Dionisiju Fabriciju u. c. Liek tikdaudz sēdekļu, cik aicināto, palikušo nes uz kapiem, tur lej alu un atvadās no dvēselēm (Lasicijs). Arī pēc Stribingija ziņām mirušos aicina, vārdā saucot, tad pārmet, ka tie nav pienācīgi rūpējušies, nav lopus sargājuši no vilkiem, labību no pelēm, laukus no pērkona un tml.; tad liek galdā kukuli, ko vēlāk met uguni, un alu, ko arī vēlāk lej zemē

vai uguni. Kad telpu izslauka un dvēseles izraida, ar cirvi cērt 4 pakšņos, lai tās nepaliek.

Hanovija darbu krājumā atrodam kāda kurzemnieka disertāciju par dvēseļu mielošanu.

Kā dvēseļu kultam raksturīga ne tikai pietāte vien, rāda jau Ūlenbroka un Stribingija vērojumi par dvēseļu ietekmi uz palicēju labklājību. Ir vairāki aizrādījumi, ka arī dažu pārējo svētku pamatā ir tas pats dvēseļu kults un minētā doma; vismaz rituāls ir ļoti līdzīgs. Elku dievības rīti pieminēti jau 1004. gadā prūšos (Bruns svētā Adalberta biogrāfijā); Indriķa hronika 1212. g. vēsti par Autines latviem, ka tie, ielenkti libiešu pili Satezelē, ziedojuši dieviem pēc tēvu tēvu paražām dzīvniekus, un nokautos āžus un suņus izsmieklam svieduši no pils biskapa un bruņinieku acu priekšā. 1249. gadā ordeņa līgums ar prūšiem piemin ziedošanu Curche tēlam pēc pļaujas. Sudavas teksti dod vairāku svētku aprakstu. Pirmie ir priekš āršanas Pergrubijam. Piesaucis Pergrubiju, priesteris paceļ kausu, to atkal noliek un paņem zobos, izdzer un pārsviež pār plecu, rokas klāt nelicis; tāpat dara, piesaucis Perkunu u. c. dievus; tad dzer citi. Augustā ir citi svētki, tāpat pēc pļaujas, kad priesteris, dievu slavējot vai labāku vasaru lūdzot, dzer kausu. Visiem jādod svētkiem mieži, bet sievietēm pirmā maize.

Bez šādiem pateicības svētkiem bijuši arī izpirkšanas svētki ar mielastu, ko avotos apzīmē nievājoši par āža svētkiem (wan sie den Bock heiligen wollen). Tāpat kā dvēseļu svētkos, šeit var vērot atveģelinātu holokausta principu, sadedzinot zināmas daļas, un pārējo gan ēdot, bet tikai dienā. Ziedo vairāki ciemi kopā vērsi vai citu dzīvnieku. To ievēd šķūnī, paceļ uz augšu, iet apkārt, priesteri piesauc dievus, sacidami, ka tā ir mūsu tēvu svēta pieminēšana dievu dusmu mierināšanai. Asinis uztver traukā, un ar tām aplaka klātesošos. Pie gaļas ēd klāt plāceņus, ko turpat gatavo un sviez pār uguni, kamēr tie apcep. No rīta kaulus un iekšas aprok ārpus mājām un sarga, lai neizkāpa suņi. Šādi ziedi pieminēti 1531. g., un 1546. g.

Lukas Dāvids raksta arī par melnas čūska ziedošanu pēc neizdevīgas zvejas, tāpat darījuši arī slimības u. c. gadījumos. Ziedojuši āzi, sivēnus, zosis vai vistas. Dzīvnieka galvu noliec pret uguni saimnieks, tad priesteris paņem pagali, piesauc dievus, nogriež dzīvnieka galvu un noliek pie uguns, izņem iekšas, bet sirdi, mēli un plaušas sasien kopā un vāra ar gaļu katlā, tad sirdi u. c. izņem, sadala bez naža un dod klātesošiem, ielej kausā 9 karotes zupas, dzer trīs reizes un saka: "Labba, labba." To pašu dara arī citi. Tad sadala gaļu un maizi, bet kaulus sadedzina. Neapēsto gaļu atļauj apēst bērniem dažās dienās, bet pieaugušie to ēst vairs nedrīkst. Beidzot priesteris ņem degošu ogli, liek uz galvas, uzķer ar rokām, met atpakaļ uguni un saka: "Labba, labba"; tāpat citi. Tad priesteris piesauc dievus saimniekam, saimniecei, ģimenei, dvēselei, lopiem, mājai, pret uguni, ūdeni, lūdz, lai nelaimi dzēn pār jūru, kur nātras neaug un gailis nedzied; izdzer kausu, un tad dzer visi papildam. Sievietes ziedošanā nevar piedalīties.

Salīdzinājumam noder Lubenaua jau minētais 1585. g. līdzīgs apraksts par kuršu ķoniņiem Ziemsvētku vakarā, kur arī pārpalikums vairs ēdams nav. Ēdina arī parstukus, kam jau Sudavas tekstos ir pūķa pazīmes: tie nes šķūņos labību no citiem un sarga sanesto. Šo motīvu par parstukiem atkārto Meletijs, tiem pievienojot arī koboldus, kas dara to pašu un dzīvo mājās paslēptuvēs vai malkā. Vakārā šķūnī uz galda tiem liek maizi, sieru, sviestu un alu. Ja ēdiens nav aiztikts, tad tas nav uz labu. Viņš piemin arī svētkus priekš pļaujas, kad visi sapulcējas uz lauka un, pēc ceremonijas izvēlētais saimnieks nogriež pirmo labības sauju, ko nes uz māju; pēc tam pļauj arī pārējie. Otrie svētki, pēc pļaujas, ir jau pieminētiem "āža" svētkiem līdzīgi. Arī Kurzemē, pēc Strijkovska ziņām ēdināti parstuki. Šķūnī uz galda liek 4 maizes, gaļu, sieru, sviestu, tad aicina tos uz nakts mielastu ar noteiktām ceremonijām un burvībām, noslēdz šķūņa durvis un aiziet. Ja vairāk ēsts maizes, būs labāka labība, ja gaļas - lopi utt.. Kas parstukiem vairāk paticis, to otreiz liek vairāk. Arī šeit parstuki ir labības nesēji.

Šis ziņas atkārtoti arī Lasicijs, tāpat kā Strijkovska rudens svētku aprakstu oktobra sākumā (leišos, žemaišos, Kurzemē, Vidzemē un dažos krievu novados). Pēc ražas novākšanas sapulcējas vairāki ciemi ar sievietēm, bērniem un saimi kādā mājā, kur klāj galdu ar sienu un galdautu, uzliek stūros 4 lielas alus krūzes, tad atved bullīti un gotiņu, aunu un aitu, āzi un

VIŅĀ PUSĒ

Bosnijas un Krievijas robi NATO kroni

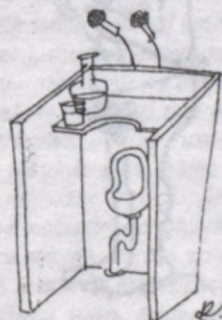
Miera sargātāji Bosnijā

Kamēr operu atjauno, balerinas "dejo" sporta zālēs

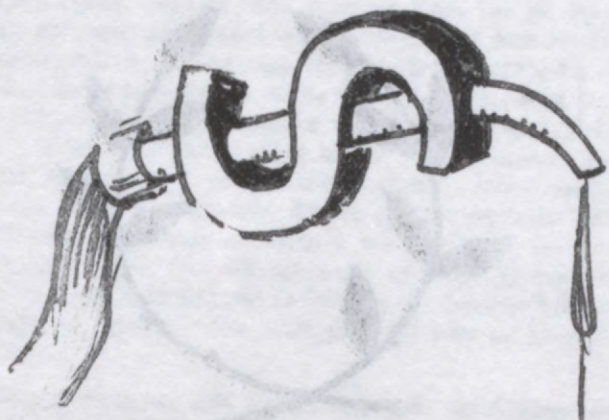

Ja nav jāskatās acis, no tāluma melot vieglāk

Rīgas karikatūrists RV savā bildē apskata pagājušā gada runas vīru progresīvo pusi. Citādi viss ir bez pārmaiņām.

MŪSU PUSĒ

Kanadā katras nedēļas beigās benzīns paliek dārgāks,
Amerikā - lētāks

- Tas angļu ancuks man jau no dipišu laikiem un visu
laiku bikses arī nav pletētas

- Nudien, lasot ievadus, izaugusi bārda!

Jo mazāk kas ir, jo mazāk ko zaudēt

kazu, kuili un cūku, gaili un vistu, zosu tēviņu un mātīti u. c. lopus vai putnus pāršos. Pēc lūgšanas priesteris, parasti vienkāršs zemnieks, tos sit ar nūju un tad arī citi ziedojamam pa galvu, vēderu, muguru, kaklu, kājām, veltījot ziedu Ceimienīkam (Ziemienick) par to, ka tas šai gadā svētījis un sargājis no visa ļauna (uguns, ūdens, sērgas, ienaidnieka). Ēdot pa kumosam no katra dzīvnieka un putna, burvis met zem galda, aizkrāsnē, zem sola un visos stūros, lūdzot Ciemienīku pieņemt ziedu. Tad visi dzer un dzied, viņu pieminot.

Lasicijs šos svētkus sauc par lļiem; tie esot pēc 2. novembra, Visu svēto dienas, nākošā dienā. Trešā dienā pēc lļiem jaunavas svētījot Waizganthos svētkus liniem un kaņepēm. Gaŗākā ar plāceņu klēpi kāpj ar vienu kāju uz sēdekļa, paceļ kreiso roku ar lūkiem, labā tur alus kausu un saka: "Waizganthos, audzini man līnus tik gaŗus kā es un neatstāj mūs kailus." izdzer kausu un piepilda otru, ko lej dievam zemē un svieŗ tur arī plāceniŗus, ko viņam baŗoties. Ja viņa pie tam noturas, būs labi līni, bet ja uz otras kājas atbalstās, nav ticības, ka tie būs labi.

Šie ziedojumi parasti ir zināmos svētkos, kas, piemērojuŗies kristīgo nosaukumam, uzglabājuŗi savas pazīmes līdz pat jaunākiem laikiem. Pirmā vietā, ar visplaŗākām tradīcijām, ir veļu laiks rudenī, kad notiek dvēseļu baŗošana, bet pretēji tiem ir Jāņi, par kuŗiem tradīcija ir tikpat bagāta, seviŗķi Jāņu dziesmās. Pavasari daŗādas dienas ir ar dabas atmodas rītiem (Māŗas diena), seviŗķi Jurgī, ko saista ar Ūsiņu. Ziemsvētki ar ķekātām ir veļu laika noslēgumā, tāpat ar zināmiem rītiem; Miķeļi jeb Māŗtiņi pretēji Jurgīem noslēdz vasaras darbus.

Šajos svētkos mēs varam saskatīt senas tradīcijas, un ar daŗādiem nosaukumiem tie pieminēti arī literāturā. Mēs nezīnām, kādas senas dievības meklējamas to pamatā, bet rīti tajos visā visumā ir svētības un auglības vai arī pateicības un ŗķīstīŗanas (izpīrkŗanas) rīti. Bez tam ir liels daudzums speciālu dienu, kas, nosauktas kristīgos vārdos, ir ar zināmas darbības aizliegumu vai ieteikumu; ŗeit stipri izmanāma kristīgo svēto leŗģendu ietekme, bet izjūtams arī senākais elements, kaut gan mazāk, kā jau minētos svētkos, kam pamatā ir gadsķārtu ideja.

Atskatoties uz iepīrkŗējo, varam konstatēt, ka seno latvju reliŗģija pazīst augstākā Dieva jēdzienu un paturējusi arī likteņa dievības; tāpat izkopta ir kosmoloŗģija ar kosmiskām dievībām. Tomēr plaŗākas ir zemāko dievību katēgorijas, no kuŗām daŗas ir ar speciālo dievību pazīmēm, bet pārējām ir daimonu īpaŗības. Novērojami arī senie kultu un rīti to atskanās, kas parasti literāŗā tradīcijā pielidzināti māņiem. Zīņu ir pietiekoŗi daudz, lai varētu vērtēt seno latvju reliŗģiju un tās ipatnēŗas pazīmes. Atseviŗķi vēl jāmin cilvēkiem kaitīgo parādību daimoni, kā laika parādībām (viesulis); kur atseviŗķu daimonu nav, tur tās ietekmē citi ļaunie spēki (krusu raganas un tml.). Tāpat ir slimību daimoni, seviŗķi drudzim un mērim. Plaŗa ir pārējo ļauno spēku katēgorija, kas vēlākos laikos izveidojuŗies par velna kalpiem. Pats velns kristīgās sātānnoloŗģijas veidojumā ir visa ļauna avots un vaininieks; tautas dziesmas viņu gandrīz nemaz nepiemin, bet pasakās, teikās un ticējumos, seviŗķi kosmogoniskās teikās, viņŗ ir Dieva partners pasaules veidoŗšanā, gan samērā nemākulīgs un vientiesīgs.

Šāds duālisms nav raksturīgs latvju mitoloŗģijai un neliekas būt arī pirmatnējs. P. ŗmits saskata tajā pirmo kristīgo sektu ietekmi. Citādi tautas tradīcijās velns ir diezgan nevainīgs pretdarbinieks cilvēkiem, un viņu mēdz pārspēt gandrīz vienkārŗākiem līdzekļiem nekā viņa kalpus - burvjus, raganas u. c. Noteikti kristīgo uzskatu veidots ir velns kā elles kungs; elle kā grēcinieku soda vieta un tāpat arī tās mocības nav latvju mitoloŗģijai pazīstamas, lai gan pazīstama ir aizsaules zeme (viņa saule) un eschatoloŗģijas sistēma tradīcijās pietiekoŗi izveidota. Raksturīga pazīme ŗim velnam ir tā, ka velnus jau vecākos tiesu aktos (piem., 1637. gadā Rīgas zemes tiesas akts) tēlo vācu uzvalkos, resp. kungu drēbēs un izskatā. Ja dzīvi pēc nāves mēdz iedomāties ŗai dzīvei līdzīgu, nav brīnums, ka elles un velna konkrētai uzskatāmībai noderējusi ŗi paralēle no zemnieku beztiesiskā stāvokļa. Velns kaitē parasti ļaunu darot un ar viņu cinās visādiem līdzekļiem. Tomēr viskaitīgākie ir viņa kalpi, burvji.

Burŗanas slava, ŗķiet, mūsu zemei ļoti sena, jo Kurzemi kā ŗai ziņā klāsisku zemi piemin jau Brēmenes Ādams. 16. g. s. ŗis ir iecienīts temats, ko parasti piemin tā laika autori. Sākot ar 17. g. s. uzglabājuŗies daŗdzo burvju prāvu aktis, pie-

movs, 'Aganistānas lauva', Maskava saka: "Čečenijā nevajadzētu riskēt nevienu krievu dzīvību" - bet Jelcins gatavojas viņu (un citus līdzīgus 'miermīļus') atlaist no dienesta...

Fanātisms 'kārtības' dēļ. 'Kārtība' no fanātisma. Bez debatēm.

Kad senos laikos aziātu ordas - Čingishana, Atilas - iekaroja jaunu teritoriju, parasti sekoja pilsētu nopostīšana, iedzīvotāju (resp.: 'zaudētāju') slaktiņš, vērtību nolaupīšana vai izputināšana, uz vietas atstātā garnizona vardarbības, pāri palikušo verdzināšana un - tādā pat garā nākošais kara gājiens, tālāk rietumu virzienā. Kā vēsturnieks saka: viņi ienāca dārzā, bet atstāja tukšnesi.

Ar to nemaz nav teikts, ka šķaidītie Eiropas un Vidusāzijas to laiku režīmi bija vienreizēji demokrātiski, 'gaiši', miermīlīgi, īpašu cieņu pelnījuši, vai 'cilvēces labākā cerība', kā norises mēdz tēlot vērtētāji ar akli liberālu (ja ne klaji rasisku) pieeju. Tāli no tā: zom mongoļu pātagām cieta brutāli feodālas, reliģisku birokrātiju balstītas iekārtas; mēs tikai tās (šķietami) labāk 'pazīstam', jo, kā nekā, tajās slēpjas arī laba daļa mūsu 'tradīciju', valodu, kultūras pirmavotu...

Bet te galvenais ir metode, gadu simtos būtībā nemainīga: bez lielas domāšanas - uzvarētos iznīcināt, verdzināt, tiem nojaukt vidi, izkaut domu, nomākt cerību. Nolidzināt. Atstāt tikai izmantojamo. Turpretim grieķu Aleksandrs 'lielais' lika ģenerāļiem ieprecēties vietējo dižciltīgo dzimtās, tā nodrošinot aizmuguri. Kur reiz Romas imperija rikojās noturīgāk - uzvarētos 'piebiedrot', tos galīgi neizlaupot, bet pakļaujot nodevu sistēmai, ļaujot tiem izvīrēt 'savus' (gan cieši uzmanītus) valdniekus, paturēt valodas+relīģijas 'brīvību' (par cik kolonijā vēlams), ierasto tirgus+monētu sistēmu, utt., tādējādi veidojot 'internacionālu' režīmu, kurā noteicošais bija 'pax romana' (Romas 'miers un kārtība') - mongoļu tvēriens bija daudz vienkāršāks: 'kārtība' būs simtprocentīgi mūsu. Beigts tas, kas pretojas. Un - viss. Nekāda tiksmināšanās ar 'jaunas sabiedrības veidošanu': tāda nemaz nav vajadzīga. 'Vērtīgs' ir tikai momentā noderīgais, gaļamejot nogrābjamais. Bauda. Kautiņš. Asinis.

Tā zobenbrāļi Baltijā ienesa - krustus. Spāņi 'jaunā pasaulē' rikojās kā mongoļi (kamēr līdzņemtā, t. s., 'civilizējošā' baznīca piemiedza acis). Kas bija inkvizīcija? Reliģisks mongolisms. Muslimu fanātiķiem šodien mongoļu metode rit asinis - ne velti tie sevi sauc par fundamentālistiem. Sadams Huseins - mufti mongolis. Bosnijā uz senās mongoļu izvāzijas bēguma līnijas cīnās viņu idejiskie mantinieki. Vāciešiem, japāņiem, savukārt, līdzīgs gājiens (ar smalki izstrādātām 'nederīgu tautu' - untermensch - katēgorijām) darbojās tikai īsu laiku. Cerēsim, ka Tibetā ķīniešu jaunmongolisms drīz beigsies. Paliekošāki bijuši Romas modeļa varianti - angļu, holandiešu imperijas, amerikāņu kolonizējošais 'merkantilisms' (kuram tagad pieslienas vācu, japāņu 'jaunbūves'). Bet mongoļi šo savu 'pieeju' ģeopolitikai vispamatīgāk iekāva krieviem. Krievi no pēriena vēl nav atkāpušies un jau labu laiku cenšas savu versiju - industriālo mongolismu - piegriezt tālāk citiem, t. s., 'klientiem'.

Kāpēc ne, ja no tribinēm tādu uzvešanos nenosvilp? Vai duraks 'labosies', augs no jauna, ja sitējam arvien atlec redzamas 'priekšrocības', dūres 'kārtība' nes rezultātus, neprasa dziļu analīzi...? Tāpat vien tālāk! Kāda vaina 'lielai tautai' rīkoties pēc patikas? Lai citi, vot, tik 'ievēro' (apm., tā Jelcins nesen biklam Klintonam, Vašingtonā). Tā var turpināt fantāziju par 'veciem, labiem laikiem', kad 'stingra roka' daudz ko 'panāca'... Tāpēc, lai to krustu šķērsu atspērdamies tiepuši padomijas, t. s. 'zinātniskā marksisma' teroristi (un plānā prāta draugi rietumos), praksē krievu pieeja bijusi, paliek un būs mongoļu pieeja - vai virslakas carisms, komūnisms, vai kāda tur 'savienība' un tās 'vajadzības'. Lai kā un lai ar cik lielu, cerībā aklu 'labu gribu' cenšamies krievu tautai piedēvēt 'tādu pašu cilvēcību, kā mūsu', to pielabināt mūsu 'domāšanai', tai legalvot (+iekukuļot) rietumnieciskas 'vērtības', 'rādīt ceļu', 'palīdzēt', to 'apgaismot' (jēdziens, kas savienojas ar absurdu 'ievēšanu Eiropā') utt. - ka tikai būtu 'labi' (resp., 'ērtāk mums) - ir, diemžēl, jāsaprot, ka kausli tādu dzejoļu skandēšana izraisa vienīgi nicināšanu.

Viņš, re, nav tāds pats, kā mēs. Netaisās būt. Negrib būt. Nejut nepieciešamību. Dāvanas pieņems kā pelnītu nodevu. Kaimiņiem sitīs. No vājākiem izspiedīs. Ne nieka ne cels, ne meklēs, ne mācīsies. Un izbrīnu viņam izraisīs tikai tas, ka citi 'nesaprot'. Kā tie var būt tik stulbi? Darbi runā patiesību, ne vārdi. Mežonīgam, arvien tekošam šo darbu archīvam neviens - ne mēs, ne viņi paši - negrib morāla puvuma smakas dēļ tuvoties. Patiesībai skatīties acīs nav patikama, populāra lieta

- kā to sāk saprast nule mājās atgriezies Solžeņicins (Par viņa traktēto 'patiesību' mēs arī varētu...).

Un tad vēl - tincināšanās ar 'komūnisma sabrukšanu'. Ielu nosaukumi mainīti gan, padomijas krasākie blēnduki novākti, Dzeržinska piemineklis vairs nestāv pie Lubjankas (un 'Bērnus pasaules' veikala), banālākie saukļi pierimuši (vai to spuldzes izdzēstas, izsistas), bet nav sabrukusi vecā kārtība; tās simbols ('dzīvais mirušais') arvien vēl guļ uz Krēmļa sliekšņa kā nenovācama nasta; nav remdētas to pašu 'vadošo' kungošanas slāpes un nav izplēnējusi moderno leģionu padevība visidiotiskākai pavēlei. Šodien Čečenija, rit viena no 14 citām 'autonomām' (!) republikām, aizparīt 'tuvā pierobeža' (kur palikušo kolonistu 'intereses', saka Jelcins, "mums stingri jāievēro"...) jo bez visa tā nav jēgas. Mongoļu jēgas. Jābrūk tālāk, jākauj, jāposta, jānosaka, jāievēd 'kārtība'. Lai mājās iet, kā iet.

Redzamākais krievu eksports šodien ir transitmongoļi - krievu mafija. Cieši blakus, viņu 'preces un pakalpojumi': ieroci, kodolmateriāli, maukas... varbūt 'uzvaru' jāpanāk ar rafinētākiem līdzekļiem, ar infiltrāciju, varas darbiem, kā reiz to mēģināja 'piektā kolonna'? Rit? Kas to lai zin? Ja ko var pareģot, tad tikai to, ka rietumi kūļenodami skries 'balstīt' ejošo 'stabilitāti' (vakar Gorbačovu, šodien Jelcinu, rit kādu ģenerāli...), visu laiku nesaprasdami, ka darišana ar mongoļiem. Tie, ātrāk kā jebko citu, 'stabilitāti' izpūtīs ārā pa otru galu.

Mēs nezīnām ko ar šo mūsu 'kapitalisma uzvaru' tālāk darīt. Dolāram morāla satura, vai pozitīva virziena, izrādās, nav. Paši mongoļi neesam - tāpat, nedomājam krievam zem deguna pavināt dūri un ierūkt ausi: klau, tagad uzvedies, citādi būs slikti. Pietiek, galu galā, un cauri. Nē, 'nenoslidēsim viņu limeni' (Ā, tas tomēr ir cits limenis, savējo vērtējam augstāk?). Viens otrs akadēmiķis jau nokrekšķinājies, ka, re, ir 'nepieklājīgi atgādināt cilvēkiem viņu vājības' - tāpat, par 'ētiku' daudz nedzirdēsim. Būs tie, kas tieps 'ekonomisku pielīšanu' (to pašu, par kurā smejas Ķīna): re, pacelsim viņu dzīves standartu, iepisim pasaules tirdzniecībā, tad arī viņiem nāksies saprast, ka 'kooperācija' noder labāk, kā kauslīgums. Jauka teorija - gan bez vēsturiska seguma. Mongoļi varēja 'kooperēties' garī un plaši trīs kontinentos (viņiem to izmisīgi lūdza daudzi un dažādi sūtņi), bet atbilde vienmēr bija viena un tā paša (ar sūtņa galvu uz paplātes): mulķības - ko tur daudz tirgoties, ja varam (kā gribam) paņemt visu tik un tā. Un tad netrūkst arī Čemberlena pēcteču, glumu citu iztirgotāju: lai būtu 'miers mūsu laikos', nu, paņem vien to mazo republiku, to pierobežas josliņu... netraucēsim, un sagaidām, ka mūs netraucēs, kad līdzīgi rikojamies mūsu pierobežā, mūsu 'interesei sfairā'. Pa jaltiņai tur, pa jaltiņai te... Un kad tādi truli 'vadoņi' būs visu reiz (atkal!) notirgojuši līdz kliņķim, tad ierindas miljoniem būs jāiet no jauna zaudēto 'glābt'. Skaisti.

Visgrūtākais kumoss, liekas, ir plīks patiesības grauds: 'vinnēts' vēl nav nekas, ja nēaust brīvība tam, kas to prasa un par to cīnās; ja nav maizes un tīra ūdens tam, kas izsalcis, ja miljoniem jāguļ zem debess jumta, ja kāds vēl var atļauties pasūtīt tankus kā 'atrisinājumu'. Drīzāk: cīņā par nepietiekami saražotā 'sadali' visu līdz šim sakrāto var ātri zaudēt. Sāksim ar šiem pamatrūkumiem. Ja tos nav sapratuši valdnieki, mainīsim valdniekus. Vispār: valdniekiem (ģenerāļiem, birokrātiem) uzticēsim arvien mazāk, jo nekompetence un īgnums birst viņu gēnās kā jauna slimība. Bet tad tūlīt teiksim: necenties tavu (svešu) 'kārtību' uzspiest citam; nevainojami cel un veido savu māju tā, ka nav jāubago palīdzība, ka nav jāpiesauc tiesneši, ka nav jātaisnojas, ka vari lepoties un aicināt ciemos. Lēni. Rūpīgi. Nekāro. Neprasi, netūļojies, strādā: ne vien ierodoties, laiku nositot, gaidot, bet labu darot, vairojot kvalitāti, labākus ceļus meklējot, mācoties, augot, audzinot citus - vienalga, cik necils un nenozīmīgs darbs, jo, galu galā, viss savienojas, viena šķietami nenozīmīga daļa ietekmē visas pārējās. Esi atbildīgs par savu. Meistaro to. Meklē vainu vispirms pie sevis, ne kaimiņa. Cieni viņu un viņa robežas, tad viņš tevī cienīs. Sāksim ar cilvēkiem. Ar ģimenēm. Tā, no apakšas, no šūninām, ar sabiedrību. Viss pārējais ir pretenzijas. Tad, un tikai tad, kad mums ies labāk kopēji, kad neesam viens pret otru aizdomīgi, kad varam sarunāties bez dūres vicināšanas, kad jūtamies drošāki, kad varas svīru bidītāji nespēs vairs izmantot revanšu alkas un cilvēku tumšo pusi vispār - tad dosimies kopā pamedīt ierocū tirgotājus, kriminālistus, brāķa ražotājus, melīgus valstsvīrus, satupušus biokratu, piesārņotājus, naida sludinātājus, visus tos, kas vienu pusi labprāt iztirgo pret otru. Fanātiķus. Naida procentniekus.

Nav tādas 'puses'. Trešdaļas, ceturtdaļas, stūriši, kripatas, kompromisi. Ir tikai viena veselīga, mijiedarbīga vienība. Vai - nav nekas.

spēs vairs izmantot revanšu alkas un cilvēku tumšo pusi vispār - tad dosimies kopā pamedīt ieroču tirgotājus, kriminālistus, brāķa ražotājus, melīgus valstsvīrus, satupušus birokra- tus, piesārņotājus, naida sludinātājus, visus tos, kas vienu pu- si labrāt iztirgo pret otru. Fanātiķus. Naida procentniekus.

Nav tādas 'puses'. Trešdaļas, ceturdaļas, stūriši, kripa- tas, kompromisi. Ir tikai viena veselīga, mīļdarbīga vienība. Vai - nav nekas.

Ziņas: Groznijā krīt bumbas, eļļa sļicina tundru, kartupeļi vagā pūst, banku peļņa depresijas gadā sasniedz jaunus re- kordus, grib atdalīties un sadalīties tur un te, brīvi staigā masu slepkava bet nevainīgais likvidēts, palīdzību nozog, deg mūža meži, deg imigranti, kāškrusta un āmursirpja jaunmongoļi ņirdz, gudrie muld un muld, bet neviens nav atbildīgs, neviens nav atbildīgs... □

1994.-1995. g. gadmijā

Juris Mazutis

FORUMS:

vērojumi, pārdomas, piezīmes

TĀ ATSĀKĀM DZĪVI TOREIZ

Kur kā bērns es rotājais,
Kur man dzīves maigums mājis.
Plūdons

Neretas pagasta Pilskalnes "Osāni", mana tēva un ma- nas dzimtās mājas, atradās, apmēram, kilometru no Lietuvas robežas. 1994. gada novembra sākumā mans dēls Indulis ap- meklēja to vietu, kur kādreiz bijuši "Osāni" un dažas citas kaimiņu mājas, un no mana tēva mājām atradis tikai drupas un dūmeņa pamatu.

"Osāni" bija vecas mājas, ko no Pilkalnes muižas īpaš- nieka grāfa Lintena ap 1868. gadu iepircis mans vectēvs par 6000 zelta rubļiem. Māte zināja teikt, ka tēvs piedzimis un no- miris tajā pašā kambarī, varbūt tajā pašā gultā. Es arī pie- dzimu tajā pašā kambarī, bet mirt man būs lemts citā vietā, jo tā kambaņa vairs nav.

Pirmajā psaules kaņā armijas nepārviotojās tik strauji kā otrajā. 1915. gada vasaras sākumā tēvs mani veda aiz ābeļ- dārza mājas aizmugurē, kur vēlos vakaros varēja saklausīt do- bju dunoņu Lietuvas pusē. "Vācietis nāk," tēvs teica. Es to "vācietis" iedomājos vienu milzu vīru, apmēram mūsu lielās lie- pas augumā, ja jau viņš nākdams varēja sacelt tik lielu troksni.

Varēja būt jūlijs vai augusta sākums, kad krievu kazāki mūs izdzina no mājām. Pēc mātes stāstiem, mūsu saimnie- cībā bijušas divdesmit govīs, četri zirgi un prāvs skaits cūku. Cik ātrumā bijis iespējams, dažādas mantas sasviestas vienā orē un dažos ratos. Pirmos ratus vadījusi mana māsa Īda, to- reiz 12 gadu veca meitene, un es, četrgadīgs knauķis, sēdējis viņai blaku. Pirmo ratu aizmugurē bijusi piesieta otra zirga pa- vada, un aiz tā treša. Tēvs ar māti ratu virknei papriekšu dzi- nuši govju baru.

Tādā veidā mēs tālu neesot tikuši, jo krievi lopus rekvi- zējuši armijas vajadzībām. Pie gala mērķa - "Bajinsku" mājām Kārsavas pagastā, netālu no Krievijas robežas - mēs nonāku- šī tikai ar vienu zirgu un divām govīm. "Bajinsku" saimniece bija mana tēva māsa, tur aizprecējusies un daudz vecāka par viņu; viņas vīrs bija jau miris, atstādams divi dēlus - Pēteri un Kārlis. Abi bija jau pieauguši vīri, Pēteris precējies, bet Kārlis, baidīdamies, ka krievi viņu neiesauc dienestā, līdz ar manu tē- vu aizgāja mežos, "zaļajā armijā". Pēteris mums ierādīja otras mājas, "Lazdiņus", kas arī viņiem piederēja, turpat blaku "Ba- jinskiem".

Pēterim bija meita Minna, ko visi dēvējām par Miņņuku, dažus gadus vecāka par mani. Es biju iemācījies lasīt, kā mā- te teica, reizē ar runāšanu. Kad tēvs lasīja avīzi, es stāvēju viņam starp kājām un vilku pirkstu pa burtu un vārdu rindām, ko viņš lasīja skaļā balsī. Tā es iemācījos lasīt no avīzes, ne no ābeceš, un "Bajinskos" tūlīņ tiku par mājskolotāju Miņņu- kam, kas vēl neprata lasīt.

Vienu rītu drīz pēc brokastīm uz galda vēl bija kaut kādi nenokopti kauli. Es Miņņukam noliku ābeci priekšā, lai lasa. Taču viņa tikai skatījās kaut kur projām un atkārtoja, ko es saku. Tas mani sanikvoja, es paķēru vienu kaulu un triecu viņai sejā. Ievainoju degumu, un viņa sāka raudāt. Māte mani krietni sabāra un piedraudēja, ka man vajadzēsot Miņņuku precēt, ja viņai samaitāšot ģīmi. Miņņuku precēt? To tik nē! No tā laika valdījos un beigu beigās, laikam, viņu iemācīju lasīt.

Gandrīz liktenīgs man iznāca cits notikums, kamēr dzīvo- jām tajā pusē. Kādreiz vēlāk māte Īdu bija aizlaidusi kādā sko- lā, bet mani bērnu dārzā Malnavā. Kādu rītu viņu pārņēmusi baiga nojauta, ka ar mani kaut kas nav kārtībā. Sajūgusi zirgu un gandrīz "vienos lēkšos" nobraukusi tās 12 verstis līdz bērnu dārzam. Tur viņai pateikts, ka viņas dēls Kārlis nupat miris un nolikts pagrabā atdzišanai. Mana nabaga māte noskrējusi pa- grabā, atradusi mani augšpēdu guļam uz dēļiem, karstu kā uguns, vēl elpojam. Mani paķērusi, piespiedusi pie krūtīm un aizskrējusi turpat netālu pie daktera, kas bijis krievs. Tas mani apskatījis, atzinis, ka "aizdegušās plaušas", mani notinis si- nēpju plāksteriem, iedevis zāles, kas ar ūdeni man mutē le- jamas katras piecpadsmit minūtes, un māmiņu atlaidis ar ne- lielām cerībām, ka varbūt... Nesamaņā es gulējis veselu nedē- ļu, taču beidzot atžirdzis. Atceros tikai, ka pēc pamošanās ju- tos ļoti viegls un tālu no visām lietām, no visas pasaules. Pēc dažām dienām žēlojos, ka nav darba. Māte iedeва melnu ko- ka kastīti, kas glabājās pagultē un bija pilna ar naudu - cara naudu, papirnaudu, apmēram, desmitūkstošu rubļu un daži simti zelta naudas. Lai es saskaitot, cik rubļu tur esot, māte teica. Tēvs bija bijis turīgs saimnieks, turējis divdesmitūkstoš rubļu bankā un desmitūkstoš mājā. Bankas ieguldījums bija pagalam, un arī ar to naudu, kas kastītē, drīz neko nevarēja nopirkt. Bet tos zelta desmitniekus māte glabāja "nebaltām dienām".

Atgriešanās mājās notika 1919. gada pavasarī. Visa mū- su mantība bija sakrauta tajā pašā orē, kas nākusi no "Osā- niem". Ori vilka viens pāri palikušais zirgs, nevisai stiprs, jo labus zirgus rekvizēja armijai. Starp dažādiem maisiem orē gulēja grūsnēja cūka; orei blaku soļoja tēvs, vadīdams zirgu, un aiz tās mēs trīs - māte, māsa un es, dzīdami un uzmani- dami divi govīs. Abām govīm bija apsīta virve ap kaklu, lai varētu savaldīt, ja pa ceļam no kaut kā strūktos un sāktu skriet. Virzišanās uz priekšu veicās gausi. Vezums vienam pa- šam pavājam zirgam bija liels un smags, pret kalnu vajadzēja piepalīdzēt pastumt, un no kalna lejā pieturēt. Govīs nevarēja triekt, un uz ceļojuma beigām viņu kāju nagus nācās aptīt lu- patām, jo bija atspaidīti un sāpīgi. Laiku pa laikam nācās pa- visam apstāties, pat zirgu izjūgt, un lopiņus pagānīt kur kuplā- ka zāle pa ceļa malām, arī padzirdināt. Kā pārlaidām naktis, nemaz neatceros.

Vairs neatceros, cik ilgi mūsu ceļojums vilkā, bet beidzot kādā vēlā naktī mēs nokļuvām "Osānos". Iegājām mājas priekšnamā. No tā trejas durvis veda uz iekštelpām: vienas taisni pretim, vienas pa labi un vienas pa kreisi. Māte man vaicāja, pa kurām durvīm iesim. Britiņu stostījies, devos pa la- bi. Tās bija pareizās durvis, uz saimnieka galu; pa kreisi varē- ja tikt uz saimes jeb kalpu galu, un taisni pretim, pa vidu, bija liela virtuves telpa ar lielu plīti un maizes krāsni.

Kā sākās pirmās dienas mājās, ko darījām, neatceros. Dzīvot bija jāuzsāk saimes galā, jo lielākās istabas vidū saim- nieku galā vācieši bija kurinājuši uguni: grīda bija izdedzināta, sienas nosvēpētas, un kāds ar ogli vēl bija uzrakstījis: "Kopf heiss, Füsse kalt - dann bistu du alt." Māte prata vāciski un izskaidroja, ka tas nozīmē - ja tev galva karsta, bet kājas aukstas, tad tu esi vecs. Nesapratu, kāpēc tam tā jābūt.

Dzīvojamā māja, klētis ar vāgūzi un garā ēka, kas ietvēra divējus šķūņus, kulu un riju, bija puslīdz veselās, bet liellopu kūts un cūkkūts nodegušas vai nodedzinātas. Tēvs bija bijis moderns saimnieks ar modernu lauksaimniecības inventāru. Viņš tūlīņ sāka apzināt, kur visas mašīnas un citi priekšmeti atrodas. Drīz gandrīz viss bija atrasts: Mājās pārnāca "McCormick" labības plāvējs, "Deering" zāles plāvējs, zirgu grābeklis, zviedru ražotas metalla ecēšas jeb stāvi, tītavas, vērptomie ra- tiņi un lepnā "linijdroška". Gandrīz visi priekšmeti bija izvazāti netālos kaimiņos, kas visi bija godīgi cilvēki un bez strīdēša- nās visu atdeva atpakaļ. Pa ceļam tēvam bija izdevies arī no- pirkt - vēl par to pašu cara naudu - otru zirgu, vecu kaņa kle- peri, kas armijai vairs nederēja. Tā nu mums bija divi zirgi, di- vas govīs un viena grūsnēja cūka. Viena govīs bija atnesusies isi pirms ceļojuma uzsākšanas, teļš bija palicis "Bajinskos". To vēlāk vasarā māte viena pati pārveda mājās.

Nekur nevarēja dabūt petroleju. No bezzaru blūķiem tēvs saplēsa skalus un tos izžāvēja maizes krāsni. Viņš uztaisīja "bābu": četrstūrainis stabs uz stabila pamata, un tajā dažādos augstumos un pusēs slīpi iezāģēti robi. Tajos varēja iespraust degošu skalu, vai vairākus skalus reizē, lai kalpotu dažādām vajadzībām. Es tiku iecelts par "apgaismošanas ministru". Mans uzdevums bija uzskatīt, lai visi skali deg labi, nobirkstīt izdegušo ogli un atjaunot skalu, kad tas izdedzis.

Arī uguns iegūšana bija problēma. Mūsu ipašumā bija viena kastīte sērkokciņu. Ja citas izejas nebija, māte vienu sērkokciņu šķēla garēniski uz pusēm. Bet parasti uguni uzturējām dzīvu vai nu lielajā virtuves plīti, vai siltuma krāsnīnā dzīvojamā istabā. Vakarā vajadzēja pareizi novērtēt, kad karstās ogles apraušamas pelniem, lai tās kvēlotu lēnām un paliktu gaillējošas līdz rītam. Ja pelnus uzrausa pārāk agri, kamēr no ogļēm vēl plīvo zilās liesmiņas, varēja rasties bistams tvans, un šad tad gadījās, ka mums apsāpa galvas. Ja ogles aprausa par vēlu, tās izgailēja, un rītu no rīta "melnā cūka" bija ielidusi plīti. Tad atkal bija sērkokciņš jāšķēļ uz pusēm.

Tēvs bija piņmanis, bet sērkokciņu, ar ko smēķi aizkūpināt, nebija. Man bija uzticēts divējs pienākums: govīs ganot, mežā no kritušiem vai stāvošiem nedzīviem koku stumbriem ievākt labas piepes, jeb ķimpenes; un laukos sameklēt labus, skaislus krama gabalus. Pēdējais uzdevums nebija viegls, jo "Osānu" zeme visumā bija līdzena melnzeme, bez akmeņiem. Tomēr savu pienākumu es paveicu. Piepes tēvs izraudzēja pelnu biezputrā, izskaloja un izžāvēja, tā iztaisot posu. Posa gabaliņu uzlika uz krama šķautnes, ar cietu noārdētu ģelzi uzšķīla dzirksti, kas ielēca posā. Tas sāka kvēlot, un ar to varēja aizdedzināt ir smēķi, ir skaidiņu plīts iekurināšanai.

Gaļas ko ēst nebija. Taču tēvs drīz kaut kur bija dabūjis trušu pāri. Tie vairojās ātri, un tā mēs jau pirmajā vasarā tikām pie spēkbarības.

Dažādu dārzāju sēklas, vairākus maisus rudzu, miežu, auzu un zirņu, kaņepu sēklu un linsēklu kules, kartupeļus Bajnsku Pēteris dikti izpalīdzīgi bija iedevis līdzī, ar ko uzsākt saimniekot. Miežus, auzas, zirņus tēvs tūlīn iesēja steidzīgi uzplēstos tirumos; rudzus atstāja rudens sējai un tikai mazu druscīņu atļāva tūlītējam patēriņam. Dārzāji un kartupeļi izauga drīzi, bet pirmo gadu nācās iztikt galvenokārt ar miežu plāceņiem, auzu miltu un zirņu karašām. Graudus malām ar rokas dzirnakmeņiem, kas bija ievietoti maizes krāsns mutē. Kad notika malšana, mans uzdevums bija stāvēt ārā stratēģiskā vietā, no kurās iespējams pārredzēt visus ceļus, kas ved uz mūsu mājām. Ja pa tiem tuvojās kāds svešnieks, es devu zirņu, un dzirnavas ar visu saturu tika iestumtas tumšajā krāsnī.

Pirmo pavasari un vasaru apkārt vēl klīda dažādi nepatīkami uzmācīgi "viesi". Ar šaujamo apbruņojies virs ienāk iekšā un pieprasa, lai viņam dod ēst, lai viņu ratos aizved uz turieni un turieni. Parasti tie bija atšķirušies, noklīduši vai dezerētājuši vācu zaldāti. Viņi gāja pat uz klīti un kūti pārliecināties, vai tur nav kas ēdams. Ja atrastu mūsu cūku, bez vārda runas nošautu un labākos gaļas gabalus paņēmtu. Dārgo cūku tēvs ievietoja vienā atsevišķā kambarī saimes galā un durvis nomaskēja ar žagaru kaudzi. Tā cūku paglābām, un tā savā laikā atnesa sešpadsmit sivēnu, no kuriem gan divus nogulēja.

Tabakas sēklu tēvs bija atvedis no "Bajnskiem", un drīz vien aiz nodegušajiem stajliem kuploja gan machorkas tumšzaļās, platās lapas, gan "cīgāru" tabaka. Lapas tēvs nošķīna, izraudzēja, nomazgāja, izžāvēja un ar asu nazi sagrieza. Bet kur ņemt ietinamo papīru? Pagaidām nācās iztikt ar dažādu neapdrukātu papīru strēmēlēm. Pipi viņš nelietoja.

Vecais kleperis, ko tēvs nopirka pa ceļam, atnesa postu. Nevienš nebija ievērojais, ka tam ir kašķis. Drīz vien mēs trīs - tēvs, māte un es - pamanījām, ka esam aplīpuši, sākās niezēšana, uzsitās pūslīši, kas pārvērtās vātis. Kaut kas jādara, un steidzami. Bet kas?

No bērzu tāsīm un celmiem tēvs iztecināja spaini darvai līdzīga šķidrums. Kādu pēcpusdienu vienu tukšu istabu saimes galā sasildījām ļoti karstu, izģērbāmies pavisam pliki un caurcaurim noziedāmies ar iztecināto darvu. Arī vainīgo zirgu ievēdām iekšā, spalvu nocirpām līdz ādai, un arī nabaga lopīņu noziedām ar to pašu līdzekli. Visu nakti pavadījām bez gulēšanas, dodami medikamentam laiku iedarboties. Tad sākās mazgāšanās. Laimīgā kārtā Īda bija palikusi vesela. Tagad viņa tikai karsēja ūdeni plīts lielajā stūrī katlā, iesmēla spaini un to pasniedza pa durvīm mums. Mēs ūdeni salējām lielā kubulā un no tā mazgājāmies. Vajadzēja vairāku kubulu, lai kaut cik aptīrītos. Arī zirgu nomazgājām. Ziede līdzēja, niezeklis izbeidzās un neatkārtojās. Bijām glābti.

Bet nelaime nenāk viena. Uz rudens pusi mātei sāka pampt kājas, līdz pat gūžai, ar lielām sāpēm, un drīz vien viņa nespēja paiet. Spriedām, kas tas var būt tikai akūts muskuļu reumatisms. Zāle šini gadījumā - lielo sarkano skudru inde. Mēs zinājām, ka Sila Marča mežā, kādus piecus kolometrus pa lielceļu uz Grīgales pusi, aug daudz brūkleņu un ir lieli sarkano skudru pūļi. Kādu dienu ap pusdienas laiku, kad lopi bija mājā, tēvs iejūdzā zirgu, un mēs ar Īdu devāmies pēc

skudrām. Ar lāpstu piebērām vairākus maisus, ar visām ča-gām un oliņām. Braukšana mājās bija ļoti nepatīkama. Jebšu bijām rikojušies iespējami rūpīgi un piesardzīgi, skudras ložņāja mums visapkārt, dzēla un knieba, un bijām priecīgi, kad beidzot sasniedzām sētu un varējām izpurināties.

Lielās plīts stūrī katlā Īda sakarsēja ūdeni, vienu maisu ar skudrām ielikām lielā kubulā un karsto ūdeni uzlējām virsū. Uzkaršējām vēl vairāk ūdens, un kad skudru maiss bija diezgan mircis, to izcēlām ārā un sagatavojām karstu vannu, kurā ar mūs abu palīdzību iekāpa māte.

Tādas vannas sagatavojām divas vai trīs, ar vairāku dienu atstarpēm. Un patiesi: ar katru dienu māmiņai kļuva jūtami labāk, un pēc nedēļām trim vai četrām viņa bija atkal uz pe-kām.

Otrai nelaimei sekoja treša. Ziemā atklājās, ka Īda sasli-musi ar plaušu tuberkulozi, jeb diloni. Tā bija Kalpaku ģimenes slimība: Mātes māte bija ar to mirusi, kad mātei bijuši tikai astoņi gadi. Un tā pati slimība atkārtojās citos mātes rados.

Īdai iekārtojām atsevišķu istabu, kur viņa viena pati dzi-voja, lietoja kaut kādas zāles, mērija temperatūru trīsreiz die-nā un ēda to labāko, ko varējām sagādāt. Viņa atveseļojās un dzīvoja līdz 1942. gadam.

Nākamajā 1920. gadā mums bija liels bars lielu cūku, ko māte baņoja rudens kaušanai. Iepriekšējā rudenī tēvs bija apar-is visus laukus, strādādams līdz vēlai naktij, iesējis ziemas ru-dzus, un pavasarī sasēja vasarāju. Rudenī mājās atbrauca dampis ar kuļmašīnu, ar talkas piepalīdzību visa labība tika izkulta un graudi sabērti arodos, jeb apcirkņos, klēti. Ar Nere-tas dzirnavnieku Krajevski tēvs sarunāja vairākas malšanas naktis. Tad ratus piekrāva ar rudzu, miežu, auzu un zirņu mai-siem, un pievakarē tēvs devās uz Neretas ūdensdzirnavām, kādus piecus kilometrus pa apkārtceļu. Malšana aizņēma visu nakti, un nākamā rītā tēvs, viss baltiem miltiem noputējis, at-griezās mājās ar gataviem produktiem - rupjiem un bidelētiem miltiem, putrainiem, grūbām un kliļām. Tādas naktis bija vai-rākas, ar lielākām vai mazākām atstarpēm.

Tad novembra otrajā pusē sākās cūku kaušana, kas man bija tas briesmīgākais laika sprīdis visā gadā. Kad kaujamā cūka kvieca, es istabā iespiedu galvu starp diviem spilveniem. Tēva vienīgais palīgs bija māte. Nokauto cūku uzcēla uz īpaši pataisīta dēļu galda sētā. Vispirms izplūcām muguras un skausta sarus, jo tā bija laba prece, ko varēja pārdot žīdam Ģerselim, kurš šad tad apbraukāja lauku mājas un pārdeva adatas, šujamos diegus un sikumus. Pārējos sarus un spalvu nosvīlinājām ar aizdedzinātu salmu vistokļiem. Tad cūku uz-šķērda, iztirīja, atstāja vienā gabalā, vai sadalīja.

Tajā rudenī nokāvām astoņas vai deviņas cūkas. Daļu ga-ļas iesālījām, daļu izžāvējām baltalksņu dūmos, bet kādas četras vai piecas tikai drusku apsālījām, ietinām baltos pala-gos un nolikām klēti.

Decembra vidū, kad sniegs jau uzsnidzis un labs ziemas ceļš, tēvs piekrāva divas ragavas ar palagos ietītajām cūkām un dažādu graudu produktu maisiem, un kādā agrā rītā devās ceļā uz Rīgu, 120 km attālu. Viņš sēdēja priekšējās ragavās, un otrs zirgs bija piesiets aizmugurē. Ja labi veicās, Rīgu viņš sasniedza trijās dienās, naktis pārgulēdams iebraucamās vie-tās pa ceļam. Viņš zināja, kur ir lauku produktu tirgus Rīgā un kur ir labas iebraucamās vietas, jo pirms kara tādus braucie-nus bija veicis vairākkārt. Pircēju viņam netrūka, skārņi paņē-ma veselās cūkas, daži pat atcerējās viņu no priekškaŗa lai-kiem, atzīdami, ka "Osānu" ražojumi esot labi. Divās vai trijās dienās viss bija pārdots, nauda kabatā; viņš varēja iet resto-rānā iedzert kādu šņabi, iepirkties un doties mājup.

Toruden viņš mums visiem atveda lielas dāvanas. Īda, kam tuvojās precību gadi, dabūja grezni izstrādātu oša koka laulības gultu. Māte bija liela dziedātāja un mūzikas mīļotāja: viņa saņēma gramofonu ar milzīgu tauri un kādas 30 ska-ņuplates, starp tām pilnu "Rigoletto" operas iespēlējumu ar Amelitu Galli Kurči. Mātes brālis Eižens Kalpaks, kas tajā laikā bija Rīgas pilsētas būvvaldes direktors, sev bija iegādājis jau-nu rakstāmgaldu un man atsūtīja savu veco, milzīgu mēbeli ar daudzām atvilktnēm, dažādu novecojušu veidlapu piesūķē-tam. Papīru otrās puses bija baltas, un tur es varēju izrakstīties pēc sirds patikas. Visas mājas vajadzībām viņš pārveda lielu petrolejas griestu lampu, kurās lēzenā kupola apakšpusē lieliem izciliem burtiem bija lasāms: Made in England. To nu pat mūsu valodniece māte nesaprata. "Made" varēja būt sie-viešu vārds; bet kāds viņai sakars ar Angliju?

Tad mūs piemeklēja ceturtdā, vislielākā nelaime. Tēvs sev nebija pircis neko, un zināja, ka tas viņa pēdējais brauciens. Jau labu laiku viņš sajuta sāpes pūslī. 1921. gada marta otrē

pusē viņš uzmeklēja pazīstamu ārstu Pusbarnieku, Jēkabpili, kurš ieteica braukt uz Rīgu un ļauties pamatīgai izmeklēšanai kādā slimnīcā. To tēvs arī darīja un atgriezās mājā 30. martā. Pārā vārdos viņš mums pateica, ka viņam pūslī liels nedziedināma vēža augonis; ieēdis drusku ceptas gaļas, viņš ielikās gultā un nākamo četrus dienu laikā izdzēra tikai glāzi piena.

4. aprīļa rītā puisis Joza Močieks veda cūku mēslus uz dārziem, Īda un māte tos ārdīja un izklaidēja. Es dairijos ap tēva kambaļa durvīm - man viņa bija briesmīgi žēl, gatavs kaut kā palīdzēt, ja viņš gribētu. Pēkšņi viņš sāka raustīties un mēģināties pa gultu; es nojaudu, kas notiek, izskrēju ārā un kļēdzu: "Tētuks mirst! Tētuks mirst!" Māte atskrēja un iegāja tēva kambarī, bet es, šausmu pārņemts, sāku skriet uz mežu. Drīz atguvos: kas te notiek? ko es daru? Lēnām, bailīgi atgriezos, māte iznāca un mums ar Īdu un puisim Jozam pateica, ka tēvs miris. Viņa aizdarījusi viņam acis. Mirstot viņš trīs reizes izpūtis dvašu, un viņa redzējusi dvēseli aizlidojam līdz ar viņa elpu. Tēvs nomira 49 gadus vecs; mātei vēl nebija pilni 39, Īdai 18, un man nepilni 10.

Un sākās cits dzīves posms, bez tēva padoma un atbalsta. □

OSĀNU KĀRLIS

***

ĪSA APCERE PAR DIEVU

Par daudzām lietām un notikumiem ir vairāk kā pietiekoši runāts un rakstīts, bet visādos ziņošanas veidos Dievam ir ierādīta pēdējā vieta. Protams, nav jau viegli runāt par Dievu, jo viss, ko mēs sakām par Dievu, ir tikai pelavas. Sen atpakaļ Akvīnas Toms atzina savu "Summa Theologica" par salmiem, ko viņš gribēja iesviest ugunī. No tā viņu atturēja viņa līdzgaitnieks.

Mūsu dienās cilvēks ir pieradis pie skriešanas ar laiku un neredz un nesaprot pats savu stāvokli. Viņš dzīvo bara garā, kas ir radies zem sabiedriskās dzīves ietekmes. Viņš ir aizmirsis Dievu un sevi, dzīvodams tehnoloģiskā barbarismā, kur īsta līdzcilvēka mīlestība ir nosmacēta. Iznākumā cilvēks vairs nepazīst savu īsto cilvēka dabu, grimdams primitīvā pasaulē, lielgabalu dunoņā un atoma ieroču draudos. Tehnoloģiskā drudzī cilvēks ir izkēmojis savu cilvēcīgo seju un zaudējis garīgās saknes, kas baro viņa dvēseli. Tādos apstākļos dzīvojot, cilvēks tiek bidīts un raustīts uz visām pusēm. Zaudējot savu cilvēciskumu, viņš zaudē savu godīgumu, pašnoteikšanās un mīlestības spēju. Ja ļaudis ir zaudējuši savu cilvēciskumu un iekšējo mieru, tad nav iespējams viņus turēt kopā ar mīlestību. Tos var turēt kopā tikai ar brutālu varu. Nekāda tehnoloģiska attīstība neizdzēsīs naidu, kas garīgi grauž materiālisma sabiedrības iekšās. Tas ir garīgais vēzis, kas darīs savu darbu tik ilgi, cik ilgi ļaudis noliegs savu garīgo slimību un atsāks savu garīgo atdzimšanu, kas var sākties ar Dieva meklēšanu. Šī Dieva meklēšana ne pūli, bet katram jādara pašam sevi. Mūsu personas dziļumos Dievs iedēdza mazu liesmiņu - sirdsapziņu, kas ir īstas dzīves likums. Izdzēs šo liesmiņu un tu apgānīsi pats savu cilvēka dabu. Caur sirdsapziņu Dievs sauc cilvēkus uz savstarpēju vienotību un vienotību ar Sevi tā, lai cilvēka katra rīcība tiek darīta garīgā gaismā.

Mazas zināšanas par Dievu var iegūt no grāmatām un svēto dzīves paraugiem. Tomēr, lai pazītu Dievu labāk, Viņš ir jāmeklē cilvēkam pašam sevi. Lai atklātu Dievu savā dvēselē, cilvēkam nav jāiet nekādā klosterī, nekādā dzijā mežā, nekādā Everesta piekāpjē, vai tā pašā galotnē. Katrs dzīves ceļš gājējs var savā ceļā atrast Dievu. Daudzējie pirms mums un mūsu dienās ir atraduši Dievu savu dvēseļu dziļumos, bet viņi par to nerunāja un nerunās. Tas ir noslēpums, un šis noslēpums nevar tikt izteikts, atklāts. Ja kādam ir liela griba runāt par Dieva atklāsmi sevi, tad tas padara sevi necienīgu un nespējīgu Dieva klātbūtnes pārdzīvošanā. Pēc Austrumu, Rietumu un Vidējo Austrumu svēto personīgās pieredzes pārdzīvojumiem Dievs katrā cilvēka dvēselē ir noslēpums daļiņu no Sevis. Tāpēc cilvēka pienākums ir attīstīt apziņā šo dievišķo daļiņu un izaudzināt no tās pilnīgu, pastāvīgu Dieva klātbūtnes apziņu. No šīs apziņas izaug dievišķā aplaimotība, ko cilvēks izjūt ciešanās, bēdās, slimībās un dzīvības briesmās. Dieva klātbūtnes apziņa, kā jau viss dabā, attīstas Viņa noliktajās robežās. Tā ir Dieva žēlastība, ko Viņš izdala pēc sava prāta. Šī Dieva klātbūtnes apziņa var attīstīties tik tālu, ka tā pārņem visas cilvēka spējas, kad cilvēka griba saplūst ar Dieva gribu. Izņemot cilvēku, nekam visā radībā nav dota iespēja piekļūt Dievam tik tuvu. Tāpēc vien jau ir jārunā par Dievu tik bieži, tik ilgi, cik ilgi pastāv neticība, cik ilgi dzīvo neticīgi cilvēki.

Zinātniekam, kas ir ļoti iedziļinājies savā pētniecības laukā, ir ļoti grūti domāt bez loģikas. Runājot par Dievu, ir jāatmet mūsu loģika, lai gan Dievs ir zinātnes un reliģijas autors. Katrai loģikai ir nospraustas robežas. To, ka cilvēka dabiskā prāta produktu nevar pielietot Dieva viszināšanas saprašanā. Šī viszināšana ir pārdabiskā plāksnē. Šī viszināšana ir Dieva visvarenība, kas visu organizē, visu virza uz attīstību, pilnību. Kad šis attīstības, pilnības laiks (Pleroma) izbeigsies virs zemes un visā debess izplatījumā, to tikai Viņš zina. Šī attīstības procesā katram cilvēkam ir iedalīta zināma loma. Kaut mēs neapzināmies, tomēr katrs cilvēks ir kā mazs locēklītis garīgās un fiziskās evolūcijas ķēdē. Kas no mums var iedomāties kā izskatīsies zemes fauna, flora, cilvēks, sacisim, pēc viena miljona gadiem. To mēs nespējam iedomāties. Tomēr Viņa "Civitas Dei"- Dieva valsts, vai valstība, sasniegs savu gala mērķi - Dieva nolēmt pilnības pakāpi. To visu cilvēku prāts nespēj aptvert, jo tas ir ierobežots, bet Dievs ir bezgalīgs. Ierobežotība nespēj aptvert bezgalību.

Dievs ir ārpus cilvēka saprāta spējām. Visa radība, viss bezgalīgais debess izplatījums ir Dieva priekšā kā kino filma. Dievs skatās radībā un Pats ir radībā. Daži gaišreģi saka, ka visa radība ir svēta, jo tur mājot Dievs. Tas tomēr nenozīmē, ka mums būtu jāpielūdz koki, ezeri, jūras, zvaigznes. No tā iziet, ka visvienkāršākais ceļš Dieva redzēšanai ir Dieva saskatīšana Viņa radībā. Tas prasa ticību un piepūli. Katrs cilvēks ir vairāk vai mazāk apdāvināts ar iejūtas spēju. Balsoties uz iejūtu, apkārt mums ir kāds mistisks spēks, kas caurstrāvo mūsu apkārtni. Šis neredzētais spēks noliedz loģisku pierādījumu, - tomēr tas liek sevi izjust. Šī izjūta top spēcīgāka, skaidrāka tiem, kas sirsnīgi tiecas preti garīgai pilnībai. Arī šī gadījumā Radītājs paliek noslēpts, lai neatņemtu cilvēkam brīvo gribu. Ja Radītājs pabīdītu kaut drusciņ sānis noslēpuma plīvuri, cilvēks tiktu tā apžilbināts visu dzīvi, ka zaudētu izvēles spēju.

Kur tikai paskaties, paklausies, visur daudz, bezgala daudz dzīvības. Aug koki, zied puķes, gaisā lido putni, visādas spārnotas dzīvības. Pat okeāna dziļumi ir pilni dzīvības, kas vēl nav pilnīgi izpētīti. Kukaiņi rāpo, lido. Pat baktērijas dara savu postošo un reizē labvēlīgo darbu. Visur, visur dzīvības pilnība. Tas viss norāda tikai uz vienu dzīvības, labuma avotu - Dievu. Lai cilvēks atgūtu savu īsto cilvēcisko dabu, viņam jātop par dabas labuma spoguļi, kurā atspoguļojas Dieva gars. Gars ir visā dabā, bet visvairāk koncentrēts cilvēka sirdī. Cilvēkam jāapzinās šis gars, jāciēna, jākopj līdz Dieva noliktajām pilnības robežām. Dievs ir tas dzīvojošais spēks, kas valda katru mūsu dzīvības norisi, katru maiņu visā pasaulē. Mūsu mūžs ir par īsu un jutekļi par lēniem, lai izjustu, redzētu maiņas faunā, florā, zemes iekšienē, cilvēka ķermenī, visā debess izplatījumā. Katru sekundi visur notiek maiņas, kustības, ko ietekmē un iespaido Dievs. To ir ievērojuši jau senie Romas filozofi, sacīdami "Omnia mutantur" - viss mainās. No Dieva vizuma kārtošanas var spriest, ka Dievs mīl absolūti visu radību, bet sevišķi cilvēkus neatkarīgi no tā, vai cilvēks mīl Dievu, vai pretojas Viņa likumiem. Tas ir tāpat kā saule spīd visiem neatkarīgi no tā, vai kādam patīk apsaulošanās vai sēdešana ēnā. Pēc Rietumu tradīcijām Dievs ir bezmērīgi piedodošs un līdzcietīgs. Katrā laikā Dievs ir klāt katram cilvēkam viņa bēdās un viņa priekos. Ja šo īpašību nebūtu Dieva dabā, mēs nespētu noturēties pie dzīvības. Mūsu garīgās būtnes darbības mūs salauztu fiziski un garīgi. Atraut dvēseli no Dzīvības Avota nozīmē garīgu nāvi. Nekas nespēj eksistēt vai mirkli bez dzīvību dodoša spēka.

Mums ir pienākums pret Dievu un Dievam ir pienākums pret mums, jo Viņš mūs radīja, mums nezīnot. Dievs pilda savu pienākumu, ļaujot Savu žēlastību pār mums. Viņš prasa mūsu pretmīlestību, kas izpaužas Viņa baušļu pildīšanā un Viņa Dēla mācības ievērošanā, cienīšanā. Lai arī kā cilvēks cīnītos ar savām vajībām un censtos staigāt dzīves ceļus pēc Dieva noteikumiem, tomēr visa cilvēka garīgā attīstība - Dieva klātbūtnes realizācija ir pilnīgi atkarīga no Dieva gribas, žēlastības, kas ir izdalīta pēc Dieva prāta.

Šo īso apceri par Dievu var sazumēt ar Gētes vārdiem: "Man solt streben zu werden was es ist"- cilvēkam jācenšas atgūt savu patieso cilvēka dabu.

JĀNIS LIEPIŅŠ,
Florīdā

***

Raksti FORUMAM arvien gaidīti! Redakcijas darbinieki šajā nodaļā nepiedalās. Par rakstiem atbildīgi to autori. Nodaļa dod iespēju izteikties dažādu ieskatu pautējiem.

KĀPĒC TAS TĀ BIJA?

Vai gan jeb kādam Austrum- un Viduseropas tautu piederīgajam un to skaitā arī mums, latviešiem, šodien vēl ir šaubas, ka pie mūsu tautu pusgadsimtena ilgās verdzības bojāsevisma jūgā vainīgi ir netikai krievi un vācieši, bet arī tik ļoti izslavētie taisnības un demokrātijas aizstāvji - amerikāņi? Vārētu jau gan arī teikt, ka šajā neiedomājamā netaisnībā sava vainas daļa krīt arī uz vakara tērpos un baltos cimdos apģērbtajiem angļu džentlmeņiem. Jāpiebilst gan, ka angļu ķeizars valsts bija tajā laikā stipri atkarīga no dolāru zemes dāvanām un materiālās palīdzības un tādēļ nevarēja vest tādu neatkarīgu ārpolitiku, kas būtu pret Amerikas "onkuļu" vēlējumiem.

Šodien liekās gandrīz vai neticami, ka divdesmito gadu sākumā "kapitālistiskās" pasaules attiecības ar "strādnieku-zemnieku" valstību bija ilgu laiku ļoti vēsas. Kā nekā taču Anglijas karalis Džodžs V bija bolševiku tik brutālā veidā nogalinātajam Krievijas caram Nikolajam II brālēns. Tajā pašā laikā arī Amerika ilgu gadus neatzina Kremļa valstību 'de iure'. Stāvoklis krasi mainījās, kad Amerikā pie varas nāca komunistiskās iekārtas apbrīnotājs un sirsnīgais atbalstītājs Rūzvelts. Devīgie Amerikas "onkuļi" ne tikai neieķasēja cara Krievijas I Pasaules kara laikā iekrāto 679 milj. dolāru parādu, bet II Pasaules kara laikā Stalīnu apdāvināja ar 11 biljonu dolāru vērtībā uz Padomiju nosūtītajām 15 000 lidmašīnām, 470 000 kravas mašīnām un tankiem līdz ar simtiem kuģu kravām ar municiju, medikamentiem, degvielām un pārtiku, kas tik ļoti Sarkanarmijai noderēja Eiropas "atbrīvošanai".

Vai daudzi no mums necerēja uz 1941. gadā Rūzvelta un Čerčila parakstīto Atlantijas čartu? Tā taču it kā apsolīja brīvību visām tautām, kurām šī brīvība bija varmācīgi atņemta. Vēlāk izrādījās, ka šis papīra gabals bija tikai Stalīna "konstitūcijai" līdzīgs, refinēts melu sakopojums, domāts vienīgi propagandai.

Ko mēs nezinājām un nevarējām zināt bija tas, ka Rūzvelts jau 1943. gada decembrī Teherānā parakstīja deklarāciju par Austrum- un Centrāleiropas nodošanu Padomijas interešu sfairā, tādējādi pārceļot Kremļa terora, nabadzības, bezcerības un posta valstības robežas no Zilupes austrumkrasta un Baltkrievijas purviem uz Elbas un Donavas malu.

Ko mēs nezinājām un nevarējām zināt, ka kaņam beidzoties kā smagus kriminālnoziedzniekus vajās, nievās, nicinās un apsmies ne tikai tos mūsu tautu piederīgos, kurī aizvadītajos kara gados bija valkājuši jebkādu uniformu, bet bolševiku sabiedrotie plaši vērsisies arī pret bēgļu baraku drūmajā pelēcībā, asā trūcumā un bezcerībā nīkstošajiem, dzimteni zaudējušiem trimdiniekiem. Mūsu cīnītāji ilgu mēnešus tika turēti aiz dzeloņstiepu žogiem badā un neiedomājami primitīvos apstākļos, daudzi citi bez jebkādas izmeklēšanas vai tiesas dažkārt pavadīja pāris gadus cietumos sakautās Vācijas rietumu daļā.

UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) un IRO (International Refugee Organization) bija dibinātas bēgļu stāvokļa uzlabošanai, taču abas plašā mērā pievērsās bēgļu sijāšanai, pratināšanai un terorizēšanai, neapšaubāmi sākot no Maskavas saņemtajām direktīvām. Kā "strādnieku šķiras" un "tautas" ienaidnieki tika kvalificēti arī Latvijas brīvvalsts laika vadošās personas, ierēdņi, virsnieki un dažādu nacionālo un patriotisko organizāciju piederīgie. It īpaši "slepenie" un konzuli vērsās pret tiem uz Ameriku izceļot gribētājiem, ja kautkā atklājās viņu kādreizējā piederība aizsargu organizācijai. Tas arī saprotams, jo aizsargus Latvijas sarkanie okupanti uzskatīja par vienu no saviem visvairāk apkaļojamiem ienaidniekiem. Tā kā Stalīna imperija bija ierīkojusies kā Apvienoto Nāciju organizācijas galvenais balsts un noteicējs, tad čekai nevēlamie elementi, vienalga kur tie arī neatrastos, bija ne tikai sarkanās vergu imperijas, bet tajā pašā laikā arī visas Apvienoto Nāciju organizācijas ienaidnieki. Dabīgi, ka tādiem negantniekiem ceļš uz Ameriku bija slēgts.

Lai pierādītu, ka "ģeniālie" Teherānas, Jaltas un Potsdamas netīrie darījumi nav bijuši tikai kautkādas steigā nepārdomātas rīcības sekas, 30 gadus pēc II Pasaules kara beigām - 1975. gadā, Helsinkos, bēdīgi slavenajā "drošības" konferencē, mīsters Fords rakstiski un nepārprotami apliecināja Amerikas piekrišanu Maskavas agresijas aktiem un sarkanās verdzības valstības varmācīgi nospraustajām robežām.

Aizritēja atkal gadi. Sabruka Berlīnes mūris un visa "darba ļaužu" valstība zem sirpjā un āmura zīmes. Lai gan Amerika nekad Latvijas iekļaušanu "brālīgo republiku" skaitā 'de iure' nebija atzinusi, tad Vašingtonas nostāja pret atkal no jauna brīvību atguvušajām Baltijas valstīm pirms pāris gadiem bija

nesaprotamā veidā negaidīti vēsa. Tikai kā viena no pašām pēdējām pasaules valstīm Amerika ļoti negribīgi beigu beigās deva savu atzišanu. Daudz laipnāku seju gan rādīja jaunajiem Maskavas valdniekiem, kurī nu sarkanā drēbes gabala vietā bija pacēlušī veco cara laiku karogu.

Ir saprotams, ka pārliecinātu komunistu partijas biedru šajā zemē nekad nav bijis pārāk daudz. Toties lielāko daļu aizgājušo dienu bolševiku draugu, līdzskrējēju un simpatizētāju sastāda vienkārši nevēģas. Šie cilvēki gan lieliski pārzināja Holivudas filmu zvaigžņu, profesionālo bokseru un bēzbola spēlētāju ģimenes skandālus, bet viņiem nebija pa spēkam saprast ļoti refinētos Kremļa propagandas melu uzvaidījumus. Piedevām vēl jāpiemin, ka iebraucot šajā zemē pirms dažiem desmit gadiem mūs ļoti pārsteidza neticami zemais zināšanu līmenis šejienes publiskajās vidusskolās, kas bija tik ļoti krasā pretstatā ar to, ko mācīja Latvijas priekškaļa ģimnāzijas, komerskolas un teknikumi. Tāpēc nebija jābrīnās, ka Maskavas netaisnības un melu plūdiem bija tik lieli panākumi ne tikai šejienes plašās tautas masās, bet arī starp augstos amatos esošajiem pasaules likteņu noteicējiem kongresā un valdībā. Šajā sakarībā var pieminēt kādu traģikomisku atgadījumu 1946. gada rudenī toreiz angļu okupētajā Vācijas ziemeļu daļā. Acimredzot, lai ievāktu informāciju par DP nometnēs nīkstošajiem iemītniekiem, no Amerikas bija atsūtīts kāds speciāls, augstāka ranga amatvīrs. Tas apbraukāja nometnes un aprūpes pārvaldes iestādes. Kādā no apspriedēm, runājot par transporta problēmām, tālais viesis bija gaŗāmejojot izteicies, ka Anglija ar Itāliju atrodoties uz vienas salas ar kopēju sauszemes robežu! Kad kāds no klātesošajiem latviešu nometnes pārvaldes darbiniekiem bija uzdrošinājies diplomātiski pieminēt, ka tā gluži tomēr tā situācija neesot, aizjūras diženais šausmīgi pārskaities, sācis ar dūrēm daudzīt galdū un kliegt, ka visi gribot viņu apkārt!

Kad mūsu nometnē šis gadījums nāca zināms, mums pēkšņi daudzkas mūsu iedomāto draugu un "onkuļu" izdarībās sāka likties vairāk saprotams. Kā vēlākajos gados izrādījās, tad nekas mūsu labā amerikāņu domāšanā negrozījās Korejas "policijas akcijas" un Vietnāmas "konflikta" dēļ. Šo pasākumu vienīgais ieguvums bija radītā iespēja "šeftmaņiem" piebāzt naudas makus.

Visvaldis Valters,
Minnesotā, ASV

*****

TIKAI PAR BRĪVU LATVIJU!

1994. g. 31. augustā visā pasaulē ziņoja par Krievijas kaŗaspēka izvākšanos no Baltijas zemēm. Neviens neieiminēja, ka patiesībā Baltiju atstājuši tikai daži tūkstoši krievu kaŗavīru. Noklusēts palika tas, ka Baltijas valstis vēl joprojām uzturās ārkārtīgi daudz slepeni demobilizējušies krievu armijas spēki. Tikai uniformas novilkta. Un tā tikko radušies civilisti ieplūda iedzīvotāju masā. Daudzi jau paspējuši pat nopirkt Latvijas pasas, par pavalstnieku apliecinājumam nemaz nerunājot... Šis krievu kontingents kopā ar penzionētiem krievu virsniekiem tad nu veido Baltijas valstis baigo "piekto kolonnu". Liekas, ka mums visiem ir skaidrs, ko tas nozīmē. Latvijai tās centienos uz nacionālu taisnības valsti krievu 5. kolonna noteikti nav labvēlīga. Un nebūs pat tad, ja šai masai kādreiz piešķirs pavalstniecību. No malas skatoties, mēs varam tikai vēlēties, kaut jaunākais mūsu tautai ietu gaŗām...

Kā nevēdzīga kuriozitāte tajā pašā laikā jāuzskata lielā uzmanība, kādu izrāda visā pasaulē Baltijas valstu pavalstniecības jautājumam. Nēkad agrāk nevienai valstij "nerakstīja priekšā", kam vajaga piešķirt un kādas tiesības. Tagad pat piedraud ar sankcijām, ja priekšrakstus neievērotu... Šāda citu valstu nostāja skaidri parāda bēdīgo faktu, ka Krievijai vēl vienmēr ir ļoti liela ietekme pasaulē un jaunuma imperija vēl arvien ir visuvarēna. Zinot Krievijas saimniecības ārkārtīgās finansiālās grūtības, uz mācās jautājums: kā tas ir iespējams, ka visa pasaule ir noskaņota krieviem par labu? Izrādās, ka, neskatoties uz trūkumu un nabadzību, krievu valdība izšķiež milzīgi daudz naudas pasaules noskaņošanai pret Baltijas valstīm. Mēs esam liecinieki tam, ka Krievijai lieku reizi ir atkal izdevies. Un kā nu nē. Tai aiz muguras 77 gadu pieredze pasaules muļķošanā... Tā nu arī nav nekāds brīnums, ka pasaulei ir "skaidrs", ka baltieši ir nacionāli noskaņoti nelieši, kurū domāšana iesvērusies fašismā...

Tīrēja purva kaŗotāji kaldināja pirmos Lāčplēšus un tā laika cīņas palikušas vēstures lpausēs ar baigu, asiņainu un spožu pieskaņu. Taču, neskatoties uz visu to, Volchovas pur-

mierināt. Mums vajadzīga - neatkarīga, pilnīgi brīva un latviska Latvija! Tāda ir vēl aiz kalniem. Un mums visi vēl daudz jāstrādā un jāpalīdz, lai tāda valsts reiz tik tiešām nostiprinātos Baltijas jūras piekrastē. Uz to lai Dievs mums palīdz! □

OSKARS PERRO,
Toronto

***

KONSTANTĪNS KARULIS

80 - gadnieks

Pazistamais žurnālists un valodnieks Konstantīns Karulis šinis dienās Latvijā atskatās uz 80 ražena mūža gadiem. Viņš dzimis 1915. g. 10. februārī, Rīgā. Audzis necilajā Marijas un Avotu ielas rajonā. Namsaimniece - vāciete - ar irnieku bērniem runājusi tikai vāciski, tādējādi nākošais valodnieks bez pūlēm apguvis savu pirmo svešvalodu.

Beidzis Rīgas pilsētas 36. pamatskolu, mācījies Rīgas 1. pilsētas ģimnazijā (1928-30) un 4. ģimnazijā (1930-32), studējis Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību zinātņu nodaļā (1932-42).

Jau agri K. Karulis pievērsies žurnālistikai, 1931. g. sākams rakstīt žurnālam Latvijas Jaunatne. 1934. g. sērijā "Latvijas jaunatnes bibliotēka" iznāk K. Karuļa pirmā grāmata "Lidmašīna".

Ģimnazijā K. Karuļa interesi it īpaši saista stenografija, kuŗu māca skolotājs Teodors Roze. Vēl papildinādamies pie latviešu stenografijas tēva Jāņa Rozes, viņš kļūst par vienu no veiklākajiem Latvijas stenografiem. Šī māka labi noder gan studiju laikā, strādājot par stenografu Saeimā, gan vēlāk, strādājot par aviŗu reportieri.

Trīsdesmitajos gados viņš rosīgi darbojas žurnālistikā, publicējas gan Jaunākajās Ziņās, gan citur. Ulmaņa laikā (1934-40) viņš ir laikraksta "Brīvā Zeme" līdzstrādnieks. Viens no viņa uzdevumiem šai laikā ir - pavadīt Valsts prezidentu Kārli Ulmani izbraucienos pa Latviju, lai stenografētu prezidenta runas. Te K. Karulim ir izdevība tuvāk iepazīt prezidenta personību, kuŗu viņš vienmēr piemin ar respektu un cieņu. Šai laikā viņš ir arī Latvijas Radiofona žurnāla "Latvijas Vilnis" redaktors. Viņa vadībā Radiofona programmu brošūriņa izveidojas par literāru žurnālu.

Sākoties krievu okupācijai, K. Karulis ir viens no pirmajiem, kuŗu jaunā vara atlaiŗ no darba Radiofonā. Arī "Brīvā Zeme" ir slēgta, un citu darbu Rīgā dabūt nav izredzes. K. Karulis salaulājas ar Radiofona reportieri Irēni Rozi, un abi pārceļas uz Lauberes pagastu Vidzemē, kur strādā par pamatskolas skolotājiem (1941-43). Vecākajām klasēm māca latviešu valodu un vēsturi.

1943. g. Karuļu ģimene pāriet uz Birzgales pagastu, kur Konstantīns strādā par pamatskolas pārzini un Irēna audzina meitu un dēlu. Taču karš drīz izposta ģimenes idilli. 1944. g. vasarā K. Karuli iesauc Latviešu leģionā un piedala pie 19. divīzijas. Likdams lietā savu ilggadējo žurnālista pieredzi, viņš kopā ar diviem citiem bijušajiem kolēģiem izdod frontes avīzi "Latvijas Kareivis", kas iznāk ik dienas. Irēne Karule ar bērniem dodas bēgļu gaitās uz Vāciju, un izceļošanas vilnis viņu aiznes tālāk uz ASV.

Pēc kapitulācijas K. Karulis krīt krievu gūstā un tiek izsūtīts uz Sibīriju. Par piedzīvojumiem izsūtījumā viņš nemil stāstīt, pieminēdams tikai, ka tur bijis gluŗi tāpat kā Soņeņicina aprakstītajā Gulaga Archipelāgā. Pēc atgriešanās no izsūtījuma, par jaunu robeidz juridisko fakultāti, jo nu jau jāzina citi likumi. Strādā par juriskonsultu Zinātņu Akadēmijā (1947-50) un dažādos kursos māca stenografiju (1950-57). Pēc tam pievēršas valodniecībai. Strādā Zinātņu Akadēmijas Valodas un literātūras institūtā (1957-64), ZA Fundamentālā bibliotēkā (1964-75). Piedalījies "Latviešu literārās valodas vārdnīcas" izstrācēšanā.

Konstantīna Karuļa intereŗu loks ir ļoti plaŗš un zināšanas vispusīgas. Viņš rakstījis par visdaŗādākiem tematiem daudzās avīzēs un žurnālos. Vēsturiski īpaŗi vērtīgas ir viņa pēdējos gados publicētās atmiņas par Kārli Ulmani, jo mums vairs nav daudz cilvēku, kas toreizējo Valsts prezidentu personiski pazīnuŗi.

K. Karuļa sirds tomēr visvairāk pieder valodniecībai un grāmatniecības vēsturei. Viņš sarakstījis grāmatas: "Senie un mūsdienu raksti" (1956), "Raksts un rakstiŗanas līdzekļi" (1962), "Latvieŗu grāmata gadsimtu gaitā", "Latvieŗu padomju preŗe" (abas 1967. gadā), "Jānis Reiters un viņa tulkojums" (1986. g.), "Kam stiprs prāts un cieta griba" - par Frici Brīvzemnieku (1992).

1992. g. Rīgā iznāk Konstantīna Karuļa lielākais mūŗa darbs - 2 sējumos "Latvieŗu Etimoloģijas vārdnīca". Tā kā tai laikā Latvijā bija grūtibas dabūt piemērotu papīru grāmatu iespieŗšanai, ŗi vārdnīca iespiesta ar ALA Kultūras fonda un Edgara Sūnas piemiņas fonda atbalstu. Tā ir populāri zinātniska vārdnīca, kas lasītājam dod dziļāku ieskatu latvieŗu leksikas vēsturē un līdz ar to valodas un kultūras vēsturē. Lai arī daudzi valodnieki latvieŗu etimoloģiju ir pētījuŗi, ŗi ir pirmā latvieŗu etimoloģijas vārdnīca. Tur ielikti autora ilgu gadu pētījumi, papildināti ar paŗa secinājumiem un atzinumiem.

K. Karulis darbojies par sastādītāju, komentētāju, bibliografu, piem., "Augstās gudribas grāmata", 1988 (par veco Stenderu) u. c. Nav aizmirsta stenografija. Viņš sarakstījis grāmatu "Īsais un ātrais raksts" (1959), un piedalījies kolektīvos darbos: "Stenografija" (1-2, 1953) un "Stenografijas vārdnīca" (1961). K. Karuļa raksti publicēti Stokholmā, Bukarestā, Maskavā, Ļeningradā, Viļņā, Tallinā. Kopŗ Latvija atguvusi brīvību, arī ASV.

Ilgus gadus K. Karuļa sirdi nospieŗ bēdas par kara izputināto ģimeni un apziņa, ka kaut kur tālumā aug bērni, kuŗus viņš diezīn vai kādreiz vairs redzēs. Ar laiku sazināŗšanās tomēr kļūst iespējama. Viņš uzzīna, ka Vācijā piedzīmis treŗšais bērns - meitenīte. Jāpiedzīvo arī rūgti brīŗi, uzzīnot, ka vienīgais dēls, kuŗu viņš pēdējo reizi redzējis nepilna gada vecumā, jaunekļa gadus ir gājis bojā satīksmes nelaimē. Zaudējis cerību ģimeni jebkad apvienot, viņš mūŗa otrā pusē apprecas ar valodnīci Lieni Rozi, kas kļūst viņa labā roka un lielākais palīgs valodniecības darbos.

Nepalaudamīes gadu nastai, K. Karulis ir tikpat rosīgs kā agrāk. 1994. gadā viņš aizstāŗ disertāciju Latvijas Universitātē un iegūst doktora grādu, ko viņš padomju laikā nevarēja saņīegt. Viņš tiek uzņemts Zinātņu Akadēmijā par pilnu locekli. Par nopelniem valodniecībā viņam pieŗķīŗ Jāņa Endzelīna godalgu. 1995. gadā Sorosa fonds pieŗķīŗ Konstantīnam Karulim stipendiju uz 1 gadu, lai viņš varētu sarakstīt Latvijas grāmatniecības vēsturi 1918-1940 posmā. Lai gan K. Karulis par ŗo tematu daudz ir publicējis žurnālos un laikrakstos, galvenais darbs vēl priekŗā. Tas prasīs no sirmā zinātnīeka lielu koncentrēŗanos un stingru katras dienas režīmu, lai darbu gada laikā paveiktu.

Dzelzs aizkaram lūztot, K. Karulis ir arī ceļojis - uz Zvīdriju, Vāciju un ASV, satīkdamīes ar citu zemju latvieŗu literāŗiem un valodnīekiem. Kad ceļoŗana uz Latviju kļūst iespējama, bērni un mazbērni gan pa vienam, gan vairākiem dodas apciemot veco tēvu Jūŗmalā, kur vienmēr ir mīļi gaidīti. Satrūkuŗšās ģimenes saītes tiek sasīetas un nostiprinātas.

Jubilāŗam vēl daudz baltu dienīņu piedzīvot un daudz gudru rakstu sarakstīt! □

MARIANNA IEVIņa,
ASV

***

ZVIEDRU DROŗIBAS POLĪTIKA UN BALTĪJA

Vecā gada nogalē zvīedru presē parādījās vairāki raksti, kur apspriesta Zvīdrijas turpmākā droŗības polītika un attīksme pret Baltijas valstīm. ŗis pārrunas ievadīja polītiŗkā žurnālista Stenholma plaŗšais apcerējums "Zvīdrijai jānosprauŗ sava Baltijas jūŗas stratēģija" (Olle Stenholm, "Svenska Dagbladet", 16. 12. 1994).

Viņš iesāk ar aprādījumu, ka līdz Padsavienības sabrukumam Baltijas jūŗas reģionā bija pilnīgi noārdīts jebkāds polītiŗsko un militāŗo spēku līdzsvars. Baltijas jūŗa bija faktiski kļuvusi par padkrievīŗu ūdens baseīnu, un krievī militāŗā ziņā pilnā mēŗā kontrolēja somu un zvīedru robeŗas. Stenholms rakstā:

"Bet mūsu droŗības polītiŗkas galvenais mērķis vienmēr ir bijis panākt stabilitāti un spēku līdzsvaru Baltijas jūŗas reģionā. Tāpēc jābrīnās, ka tik reti tiek aprādīts tas gluŗi pasakainais uzlabojums, kas ŗai ziņā noticis kopŗ 1991. gada, kad Igaunija, Latvija un Lietuva nokratīja padomju okupācijas jūgu un Somija atsacījās no, t. s., draudzības un droŗības līguma ar Maskavu. Zvīdrija ir sapratusi, ka jauno spēku līdzsvaru var uzturēt un attīstīt tikai tad, ja nostiprinās Baltijas valstu stabilitāti. Tāpēc zvīedru palīdzības mērķis ir mazināt Baltijas valstu atkarību no Krievijas saīmniecīŗkā ziņā, jo tas ir Zvīdrijas interesēs."

To aprādījis, Stenholms secīna:

"ŗi jaunā situācija prasī valstīm ap Baltijas jūŗu pārskatīt un formulēt jaunu, tagadējam vajadzībām atbīstīgu, droŗības

politiku. Šai sakarā novocojušas ir līdzšinējās zviedru drošības politikas klišējas. Ir skaidrs, ka agrākā formula - "bez militārām aliansēm miera laikā, lai paliktu neitrāli kara apstākļos" - šodien vairs neder. Tāpēc jāsāk plašas un vispusīgas debates, lai definētu Zviedrijas turpmāko drošības politiku jaunajā Eiropā un Baltijas jūras reģionā."

*

Par jaunu, aktīvu zviedru ārpolitiku savas valdības laikā jau mēdza iestāties Kārlis Bilts. 20. decembrī viņš par šo jautājumu runāja Ārpolitiskajā institūtā. Bilts atgādināja, ka viņa 1993. gada 17. novembra deklarācija - "Zviedrija nekad nebūs vienaldzīga, ja Baltijas valstu neatkarība tiks apdraudēta" - šodien ir vispārēji akceptēta. Tā kā tagad Zviedrija ir pievienojusies Eiropas Savienībai (ES), viņš uzsvēra: "Nav domājams, ka Zviedrija paliktu vienaldzīga jeb neitrāla, ja būtu apdraudēta kāda ES valsts."

Savā izklāsta turpinājumā Bilts vēlreiz atgriezās pie Baltijas valstu nozīmes zviedru politiskā stratēģijā:

"Mēs arī nevaram neievērot to nozīmi turpmākajā drošības politikā, kas izriet no mūsu stiprajām centieniem panākt visu trīs Baltijas valstu iespējami ātru iekļaušanu tai drošības kopienā, ko veido ES."

*

Atsaucoties uz iepriekš minēto O. Stenholma rakstu, arī "Dagens Nyheter" politiskais redaktors 21. decembrī prasa precizēt Zviedrijas turpmāko ārpolitiku. Viņš konstatē, ka valdība un opozīcija ir vienprātīga Baltijas valstu neatkarības nodrošināšanas jautājumā, kas ir pozitīvs sasniegums. Taču ministru prezidents Ingvars Karlsons turpina atkārtot novocojušās zviedru drošības politikas klišējas ("bez aliansēm miera laikā") un ieteic Krieviju iekļaut visas Eiropas drošības sistēmā. Un "DN" redaktors ironiski piebilst:

"Jācer, ka valdības kanceleijā nevērtē tik vientiesīgi (zilacaini) to valsti, kas iesākusi karu Čečenijā."

Ievadraksta nobeigumā ieteikts atnest minstināšanos un meklēt sadarbību ar NATO vai Rietumeiropas Ūniju (VEU).

*

Šajās debatēs iekļaujas arī Austrumeiropas problēmu pētnieka prof. Stefana Hedlunda analītiskais raksts "Jāpārvērtē uzskats par Krieviju" ("Dagens Nyheter", 20. 12. 1994). Viņš aicina atnest vēlmju domāšanu attieksmē pret "jauno demokrātisko Krieviju" un skatīties acis brutālajai īstenībai. Oficiālās Zviedrijas lielākā problēma ir bijusi tā, ka līdz šim nav bijis "politiski korrekti" to darīt. Raksta kopsavilkumā teikts:

"Jeļcina lēmums par konflikta atrisināšanu ar Čečeniju asiņainā veidā nevar palikt bez sekām zviedru ārpolitikā un drošības politikā. Mums jābūt gataviem saskarei ar krievu valsti un sabiedrību, kas nonākusi totālā sabrukumā. Krievijas ārpolitika kļūst arvien agresīvāka, bet organizētā noziedzība Krievijā aizvien ekspansīvāka."

*

Ši pārskata nobeigumā jāpiebilst, ka Zviedrija ne II pasaules kara laikā, ne pēc kara posmā nav bijusi patiesi neitrāla. Taču vecā klišēja šai jautājumā ir siksti sludināta, ka no šīs fikcijas zviedriem nākotnē būs jātsakās.

Ar to savu izklāstu beidz fikciju obducents

Dr. Ulafs Jāņsons,
Zviedrijā

***

VAI OBJEKTĪVA AINA?

Kā un ko amerikāņu presē raksta par bijušās Padomju Savienības valstīm.

Informācija par bijušās Padomju Savienība valstīm amerikāņu presē ir visai prāva. Cits jautājums, vai tā dod objektīvu ainu par notiekošo? Varētu teikt: "Jā" un varētu teikt "Nē". Viss atkarīgs no tā, kam tā informācija ir domāta. Informācijas bada deva, kas domāta ierindas patērētājam, krasi atšķiras ne tikai formas, bet, galvenokārt, satura ziņā no tās analīzes, ko "servē" izredzētiem. Līdzīgi tam, kā amerikāņu medicīnas "virtotne" maz līdzinās praktiskai parasto slimnicu medicīnai (kaut tā, protams, nesalīdzināmi labāka par Latvijā redzēto), līdzīgi tam, kā izcilais amerikāņu zinātnes līmenis atšķiras, pat atrodot dziļā disonancē ar vidējo amerikāņu erudīciju (es pat teiktu analfabētismu), tā arī postpadomju lietu analīze speciālajos izdevumos maz līdzīga tam, ko lasa masu presē.

Masu informācijas līdzekļos ziņas par bijušajām padomju republikām ir paviršas ar optimistisku skanējumu. Pat tik autoritāva avīze, kā "New York Times" rakstīja: "Krievijas valdība cer, ka parādājusies stabilitātes kontūri var stimulēt tirdzniecību un palīdzēs amerikāņiem pārvarēt bailes ieguldīt naudu Krievijas saimniecībā. Šo cerību izsaka arī ASV valdība, kas šogad (runa ir par 1994. g. - autors) samazināja starpvaldību palīdzību līdz 850 miljoniem dolāru, kamēr 1993. g. palīdzība bija 2,5 miljardi liela." Aina, kā redziet, pilnīgi nomierinoša: Krievijā viss iet uz labo pusi, drīz tur kā okeāns ieplūdis amerikāņu bizness, un vairs nav vajadzības glābt Jeļcinu ar miljardiem lielām injekcijām no amerikāņu kases, respektīvi, nodokļu maksātāju kabatas.

Citādi šo situāciju redz ikmēneša žurnāls - ārņemju preses daidžests - "World Press Review", kas pārdrūk un komentē ziņojumus no dažādām pasaules valstīm. Vienā no pēdējiem pagājušā gada numuriem tas publicēja plašus materiālus zem kopējā virsraksta "Apokalipse - kad?" Tur ir raksts no "Moskovskije novoski" - par varas krīzi Krievijā, no vācu žurnāla "Stern" - par jaunu Černobilu iespēju, no austrāliešu laikraksta "Australian" - par korupciju un banditismu Krievijā un citi materiāli. Redakcijas priekšvārdā teikts: "Jeļcina Krievija, grīlojoties, iet no vienas krīzes līdz nākamajai, pastāvīgi atrodoties uz kracha robežas, bet divainā kārtā reizi pēc reizes izvairoties no katastrofas." Protams, šis viedoklis ir daudz tuvāks patiesībai. Bet "New York Times" lasa miljoni lasītāju gan Amerikā, gan citās valstīs, kamēr "World Press Review" visai ierobežots loks, kas, patiešām, interesējas par starptautiskiem notikumiem un ārņemju publicistu viedokļiem (jāpiezīmē, ka vidusmēra amerikānis vispār neinteresējas par starptautiskiem notikumiem, ja nu vienīgi tajos nav tieši iejauktas ASV).

Ļoti izplatīta amerikāņu presē ir reportāža no kādas bijušās komunistiskās pilsētas vai sādžas. Autors parasti bez jebkādiem sevišķiem komentāriem atferē teikto vai redzēto. Tā, piemēram, Bostonas laikrakstā "Christian Science Monitor" reportāžā no Piemaskavas kolchoza tā priekšsēdētājs pierāda amerikāņu lasītājam, cik grūti, pat neiespējami privatizēt lauksaimniecību. Un šā "sarkanā barona" "pierādījumiem" laikrakstā nav nekādu atspēkojumu vai komentāru. Iespējams, ka tādu materiālu labums "noteiktām aprindām" slēpjas tajā apstākļi, ka vidusmēra amerikānis, kas burtiski it neko nesaprot pēc komunistiskajā Krievijā, var izdarīt "savus secinājumus". Rezultātā viņa informētība būs VTT (viena tantīna teica) līmenī.

Kā jau minēju, Amerikā ir arī informācija "uzticamiem". Kas interesējas par notikumiem bijušajā padomijā un kam mājās ir dators un modems, lai piekļūtu informācijas tīklam, var parakstīties uz angļu valodā ikdienas "Brīvās Eiropas" un "Brīvības" radoraidītāju pētniecības informāciju. Kas prot valodas, tas var lasīt, teiksim latviešu "Laiku", "Latviju Amerikā", igauņu, lietuviešu, ukraiņu presi, krievu laikrakstu "Novoje ruskoje slovo".

Protams, ASV ārējā politika tiek izstrādāta nevis uz VTT reportāžu pamata, bet balstās uz nopietniem pētījumiem, uz Valsts departamenta rekomendācijām (Kuŗas, manuprāt, ne jau vienmēr ir objektīvas), uz Centrālās Izlūkošanas Pārvaldes informāciju, Nacionālās Drošības Padomes un "Rand Corporation" tipa smadzeņu centru ieteikumiem. Diemžēl, Klinton, Vorens Kristofers un visa administrācija nereti balstās arī uz VTT tipa informāciju. Citādi Klinton zinātu, ka Čečenija tomēr nav Krievija! □

Viktors Kalniņš,
Latvijā

***

ATSKATS UZ ASV ĀRPOLĪTIKU 1994. GADĀ

Atskatoties uz pagājušo gadu, ASV Ārlietu ministrs Vorens Kristofers sarunā ar žurnālistiem atzinis, ka Amerikas ārpolitika visā visumā bijusi sekmīga un veicinājusi globālā miera centienus. Kopš pagājušā gada Krievija un Amerika nemērķē kodolieročus viena uz otru, un pirmo reizi 50 gados Baltijas valstis vairs nav izvietota krievu armija. No Ukrainas, Kazachstānas un Baltkrievijas Amerika saņēmusi solījumus pievienoties starptautiskajam kodolieroču neizplatīšanas līgumam. Ziemeļkoreja oktobrī piekrita savas kodolprogrammas iesaldēšanai, un Ķīnas Tautas Republika solījusi ierobežot raķešu eksportu.

Amerika aktīvi piedalījies globālā tirdzniecības tīkla izveidošanā, mudinot pārējās valstis pazemināt vai atcelt muitas tarifus un atvērt savus tirgus. Šeit piemināmas APEC, GATT un Maiami vienošanās. Mazāk labi veicies ar Eiropas drošības plāniem. Katrā ziņā Eiropas drošības nostiprināšana un NATO paplašināšana arī šogad vēl prasīs daudz darba un diplomātijas. Ārlietu ministrs Kristofers atzīmēja ASV ierosināto "Partnerattiecības mieram" nokārtojumu, kuŗa atbalstam ASV Kongress apstiprinājis 30 miljonus dolāru.

Pagājušā gadā ASV valdība labāk iepazīnās ar brīvību atgūvušajām Eiropas valstīm un krietni paplašināja savu ārpolitikas perspektīvu. Salīdzinot ar 93-šo gadu, pērn uz Krieviju aizplūda mazāk palīdzības dolāru kā uz citām valstīm. Lauvas tiesu ASV atbalsta saņēma Ukraina, pateicoties solījumam kļūt par kodolbrīvu valsti.

Vašingtonā oficiālās valsts vizītēs viesojās vairāku valstu prezidenti.

Prezidents Bils Klintons 94. gadā ārpolitikai pievērsa daudz lielāku vērību nekā savā pirmajā amata gadā. Lai apliecinātu Amerikas līdzdalību Eiropas un visas pasaules drošības jautājumos, prezidents apmeklēja Āziju, Tuvos Austrumus un vairākas Eiropas galvas pilsētas, ieskaitot, kā zināms, Rīgu. Miera process Ziemeļīrijā sākās, visvairāk pateicoties Amerikas starpniecībai.

Šobrīd ASV ārpolitikas degpunktā ir Amerikas attiecības ar Krieviju un vēlamais mērķis, protams, ir domstarpību izlīdzināšana.

Atskatu uz ASV ārpolitikas sasniegumiem jūtami sabojā, kā atzīst arī Kristofers, sarežģītā pilsoņu kara situācija Bosnijā, kuŗas atrisināšanā trūka pārdomātas stratēģijas un vienprātības Eiropas sabiedrotajiem. Ar agrākā prezidenta Džimija Kārtera starpniecību noslēgtais pamiers Bosnijā ir trausls, un vairāki lietpratēji paredz kara darbības atsākšanos reizē ar meteoroloģisko apstākļu uzlabošanos pavasarī.

Atskatu noslēdzot, ārlietu ministrs Kristofers norādīja, ka Amerikas samierināšanā un miera nodibināšanas centieni lietoties veikti diplomātijas ceļā, izņemot Iraku un Haiti, kur Vašingtona nodemonstrēja gatavību demokrātijas principus aizstāvēt ar bruņotu varu. □

Biruta Sūrmane,
Radio Brīvā Eiropa, Ņujorka
*** ** **

ILGĀK JĀGROZA GALVA

Prātojot par rezultātiem, kas radušies no Veltas Tomas apmeklējumiem Latvijā, K. Daugmalim esot ko "pagrozīt galvu". Tā viņš raksta "MLB Ziņotāja" janvāra numura 20. lappusē, un viņa atzinums ir: "Ko nu." Citiem vārdiem - blēņas. Acimredzot, viņš galvu nav pietiekami ilgi grozījis, lai nonāktu pie patiesīgākas atziņas. K. Daugmalis nesaprot vai pārprot manis rakstīto. Es rakstīju, ka Velta Toma ir dzejniece "par excellence" un ka "dižākas mums nav". Viņš jautā: "Pati dižākā?" un atbild: "Lai nu paliek." - Es viņu aicinu vēlreiz pārlasīt manu rakstu, atrast un parādīt, kuŗā vietā es esmu teicis, ka Velta Toma ir pati dižākā. Es varu minēt vairākas dižas latviešu dzejnieces - bez Veltas Tomas arī Veroniku Strēlerti un Vizmu Belševicu: visas trīs ir Latvijas Zinātņu Akadēmijas goda biedres. Nekur es neesmu teicis, ka Velta Toma, vai Veronika Strēlerte, vai Vizma Belševica būtu dižāka par pārējām, vai vispār būtu visdižākā visu latviešu dzejnieču vidū. Cilvēkam jābūt saprast, ko lasa, iekām viņš izsaka savas domas par to, ko lasījis.

Par torēzējiem padomju Latvijas dzejniekiem, kas apmeklēja Kanadu un mājās atgriezušies varēja apgaismot tautas prātus, K. Daugmalis zina teikt, ka "viņi ne gribēja, ne varēja, ne mēģināja" to darīt. Kā viņš zina, ka viņi ne gribēja, ne varēja, ne mēģināja? Kā viņš vispār var zināt, ko cits cilvēks grib, var vai mēģina? Vai viņš ir viszinis, gaišreģis? Vai viņš ziļē, liek kārtis, buŗ? - Lūdzu pierādījumus, Daugmaļa kungs, katrām vārdam, neatkārtojot apkārtklejojošas baumas, kaut ko pa ausu galam dzirdētu. K. Daugmalis apgalvo, ka dzejnieks J. Peters 14. jūnija piemiņas brīža dalībniekus pie Brīvības pieminekļa nosaucis par huļģāniem. Man tāds atgadījums nav zināms, tālab uzrādīt savas informācijas avotu ir K. Daugmaļa pienākums.

Ka J. Peters ir latviešu patriots, par to man pie rokas ir neapstrīdama liecība. 1968. gadā apgādā "Liesma" Rīgā iznāca viņa dzejoļu krājums "Dzirnākmens"; tur 15. lappusē ir dzejoļi, kuŗa pirmā vārsma sķan šādi:

Latviešu dzejniekiem latviešu zvejniekiem
pērtās un pārlautzās muguras dzist;
latviešu zvejnieki, latviešu dzejnieki
atkal stāv taisni un atsakās list.

Nota bene, viņš nerunā par "padomju" zvejniekiem un dzejniekiem, kā to prasīja tā laika gars. Tas bija uzsaukums nevien zvejniekiem un dzejniekiem, bet netieši visai tautai - stāvēt taisni, nevis list.

Pašlaik Jānis Peters darbojas visjūtīgākajā un svarīgākajā Latvijas ārzemju misijā - viņš ir sūtnis Maskavā jau no paša sākuma. Laikam, jau viņš savu pienākumu veic labi.

Beigās un papildām es iedrošinos vēl pieminēt, ka nevien dižākas dzejnieces par Veltu Tomu mums nav, bet mums nav arī dižākas patriotes, latviešu valodas, mākslas, kultūras, zemes un tautas mīlestības apliecinātājas.

Osānu Kārlis,
Valejfeldā, Kvebekā

✉ ✉ ✉ VĒSTULES ✉ ✉ ✉

PATEICĪBA NO BRAZĪLIJAS

Lasot Laikā un MLB Ziņotājā Jūsu rakstus, cienījamais redaktor, esmu ar cieņu un pateicību bijis domās pie Jums. Tā ir vienreizēja uzpurēšanās tautai un valstij. Pricējās par Jūsu aso domāšanu un lielo mākslu savas domas tik skaidri pateikt. Tas, ka Jūs variet atlicināt no sava dārgā laika arī mūsu Baznīcai, ir mums liels ieguvums. Jūsu rakstā par mūsu ārpus Latvijas vadības sēdi, kuŗā pārrunāta sadarbība ar Baznīcu Latvijā, bija dažas vietas diezgan riskantas. Uzrakstīt tā, ka visi no sirds vēlas sadarbību un tomēr paliek pie savām domām un savas pārlicības nebija viegli. Paldies par to!

Mana rakstīšana un lasīšana vairs lāga neveicas. Arī tā acs, ar kuŗu līdz šim iztiku paliek tumša un nekāda ārsta palīdzība vairs nelīdz. GADI. Mans dēls, ārsts, saka: "Vecums nav nekāda izprieca". Tā, laikam, ir. Savs skaistums jau ir, bet gadi liek sevi manīt.

Jūsu Ziņotājs ir lielisks žurnāls. Lasu un priecājos. Jums ir varenī līdzstrādnieki. Viens no interesantākajiem jau ir Osānu Kārlis. Zem visa, ko viņš raksta, var parakstīties. Vienīgi viens raksts, kuŗā viņš rakstīja, kas paliks aiz nāves, neatbilda viņa kvalitātei. Nāve ir tikpat respektējams Dieva nolikums kā dzīvība.

Māc. Jēkabs Mekšs,
Sanpaulo, Brazīlijā

* Esam saņēmuši kritiku, ka janvāra numurā druka esot bijusi par mazu un ka to esot grūtības lasīt. Varbūt vainīgs esot burtu stils. Iespējams. Protams, galvenais iemesls, kāpēc lietojam mazo druku, kas nav mazāka kā mūsu lielākajam trimdas laikrakstam Laiks un daudziem izdevumiem Latvijā, ir tas, ka cenšamies sniegt iespējami plašāko informāciju un vēlamies, ka mūsu līdzstrādnieku darbs sasniegtu lasītāju saimi. Ja nu, tiešām, druka lasītājiem ir par mazu un sagādā grūtības, esam gatavi to pemt vērā. Šajā sakarībā aicinām lasītājus izteikties ir par druku un burtu stilu. Šajā numurā ir lietoti mums pieejamie 2 burtu stili (šis ir Balt Century Old Style, otrs - Balt Helvetica). Šoreiz lietots 9. burtu lielums. Ja lietojam 10. lielumu, tad varam iespiest par 30 % mazāk teksta.

Varam tikai vēl piezīmēt, ka daudz vairāk sūdzību saņemam par rakstu neievietošanu. Izšķiršanās nav viegla. Tādēļ -

Lūdzu izsakaties ar ATBILDES PASTU!

REDAKCIJA

✉ ✉ ✉ ✉ ✉ ✉ ✉

TĀDI MĒS ESAM... BET KĀPĒC?

Paldies Vairai Freibergai par reālo, zinīgo runu 18. novembrī Ņujorkā. No socioloģiski-kristīgā viedokļa sniedzu lasītājiem vēl vienu domu.

Dzīvojot zināmā socio-politiskā vidē, labklājībā, vai grūtībās, izveidojas savādākas cilvēku būtības, attiecības, uzvešanās, uzskati utt. Kāds amerikāņu sociologs apbraukāja skolas un skolotājiem mācīja: "Tu esi tas - kur, kad, kā tu dzivoji." Šī apstākļu teorija nav nekas jauns. Sociālā struktūra un dzīve veido personālitāti. Maza ilustrācija: Pirmā trimdas paaudze izgāja cauri grūtībām, bailēm, trūkumiem; bija ierobežoti nesaņēmi, nepieņemti. Šī paaudze un viņu bērni strādāja, centās, cinījās, mācījās un veidoja savas dzīves un nākotnes ticību uz kristīgām atziņām, uz latviešu tikumiem un savu uzņēmību. Viņi pārvarēja materiālās grūtības, bet dzīvoja, auga garīgā stiprumā, dvēseliskā skaidrībā un nacionālā apņēmībā. Šis grūtības un izdzīvošanas process izveidoja labus, zināma tipa raksturus, kuŗi veidoja arī latviešu trimdas sabiedrību un rosību.

Tauta Latvijā piedzīvoja citādus apstākļus un izveidojās savādāki. Lai apslāpētu nacionālās, garīgās un intelektuālās dziņas, komunistiskā sistēma rīkojās līdzīgi sātānam ar Jēzus kārdināšanu. Ļaunā vara apslāpēja, noliedza, ierobežoja nacionālās, iekšējās, dvēseliskās, garīgās dziņas, aizstājot tās ar ārējiem "Piešķirumiem" - ekonomiskā, politiskā un sasniegumu sfairā (radās ordeņi, prēmijas, garie tituli).

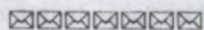
Kristieši Dieva jēdzienu saprot kā "Es esmu, kas Esmu". Sātāns un komūnisms ir tikai "es esmu, kas neesmu". Jēzum sātāns piesolīja akmeņus pārvērst par maizi, bet lai Viņš uzdot savu krustu. Komunistiskā sistēma pakļautajiem cilvēkiem arī piešķīra krustu, bet bez Kristus tēla. Ļaunā vara piešķīra maizi, bet aizmirsta Dievu, dvēseli, garīgo augšanu, cilvēku mīlestību, uzticēšanos un atjaunošanos caur integritāti, darbu, pūlēm, mērķiem un nacionāliem ideāliem. Tika aizmirsta garīgā maize, bet kuŗa vajadzīga visos laikos un paaudzēs. Ne sātāns, nedz komūnisms var paēdināt izsalkušo pasauli, bet abi tikai to sola.

Vai latviešu tauta par daudz ilgi nedzīvoja ar šo solījumu un iekārtu? Jēzus neapsola pilnu vēderu, bet apsola paēdināt garā un dvēselē izsalkušos. Pie šīs maizes ir visi aicināti - arī tauta Latvijā, pagāni un vēl neticīgie. Dosim, rosināsim vairāk garīgi-kristīgo, lai tauta tiešām iegūtu cerību, ticību un mīlestību.

Daudzi Latvijā cieš no bezcerības. Citi gaida jaunus solījumus, un solītāju netrūkst. Apstākļi un laiki ir mainījušies, bet ne cilvēki. Jāmainās arī cilvēkiem un "viltus praviešiem". Te vajadzīgas svētās dusmas, kuŗas arī Jēzus nenoliedza. Šķīstīšanās ugunij jānāk, lai uzvarētu jauno un sātānisko cilvēku sirdis.

Latvija ir krustceļos. Arī senā izraēļu tauta līdzīgi dzīvoja, šķīstījās un veidojās. Bibēliski piemēri un Kristus mācība var rādīt ceļu un metodes nākotnei, jo tie dod dzīves īsto pamatu. Vecā ideoloģija jāpārmaina ar jaunu, kas prasis atvērta sirdis, prātus un uzticēšanos. Lūgšim, lai to Dievs tēvzemei piešķir.

Modris Zandbergs,
Sarnijā, Ontario

Artūrs Edgars Kubulnieks

ŠIS LAIKS

Šis laiks mums rādās bargs,
Jo rosās tumsas spēki;
Viens nevar būt sev sargs,
To pazudinās grēki.

Mūs naidnieks nesašķēls,
Ja stāvēsim par tautu,
Ja latvis latvi cels,
Lai krist tam nepieļautu.

Šis laiks ir liels ar to,
Ka daudz no mums tas prasa
Un katru novieto
Uz naža asmens asa.

Mīļie brāji un māsas Montrealā!

Labu veselību un veiksmi 1995. gadā!

Biju sanatorijā Jaundubultos un tādēļ MLB Ziņotāju Nr. 12./549., kas bija pienācis manas prombūtnes laikā - 9. decembri, saņēmu tikai tagad, pēc atgriešanās.

Tencinu gan redakciju, gan visus autorus par vērtīgajiem rakstiem, kuŗos nekas nav sagrozīts. Šim patiesajam latviskajam izdevumam uzticos un lasu to ar sajūsmu.

Šeit darbojas spēki, kas sagroza vai slēpj viņus atmaskojošu patiesību. Notiek arī tas, ko labi pazinām iepriekšējos gadu desmitos - pazūd ierakstītas vēstules ar politisku saturu ceļā no Alūksnes uz Rīgu.

Decembris Latviešu leģiona cīņtājiem bija nozīmīgs ar to, ka apritēja 50 gadi kopš trešās Kurzemes lielkaujas jeb 1944. g. Ziemsvētku kaujām (no 23. - 31. decembrim). Diemžēl, šis mūsu piemiņas pasākums bija īsi pieminēts tikai dažos laikrakstos Latvijā. Jā, kamēr nav atzīts, ka PSRS okupēja Latviju, leģionārus nicināt par to, ka viņi ir kaŗojuši pret padLatviju un nacionālos partizānus lamās par bandītiem. Kā MLB Ziņotāja lasītājs īsi pastāstīšu, kā mēs, Daugavas Vanagi, atzīmējām šīs kaujas, kuŗās latviešu leģionāri parādīja sevi pasaulei kā nesaldzināmi varonīgu kaŗavīrus II pasaules kaŗā.

Es braucu no Rīgas uz Kurzemi autobusā, par kuŗu maksāja Nacionālo Daugavas Vanagu organizācija. Pats biju klāt, kad dažas dienas iepriekš NDV CV priekšsēdis R. Kovtuņenko piezvanīja LDV CV priekšsēdim J. Pormalim un teica, apmēram, tā: Jāni, mēs dodam jums pusi no vietām autobusā. Tā sarunājās draugi, un frontes draugi taču paliek tādi visu dzīvi. Mēs, visi Vanagi, esam draugi, un lūdzam, lai tautieši ārzemēs atbalstītu ar visām iespējām mūsu vēlēšanos apvienoties.

Tā 23. decembri, plkst. 10, no Rīgas centrālās stacijas laukumā devās ceļā mūsu autobusi. Man blakus sēdēja laikraksta "Brīvā Latvija" korespondents A. S. Ozoliņš. Viņš redzēja visu to, ko es, un ar savu uztveri un saprašanu pat vēl vairāk. Viņa iespaidi ir lasāmi "Br. L." 2.-9. janvāra numurā (1/393). Varbūt es varētu piebilst par gaisotni mūsu autobusā. Pie mikroфона at-radās mūsu grupas vadītājs Edgars Derkēvics no NDV CV. Viņš rūpējās, lai NDV autobusā tiktu vietas Vanagiem no LDV, braukšanas laikā stāstīja atmiņas par cīņu vietām, uz kuŗām braucām, lasīja savas dzejas un "Vizijas" prozā par notikumiem Pienavā, Rumbās, Anneniekos, Nabadziņos, Upmaļos, Vamžos, Zvejniekos, Bitšķēpos, Riekstiņos un citās vietās, kur viņš cīnījies pret uzbrucēju pārspēku. 19. divīzija sakāva 12 divīzijas, kuŗas pretinieks raidīja uzbrukumos vienu pēc otras. Savas atmiņas stāstīja arī citi to kauju dalībnieki. Gan tajā dienā pie Dirbām jauniesvētītajam piemiņas akmenim ar tekstu zem leģionāru vairodziņa:

LATVIEŠU LEĢIONA KAŗAVĪRU ZIEMSVĒTKU KA-UJU PIEMIŅAI. 1944. GADA 23.-31. DECEMBRIS,

gan arī pirmajam Džūkstes-Lestenes kauju piemiņai pie Rumbām uzstādītajam akmenim ieceri ir devis Edgars Skreja. Dzīvi kauju dalībnieku atmiņu stāstījumi izvērās Rumbās, kur kādreizējo muižas ēku vietā tagad aug koki un krūmi. No šejienes Daugavas Vanagi devās uz dievkalpojumu Jaunpils baznīcā, bet "Brīvās Latvijas" rakstam pievienoto foto attēlu autors L. Frickauss, kuŗš ir savā laikā Alūksnes kazarmās izvietotā 7. Siguldas kājnieku pulka organizētāja plkv Frickausa radnieks, kopā ar pasākuma dalībniekiem no Latvijas Nacionālo Kaŗavīru biedrības aizbrauca pa citu ceļu uz piemiņas svētbriidi sagraudās baznīcas drupās, kā tas ir redzams pēdējā attēlā 5. lpp.

Ziemassvētku kaujas pieminēja Nacionālo DV un Latvijas Nacionālo Kaŗavīru biedrības Alūksnes nodaļu biedri kopīgā sanāksmē 28. decembrī. Savas atmiņas pastāstīja LNKB Alūksnes nodaļas valdes loceklis Pēteris Mijūns. Būdams 19. divīzijas 43. grenadieru pulka trauksmes grupā, viņš piedalījās kaujā 24. decembrī. Ziemassvētku pirmajā dienā - 25. decembrī tika ievainots.

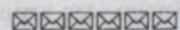
ZVĒRESTS

Te mongoļi ar naidā ņirgtām sejām
Kā zvēri kaukdami mums virsū skrēja,
Lai jauno gadu Liepājā jau sveiktu,
Bet Leģions to rindās lodes sēja.

Pusgadusimteni te vairs tik drupas.
Ar galvām atsegtam gar kapiem ejam
Un smeļam spēku cīņām, kas vēl priekšā
Pret tiem, ko redzam par mums jauni smeļam.

Ar mūsu uzvaru lai kaŗš šis beigtos,
Mēs zvēram, Latvija, par Tevi stāvēt
Un jauno paaudzi celt līdzī cīņai,
Lai mūsu tauta neizgaistu nāvē.

Arturs Edgars Kubulnieks,
Latvijā

PAR MANU PIEREDZI

Vai J. Purviņš Jurjāns nebūtu piedzīvojis pasaules pēdējo 50 gadu vēsturiskos notikumus, ne arī pacenties par tiem uzzināt no literatūras? Viņa piedzīvotais, pieredzētais un lasītais stipri atšķiras no J. T. Beldava.

Vispirms, par II pasaules kaŗu un latviešu stāvokli tajā. Pētot šī kaŗa atstātos dokumentus un materiālus, ka arī liecības, J. Purviņš Jurjāns ir noskaidrojis, ka gadījumā, ja uzvarētājs būtu bijis Hitlers ar savām armijām, 1995. g. Latvijā būtu starp 3-5% latviešu tautības iedzīvotāju. Pie šāda slēdziena viņš ir nācis

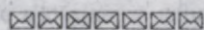
novērojot, ka nacionālsocialistiskās Vācijas vadītāji centās sagatavot kadrus ieņemtās Krievijas un Austrumtelpas pārvaldei. Un analizējot tā laika Lielvācijas vadības brutalitāti un drakoniskos līdzekļus pārvaldes lietās. Viens vienīgs izlēciens no latviešu nacionālistu puses Latvijā izsauktu totālu iedzīvotāju pārvietošanas finālo atrisinājumu (the final solution). Vai latviešu nacionālisti būtu varējuši pazemīgi sadzīvot ar vācu kungiem? Šo jautājumu lai pats lasītājs atbild pēc labākās sirdsapziņas.

Tālāk JPJ ir analizējis mūsu vadītāju rīcību, sākoties II pasaules karā. Latviju tolaik vadīja Kārlis Ulmanis, kas ar vienu parcīzu teikumu būtu spējis izšķirt veselās tautas likteni zemei pie Baltijas jūras. Viņa sacītais: "Es palikšu savā vietā un jūs paliekat savās" bija nepareizais. Tā vietā viņam vajadzēja teikt: "Mēs pasludinām totālu neatkarību no jebkuras karotāju puses un katrs latvietis, kas brīvprātīgi kalpos jebkurā okupanta organizētā vienībā, pēc kara tiks saukts Latvijas kara tiesas priekšā."

Esmu pārliecināts, ka ar visu (ikvienu) latviešu atteikšanos kalpot jebkurā okupantu armijā, mēs šodien Latvijā sastādītu 80 % no iedzīvotāju kopskaita. Līdzīgi, ka tas mūsdienās ir Lietuvā. Nedomāju, ka Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis (ar tās ostām) būtu jāvairo latviešu skaita sadīšanā uz 50 %. Esmu pārliecināts, ka latviešu sadīlumā Latvijā drīzāk vainojama latviešu kaušanās mentalitāte un viņu vadoņu kāre pēc slavas un ordeņiem. Ja šī kaušanās un kašķošāns mentalitāte neapstāsies, latviešu skaits nākotnē turpinās samazināties. Naidu, ar kādu viņi cīnās pat paši savā starpā. grūti atrast manā lokālā ASV presē. Šķiet, ka godīgu pretēju uzskatu izteikšanu ar loģiskiem pamatojumiem viņi nepazīst. Visam jārisinās personīgu apvainojumu un otra cilvēka pazemošanas stilā.

Zinu, ka manas analīzes nesaskan ar leģionāru balstītāju analīzēm. Vai nebūtu absolūti garlaicīgi, ja visi domātu pēc viena šablona, kā tas ir uzspiests diktatoriālās iekārtās?

J. P. J.,
ASV

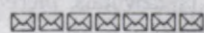

SARKANĀS BIETES VESELĪBAI

Nu, pastāstīšu par tām sarkanām bietēm. Tās ir vērtīgs vitamīnu un minerālsāļu avots. Sevišķi daudz tanis esot mangāns, dzelzs, kālijs un kalcijs. Bez tam viņas satur arī folijskābi, kas esot labs līdzeklis pret radiāciju un pat ļaundabīgu mazasinību. C vitamīns un folijskābe gan esot tikai biešu lapās. Saknēs tie citi labumi. Tās ieteic tādu slimību ārstēšanai kā hipertoniā (1. sākumā), sirds-asinsvadu slimībās, zarnu peristaltikas uzlabošanai, radiācijas skartiem un mazasinībai. Sirds darbības uzlabošanai to bieži lieto kopā ar dzērveņu sulu (es te domāju - biešu sulu), arī melno rutku sulu. Uz pusēm. Visām šādām kaitēm ļoti ieteic lietot arī svaigu kāpostu sulu. Sulu gan spiest vislabāk katrai lietošanas reizei atsevišķi, nevis to iepriekš sagatavot. Lai nešķeltos vitamīni. Mazasinīgiem bērniem ieteic dzert arī burkānu sulu. Bet ne daudz, citādi varot rasties atsevišķās reizēs nevēlamas parādības. Tas jau individuāli - kā nu kuņš cilvēks tāda vai citāda auga sulu panes. Piemēram, ķiploku sulu ieteic sirds darbības uzlabošanai. Senāk aptiekās to varēja pirkt. Tā bija bez specifiskas smakas. Mans vīrs to brižam lietoja. Teica, ka jūtoties labāk.

Agrāk, kad Aucē bija savs dārzs, kādreiz pavasaros, kad salātu vēl nebija, es izmēģināju ķiploku lapas griezt kopā ar skābenēm un tad ar krējumu ēst kā salātus. Tad tā skābeņu garša nomāc ķiploku. Tīri nekas. Var iztikt. Nu jau tādus salātus nevaru vairs gatavot, ķiploku lapas neviens tirgū nepārdod. Lai gan tās satur vērtīgus vitamīnus un fitoncīdus. Kad vīrs vēl bija dzīvs, rajona ārste ieteica vāriet kartupeļus ar visu mizu. Tanis vairāk esot kālija, kas mīzot ejot daudz zudumā. Kālijs cilvēkam vajadzīgs sirds stiprināšanai. Tā pieradu kartupeļus vāriet ar visu mizu un to daru vēl joprojām. Senāk lauku ļaudis taču arī tos vārija ar visu mizu!

E., Latvijā

LABOJUMS: MLB Ziņotāja janvāra numurā manā rakstā "Ziemassvētku kauju piemiņai" 7. lpp. 30. rindā no apakšas pareizi jābūt: "...nolēma dot 3 stundu (ne 43, kā iespiests) ilgu artilērijas sagatavošanas uguni."

J. T. Beldavs

AUDUMS SAŅEMTS

Tas, ka naudas ieņēmumu sistēma, nodokļi valsti nav sakārtoti ir fakts. Pretrunīgi likumi ar caurumiem, machinācijām, aplinkiem gājieniem caur un cauri. Ierēdņu vidū valda pērkamība, gods un laba slava ir devalvējušies jēdzieni. Visas parasības par algas pielikumiem, par dzīves standarta pietuvinašnu Rietumu līmenim neko nevar dot, jo mūsu sabiedrība ir veidojusies, augusi, izglītojusies sovjetu apstākļos. Tās apziņa ir piesārņota ar Rietumiem pilnīgi nesaprotamiem simboliem. Pirmkārt, pāri visam, protams stāv sakārtotība nodokļu iekasēšanas mehānismā, lai vismaz 70 % maksātu, nevis 20 %, kā to ir aprēķinājuši sabiedriskās domas pētnieki. Lai kontrabandas lavīna, kas Latvijā plūst jekšā kā vulkāniskais izvirdums, nenoslaucītu no zemes vīrsas pašu ražojumus ar visiem ražotājiem, un tās pa lielāki daļai ir apšaubāmas kvalitātes preces ar notecējušiem lietošanas termiņiem - noliktavu saslaucas Rietumu mafiozo struktūru rokās, kas sadziedājušās ar Austrumu, ļoti vitālo, labi organizēto, čekas skolās izglīto to mafiju. Netirā nauda tiek atmazgāta milzu apmēros - par naudu velns danco!

Viss kļūst pērkams, visi pārdodas, tikai jautājums - par kādu naudu?!

Sabiezīnu, jā, protams, bet patiesība tur ir liela. Ir arī godīgie un, droši vien, pat valdībā, ministrijās un departamentos. Antiņi un trešie tēvu dēli ir bijuši un būs. Un galu galā tiem pieder nākotne.

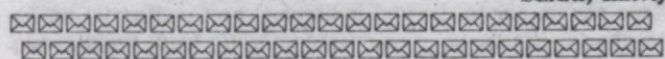
Tad valsts robeža nu nevar būt tā kā caura rēdele, kuŗu apbraukt, pārbraukt, ja vien nav absolūts slinkums, var gandrīz jebkurā vietā un laikā. Nedrīkst taču tā būt, ka regulāri, ik pēc 5-6 mēnešiem būs izrakts tunelis un vesels bars bandītu nokļūst brīvībā. Un, neskatoties uz visu to, atkal redzam, kas valsts aizsardzībai, spēka struktūrām no budžeta plāno iedalīt 3,5 %. Zemessardzes budžets praktiski nepieaugs nemaz. Un tas notiek situācijā, kad noziedzība, sevišķi smagie noziegumi pieaug no dienas dienā. Kādas rokas cenšas zemessardzi, galveno noziedznieku biedu, nepieļaut pie šīs hidras rīkles. Kādas rokas? Tas nogrimst kā vatē, noslāpst kā miglā. Kāds savaldīšanas spēks ir vajadzīgs, lai latvieša pacietības mērs nesalūzt. Tas, ka valstī tomēr pagaidām joprojām vēl valda relatīvs miers, lielā mērā liekams uz tautas stipruma, savaldības un ticības rītdienai rēķina.

Ir jau gaiši stariņi. Liels paldies Latviešu centram par audumu, ko mūsu bataljons saņēma. Ir sameklēta firma, kuŗa šūs tās virsjakas, tiek meklēts labākais modelis, un šo ziemu, cērāms, ka ziema tomēr iestāsies, vismaz liela daļa mūsu bataljona zemessargu būs ietērpti daudz maz vienādās formas jakās. Vēlreiz Jums paldies! Tā ir reāla un būtiska palīdzība - zemessargi Latvijā to prātis novērtēt. Lai nu kā, bet tieši starp zemessargu vienībām tikpat kā nav pērkamība - pārdošanas gadījumu.

Otrs stariņš kalpo kā piemērs tam, ko var panākt, ja cilvēki var saprasties un ir vienoti. Mājā Saldū, kuŗā es dzīvoju, mēs, lūk, atslēdzamies no centrālās apkures sistēmas, ierīkojam lokālo apkuri, uzstādījam pagraba telpās katlu, ārpusē gaŗu skursteni, pārslēdzām pievadus, sagādājām malku, ievēlējām kārtīgu mājas vecāko, atvērām savu kontu bankā, panācām mājas "pasvaldības statusa" piešķiršanu pilsētas valdē. Tagad pēc sastādītas grafikas, paši kurinām - iznāk katra vienpadsmitā diena. Kārtotajam visus mājas remonta un komūnālus jautājumus. Ja citur Saldū analogisku dzīvokļu apsildīšana, īre, komūnālie pakalpojumi izmaksā Ls 34 mēnesī, mums tikai - Ls 5,70 mēnesī. Efekts ir! Protams, pašu darbs malkas sagarināšanā un piedalīšanās kurināšanā. Darbs maksā naudu, un mēs nekurnam, bet darām. Panākumu ķīla ir vienotībā un darbā. Tas tāds mazs modelītis, ko valstij būs vēra ņemt.

Trešais stariņš - Saldus laukceltnieks, kuŗa telpās ievietots mūsu štābs, no Krievijas dabas gāzes atteicās, savu katlu māju pārbūvē uz apkuri ar zāģu skaidām - pašu ražotnes atkritumiem. Ekonomiskais efekts kolosāls!

Imants Raļļa,
Saldū, Latvijā

Laipni lūdzam lasītājus nokārtot abonementa maksu par 1995. gadu! Izmantojiet pasakni, kas ievietots 27. lappusē.

OWN A VHS TAPE OF TRAVEL, TRAVEL IN LATVIA

TRAVEL
Did you miss TRAVEL in Latvia on TV?
You can now see it again and again
any time you like for just \$19.95*.

VHS copies of the hit TV series Travel, Travel are now available, including Travel, Travel in Latvia. Enjoy Riga, Rundale, Jurmala, and more!
To order call toll free 1-800-567-4381 and ask for operator 1212.

*includes shipping & handling.

The forthcoming referendum on Quebec's sovereignty is sparking a great exchange of discussion in our community. Our members are participating in this debate and are submitting letters to the daily newspapers. On Friday, January 20, 1995 The Gazette published such a letter from Timothy Ozolin:

INCITING CIVIL DISOBEDIENCE WONT WORK

After reading the article about Pierre Bourgault (Gazette, Jan. 16), I started to feel sorry for the man who has turned again to inciting civil disobedience because his political views may not be universally accepted.

It seems the separatist strategists realize the vote can be easily swayed by a significant population in a confined geographic area of the province. Why is there not, therefore, some energy devoted to accommodating this perceived unimportant segment of the population instead of stubbornly and continuously legalizing ways to overlook their equal rights?

Mr. Bourgault wants to discount the vote stemming from the presently "Liberal" ridings of southwestern Quebec. Although he wants to dismiss the aspirations of the people living in these areas, he still wants to regulate the people and their resources.

Will anybody anywhere please suggest the obvious? Let those who want to go, go. Those who want to stay, stay. Do the demographics of the last election not make this perfectly clear?

Quebec has separated within itself. The province, not the country, is divided ideologically and also happens to be conveniently geographically defined along this same ideology.

If, as I have heard firsthand, that separatist supporters truly believe they will be able to access the "other half" of the province to retrieve what they say belongs to them, then perhaps Mr. Bourgault's warnings will come true. But please realize it won't be disgruntled separatists waging war.

Besides developing and then proving to the federalist population that the Parti Quebecois possesses a bona fide economic platform, the separatist forces will have to concede to making one of two hard choices:

(1) make a rational offer for the split-up of Quebec;

(2) wait a while and eliminate the opposition by forcing people to leave.

It has already been demonstrated that language oppression and its monitoring by linguistic guerrillas, plus the restriction and regulation of education, won't be enough to woo federalists.

Unfortunately, I think the PQ will opt for status quo: keep the population ignorant and continue making empty promises.

Timothy Ozolin,
Huntingdon

* Contributions and comments to this section are most welcome. Please, submit before the 15th of each month.

* On Saturday, January 28, there was a demonstration at the Russian Embassy in Ottawa in support of the fight for freedom in Chechny.

VĒSTS NO RĪGAS

Nu jau esmu pāris mēnešus Rīgā, un iespaidu ir daudz un dažādu. Rīgā ir dziļa ziema, un neviena pilsēta jau sevišķi neizceļas ar sniegu un dubļiem. Katrā ziņā nav daudz ļaunāk kā kādreiz Toronto. Lielai ļaužu šķirai apstākļi ir ļoti spaidīgi, un tomēr ielās un skatlogos ir manāms daudz greznuma. Uz svētkiem pilsēta un skatlogi bija skaisti dekorēti ar svētku motīviem, kas daudziem šeit bija jaunums. Cilvēki uz ielām ir labi ģērkušies. Grūti pateikt, kas jauns, kas vecs. Ielas, sevišķi centrā, ir mašīnu pilnas - gan ar vietējām, gan importa.

Viss ārišķīgais vēl neko nepierāda. Firmas un veikali aug kā sēnes pēc lietus un tikpat ātri arī izput. Cilvēki seko visādiem horoskopiem, tic ūdens āderēm un citām māņticībām, un kādreiz ticēja arī, ka var noguldīt naudu ar 100 % gada peļņu. Protams, cerētās peļņas vietā radās 100 % zaudējums.

Šo laiku varētu dēvēt par trešo atmodas laikmetu, un atmodāšanās nāk jo bieži. Vislabāk šos laikus varētu aprakstīt sikumos. Zemniekiem rudenī nebija kur likt graudus, tagad tiek runāts par graudu trūkumu, un visi gaudi tiek pieņemti ar tūlītēju samaksu. Tas pats ar pienu un citiem produktiem. Rīgā ir daži lepni pārtikas veikali, pildīti ar dāņu vai holandiešu produktiem, bet šie veikali stāv gandrīz tukši. Cilvēki daudz iepērkas tirgū, kur viss ir lētāks un garšīgāks. Ārzemju elektronikai ar divkārtējām cenām neklājas viegli. Telefons nemaz nav uzlabojies, ir grūti piezvanīt uz laukiem, reizēm sarunās maisās svešas balsis un citi trokšņi. Latvijā uz "Aeroflotes" drupām nodibinātas daudz aviolīniju, kuņas nespēj vai negrib samaksāt savus rēķinus. Reiz Dānijā pasažieri esot gaidījuši 24 stundas, līdz atrasta nauda benzīnam. Varbūt, pašiem bija jāsamet. Rīgas Lidostā kāda kasiere aizgājusi uz pusstundiņu padzert kafiju, atstājot, protams, seifu vaļā. Veikli puīši pa to laiku seifu izlaupīja no ASV \$ 70 000, Ls 21 000, arī no vācu markām. Vietējos tas nemaz vairs nepārsteidz. Pārsteidz varbūt tikai, ja zaglis tiek pieķerts.

Daudz tiek runāts un rakstīts par noziegumiem. Daži politiķi pat pieprasīja ieviest izņēmuma stāvokli, tā sauktās, mafijas apkaņošanai, bet tik ļauni tās lietas atkal nav. Noziegumu ir daudz, tantiņām tiek izrautas rokas somiņas, bet tādas lietas notiek Toronto arī. Latvijā notiek daudz slepkavību, varbūt 10 reizes vairāk kā Toronto pie tā paša iedzīvotāju skaita, bet lielais vairums notiek dzērumā draugu un ģimenes locekļu starpā. Kā vietējie smejas, tā ir zināma dabiska atlase. Daudzi auto vadītāji nositās ar auto mašīnām, tēmējot kokiem un stabiem, parasti arī iereibušā stāvoklī. Es personīgi nekad neesmu juties nedrošs ne uz ielas, ne citur. Visus noziegumus un ielaušanās smalki apraksta avīzēs, un uzkrīt, ka dzīvokļos vienmēr izzagtas milzīgas vērtības markās, dolāros un latos. Laikam, ir jau bijuši zinātāji.

Tirgi ir drusku labāk sakārtotīti, un ir ar bagātīgu preču izvēli. Pagājušā gadā inflācija esot sasniegusi 26 %, tomēr mazāka kā Lietuvā vai Igaunijā. Sevišķi cenas cēlās pirms svētkiem, to ties tagad daudzos veikalos ir spēcīgas atlaides, kas vietējiem ir atkal jaunums. Tirgi tradicionāli esot pilni ar kabatas zagļiem, bet es nevienu vēl neesmu saticis. Es gan parasti staigāju tikai ar pāris latiem kabatā, vairāk jau nevajag. Man gan ir skrējuši pakaļ labi ļaudis ar manu cepuri, cimdiem un somu, ko parasti mēdzu šur tur atstāt. Esmu bijis uz teātriem, koncertiem un izstādēm, un vēl neesmu garlaikojušies nevienu brīdi.

tuvākie draugi. Atcerēsīmies mūsu Dr. Vairas Viķes-Freibergas tikko aizvadītajos valsts svētkos Ņujorkā teikto runu, kas pauda patiesību par mūsu ikdienas kūtrību, neticību rītdienai, neuzņēmību un izteiktu apātiju Latvijas nākotnei un jaunuzbūves darbam. Viņas runa pauda mūsu lielākās tautas daļas vēlēšanos peldēt līdzī strauvei, jo tā taču ir vieglāk, kaut gan peldēšana pret straumi dos mums iespēju visu cerību piepildījumam - redzēt un just, ka mūsu dzimtene atkal ir atplaukusi un ka ticības un pārliecības saule to atkal apspīd. Šī svētku runa bija mūsu ikdienas dzīves spogulis, kuņam nemaz neesot, mēs sarežģējam paši sevi, kādi nu mēs esam...

Skrastiņu Indulis

*****

GADA SAPULCE

Nodaļas gada sapulce paredzēta 1995. g. 18. februārī, plkst. 14:00, Latviešu centrā. Tajā iztirzās 1994. g. darbību, sniegs pārskatus par vairākiem paveiktiem projektiem, par palīdzības darbu Latvijā. Pieņems jauno budžetu, runās par līdzekļu sagādi palīdzībai, par nodaļas darba aktivizēšanu. Notiks vēlēšanas. Viens no vissvarīgākajiem jautājumiem būs Daugavas Vanagu organizācijas patreizējais stāvoklis kā dzimtenē, tā arī šeit, un ko mēs katrs varam darīt, lai to mainītu. Valde lūdz visus mūsu nodaļas biedrus ierasties šajā nozīmīgajā gada sapulcē, jo Jūsu katra balss un Jūsu ieteikumi būs svarīgi daudzo jautājumu iztirzāšanā.

Pēc sapulces vanadzēs solījušas kaut ko ēdamu.

I. Sk.-

*****

NĀKOŠAIS SAIŅU SŪTĪJUMS

Diemžēl, galīgais datums vēl nav izlemts. Tas atkaršies no sūtītāju vēlmes, pieteikto saiņu skaita un arī laika apstākļiem. Pagaidām tas varētu būt vai nu uz februāra beigām vai marta sākumu. Tuvākai informācijai laipni lūdzam sazināties ar nodaļas valdes locekļiem.

I. Sk.-

*****

IZDEVIES ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ

Rosīgās DV Montrealas nodaļas vanadzēs aizvadītā gada 26. novembra pēcpusdienā izkārtēja savu gadskārtējo Ziemsvētku tirdziņu ar dažādu rokdarbu, keramikas, grāmatu, audumu, rotu, kokgriezumu, tautas tērpu un citu darbu klāstu. Bagāta laimestu ziņā bija izloze, un rotkalis Oskars Vindedzis tirgoja savus darbus. Sevišķi plašs bija nelaiķa Ulza Valtera kokgriezumu devums (Diemžēl, citu gadu tas vairs nebūs pieejams.). Tikpat plašs bija Kalupes, kā zelta, tā sudraba gatavoto rotu galds. Māris un Ansis Kalniņi, savu vecāku Intas un Roberta gādībā tirgojās ar pašu Tērvetē salasītiem čiekuriem sudrabotā ietērpā, ienākumu nododot labdarības mērķiem. Valdes locekļi K. Čaks un A. Zariņš tirgojās ar apaviem.

Vanadžu priekšniecē Ērika Viņiņa un viņas vadītās čaklās vanadzēs atzina, ka tirgus labi atmaksājies, sevišķi, ja pieskaita vanadžu un viņu atbalstītāju - E. Ķivites, S. Zariņas, D. Peizes, A. Bērziņas, B. un O. Kalaces, M. Vikmanes, H. Ozoliņas, V. Ulmanes, J. Greizes, M. Verneris, A. Valteres, A. Skujiņas un I. Strautiņas devumu. Ar piparkūkām un pirāgiem tirgojās bijušā latviešu centra saimniece M. Ērgle. Izsalkušos tirdziņa apmeklētājus vanadzēs pacienāja ar siltām pusdienām un citiem garšīgiem labumiem.

Vanadzēs pateicās visiem atsaucīgiem tirdziniekiem par atbalstu, bet nodaļas vanadžu un vanagu valdes pateicās čaklām rokām un siltām sirdīm, bez kuņu atsaucības un sirdsdegsmes šis tirgus nevarēja notikt.

Un nu jāgaida nākamais Ziemsvētku tirdziņš šī gada novembra beigās.

Skrastiņu Indulis

*****

Šo MLB Ziņotāja numuru izdalām lasītājiem Montrealā uz rokas no 2. - 5. februārim. Pārējos eksemplārus nododam Kanadas pastā 6. februārī.

Pēdējā laikā atkal vairāki sūtījumi nav sasnieguši lasītājus. Pateicamies par paziņojumu! Lūdzam zvanīt 457-9832 vai rakstīt, ja neesat kādu numuru saņēmuši!

PATEICĪBA

DV Montrealas nodaļas valde izsaka sirsniņu pateicību visiem labvēļiem, kas atbalstījuši mūsu 1994. gada **Ziemsvētku ziedojumu vākšanas akciju** ar sekojošiem ziedojumiem:

\$ 2.00 Valentine Rutkis

\$ 5.00 A. Ozoliņš

\$ 10.00 Irma Valdmāne, J. Bogdanovs, Ilga Dekmeijers, Velta Vaivads, J. Ezerovs, Ludvigs Kalniņš, A. Stigners, G. Smilga, Jānis Leitens, I. Reicholds, H. Sault.

\$ 10.43 I. Klaiše

\$ 12.00 E. Freimanis

\$ 15.00 Māra Valdmāne-Demandt, Helena Bērziņa, Inese Ortmanis, Orests Kreišmanis

\$ 20.00 B. Godiņš, E. Gailis, Alma Melderis, J. Gributs, I. Rambachs, Marta Ērglis, V. Fride, Elizabete Kirstukas, A. Reiss, Bernadete Valdheima, Zenta Visnievskis, Ruta Gabrušs, H. Romans, A. Ķipens, Aina Kabule, U. Lūsis, Spidola Zariņa, A. Ruško, Lidija Grīns.

\$ 25.00 K. Pētersone, J. Birze, Ilga Strautiņa, Rita Bungay, V. Klētnieks, Jānis un Gita Lukstiņi, Lilija Rudzāte, V. Verneris, P. Zaļums, I. Steprāns, Velta Tomsone, P. Zujevs, L. Varslavāns, G. Aleksis, Kārlis Irbitis, J. Kalacis, H. Zvigulis, E. Balulis, Lidija Stadiņa, Jānis Tērauds, J. Gasparovičs, E. Lipomanis, E. Skujiņš, Ausma Tane, J. Ķivitis, J. Ierasts, Vilma Ulmanis, Eižens Reveliņš, Helēna Šmits, Zelma Kušils, K. Timermanis, S. Jerumanis, E. Auders, Jānis Ļavs, M. Štauners, A. Gūtmanis, E. Bārdiņš, J. Blusanovičs.

\$ 30.00 P. Gerge, K. Dreijeris, A. un J. Peiči, O. Rozentāls, Dumpe.

\$ 35.00 A. Sproģis, Dr. Antonija Tiltiņa, P. un N. Kuņči

\$ 40.00 I. Frišmanis, V. un I. Ozoli, Rasma Leimanis, V. Ozols, V. Golde

\$ 50.00 J. Začs, V. Nikiforovs, Alma Gūtmane, Jadviga Ozoliņa, A. Laizāns, Austra Konovālovs, Elza Āboliņa, T. Kraulis, Jānis Verneris, Augusts Pušpurs, A. Skuja, Jāzeps Greizis, J. Mežinskis, Jānis Bilinskis, J. Odiņš, Dagmāra Ziediņa, Voldemārs Pegle, Helēna Casno, Anta Paabo, R. Vitiņš un ģim., A. Kalniņš.

\$ 75.00 A. Krauklis

\$ 100.00 A. Bērziņš, Ausma Valters, Rasma Stelps-Kiršteins, Jūlijs Metums, Valija Grunde, Jānis Norvels, Kazimirs Deksnis, Konstantīns Čaks, A. un D. Zariņi, Jānis Paliēps, R. Miniate.

\$ 200.00 A. Apinis, Eleonora Dudarova, J. Skrastiņš

\$ 350.00 H. Birze

\$ 450.00 B. Innus

No 127 ziedotājiem kopā ieņemts \$ 5609.43.

Gribu pieminēt, ka Valtera kundze savu ziedojumu ir vēltījusi palīdzībai latviešu bērniem sava nelaiķa vīra - Ulza piemiņai.

Mūsu visu svēts pienākums būtu atbalstīt tautu dzimtenē materiālā, tā arī morālā veidā, lai tā nezaudētu cerību uz gaišāku nākotni.

Sadosimies visi roku rokās un kopīgiem spēkiem cīnīsimies pret mūsu tautas apspiedējiem. Tikai šādā veidā mēs panāksim, lai visas mūsu nākošās paaudzes varētu brīvi dziedāt:

**Daugav' abas malas
Mūžam nesadalās...**

Vēlreiz paldies Jums visiem!

**A. Zariņš, DV Montrealas nodaļas
Palīdzības nozares vadītājs**

*****

Atbalstiet DV Montrealas nodaļas darbu un pasākumus ar saviem ziedojumu atvēlējumiem!

KOKA KAROTES

Ulza Valtera piemīņa Minneapoles, ASV, ziņās

Eglītes vakarā un tirdziņā (1994. g.) vanadzies pārdeva dažādus koka virtuves piederumus, arī dažādas kārbīņas un kastītes. Tie visi izgredti no Kanadas bērza koka.

Uldis Valters, izstaigājis kaļa gaitas, apmeties Kanadas provincē Kvebekā. Ar dzīves biedri Ausmu izaudzējuši divus dēlus un meitu. Dzīves novakarē, kad lielākiem darbiem pietrūka spēka, sācis grebt no bērza klučiem dažādas lietas. Tā vismaz rokas un pats nepalaidās slinkumā. Bērza klučus, dažādos lielumos un pietiekamā daudzumā, Uldis sagādāja vasarās. Viņa vasaras mājas apkārtņē bērzu netrūka. Karošu grebšanas māku viņš bija noskatījis no sava vectēva Jaungulbenes "Gobās". Vectēva darbnīcā netrūka siltuma. To deva ar ēveļu skaidām kurinātā krāsnī, un siltumu izstaroja arī vectēvs pats. Man patika tur aizskriet un skatīties, kā no koka veidojas dažādas lietas, gan dažādi virtuves piederumi, gan ratu riteņi. Ratu riteņus ar dzelzi apkāla mans tēvs un vēlāk - mans brālis. Bijām kaimiņos. Uldim patika aizskriet uz smēdi un skatīties, kā mans brālis Osvalds kala karsto dzelzi, dzirkstelēm lidojot uz visām pusēm. Dažai dzirkstelītei patika nokrist uz Ulza isajām bikšelēm. Vēlāk gan mammai nācās skaidrot, kā tie caurumi bikšelēs gadījušies un bija jāsolās turpmāk neiet tik tuvu karstajai dzelzij.

Nu jau gada ceturksnis pagājis, kopš Uldis atdusās Kanadas kapu kalnīnā.

A. Lanka,
Miniapolē, ASV

*****

77 LATVIEŠU MĀKSLINIEKI MONTREALĀ

1995. gada 28. janvārī Montrealas Latviešu Biedrība atskatījās uz 47 gadu darbību Montrealā un MLB Ziņotājs uz 46 gadiem. Sarīkojums bija pulcinājies daudz latviešu mākslas cienītāju un Montrealas Latviešu biedrības atbalstītāju.

Biedrības priekšnieks M. Štauers savā uzrunā pieminēja, ka 1948. gada 4. janvārī biedrības sūpuli kāruši dibinātāji Elfrida un Kārlis Lazdiņi, kas abi savā laikā izraudzīti par biedrības goda biedriem, bet nav vairs mūsu vidū. No biedrības, kas ir otra vecākā latviešu organizācija, kas Kanādā dibināta pēc II pasaules kara, izaugušas gandrīz visas mūsu "mazās Latvijas" vienības. Viņš arī pieminēja MLB izdevumu "MLB Ziņotājs", kas bez montrealiešu līdzdalības un atbalsta nebūtu varējis pastāvēt šos daudzus gadus un iegūt atsaucību daudzās valstīs ārpus Kanadas robežām. Par visu to M. Štauers izteica pateicību visiem atbalstītājiem. Savu runu nobeidzot, paziņoja, ka par ilggadīgo darbu izdevumā "MLB Ziņotājs" un citu sabiedrisku pasākumu veicināšanā MLB valde piešķirusi GODA BIEDRA statusu māksliniekam **Ludvigam Kalniņam**.

Pēc kopējām vakariņām, kas garšoja labi un kuļas bija gatavojušas biedrības dāmas Ilgas Štaures vadībā, pārsteigumu sagādāja Anna Kreipāne, kas bija izcepusi svētkiem par godu lielu krīngeli, ko nogaršot dabūja katrs svētku dalībnieks.

Ar lielu interesi visi gaidīja, kas būs izredzētie laimētāji gleznu un daiļamatniecības darbu izlozē. Izlozes kārtībā, kur pie katra viesu galda tika izvilka viena loze, 13 priekšmeti ieguva sekojošus īpašniekus:

Ādas grāmatu vākus ar O. Perro grāmatu Cholmas cietoksnis angļu valodā, loze # 239 - Jānis Verners.

I. Gravelsiņas tautisku spilvenu, loze # 720 - Aina Selga.

L. Brūveres Raku keramiku, loze # 367 - Jāzeps Greizis.

V. Ulmanes gleznu, loze 668 - Izolde Spurmane.

L. Brūveres Raku keramiku, loze # 568 - K. Nikiforovs.

I. Gravelsiņas tautisku sedziņu, loze # 625 - Dagne Brozoviča.

R. Tomsones keramikas vāzi, loze 314 - Valda Bērzone.

Ulza Valtera pūra lāditi, loze # 469 - Morella Vilks.

I. Steprāna gleznu, loze # 256 - Deder Wilson.

L. Kalniņa keramikas augļu trauku, loze # 003 - Velta Ozola.

N. Gobas gleznu, loze # 581 - H. Homyk.

I. Gravelsiņas sienas segu, loze # 410 - M. Štauers.

A. Kalniņas gleznu, loze # 586 - Eižens Reveliņš.

Divām gleznām ielogus bija dāvinājis Gunārs Gemsts.

Programmas daļā pulcējušies 75 viesi, skatīja un vērtēja 77 Kanadas latviešu mākslinieku darbus slidītes, kuļas no Toronto bija atvedis mākslinieks Eriks Dzenis, Kanadas Latviešu Kultūras Centra Kanādā Mākslas komitejas vadītājs. Slidītes, kopskaitā vairāk kā 400, ir Ērika Dzeņa privāta kolekcija, kas sastāv no izlasītiem darbiem, kas izstādīti žurētās izstādēs.

Šajā skatē redzējām, cik latviešu mākslinieki ir daudzpusīgi un vienreizēji. Ir lepnums skatīt un baudīt to milzīgo latviešu kultūras bagātību, kas atrodas tik tālu ārpus Latvijas.

E. Dzenis par savu devumu saņēma rotkaļa Oskara Vindeža darināto un dāvāto adresi. Daudzie skatītāji par šo izrādi izteica pateicību māksliniekam Ērikam Dzenim un Mārtiņam Štauveram ar ilgiem aplausiem.

L. Kalniņš

*****

NORĀDE INTERESENTIEM par sertifikātu saņemšanu Latvijā

Latvijas valdība nolēmusi pagarināt termiņu, kuļā iedzīvotāji varēs aizpildīt deklarācijas privatizācijas sertifikātu piešķiršanai, kā arī atvērt sertifikātu kontus bankā. Taču no nākamā gada ir palielināta maksa par sertifikātu kontu atvēršanu bankā. Vairākās pašvaldībās deklarācijas sertifikātu piešķiršanai varēs iesniegt līdz 1995. g. 28. februārim - Rīgas, Jelgavas, Daugavpils, Ventspils, Jūrmalas, Balvu, Valmieras un Rīgas rajonā, kā arī Jēkabpils rajona Salas pagastā, Kuldīgas rajona Skrundas pagastā un Ventspils rajona Ugāles pagastā. Pārējās pašvaldībās termiņš netika mainīts. Vēl līdz 1995. g. 28. februārim deklarācijas sertifikātu piešķiršanai varēs iesniegt ārvalstīs dzīvojošie Latvijas pilsoņi un tie Latvijas iedzīvotāji, kas pretendē uz papildu sertifikātu piešķiršanu vai kas 1994. g. 31. decembrī atradusies dienesta komandējumā vai slimnīcā.

Savukārt, tiem iedzīvotājiem, kuļiem sertifikāti ir piešķirti līdz 31. decembrim, ir tiesības atvērt sertifikātu kontus Krājbankā un Sakaru bankā līdz 1995. g. 30. aprīlim. Ja lēmums par sertifikātu piešķiršanu būs pieņemts pēc 31. decembra, tad kontus būs iespējams atvērt 2 mēnešu laikā pēc pašvaldības uziņā norādītā datuma.

Tā kā iepriekšējo maksu par sertifikātu kontu atvēršanu valdība noteica pirms pusotra gada, inflācijas dēļ esot nepieciešams to paaugstināt. No 1995. g. 1. janvāra pilngadīgām fiziskām personām par sertifikātu konta atvēršanu jāmaksā Ls 3,80, nepilngadīgām fiziskām personām - Ls 1,80, īpašuma kompensācijai - Ls 3,80, juridiskām personām - Ls 16,00, par kompensācijas sertifikātu ieskaitīšanu agrāk atvērta kontā - Ls 3,00. Maksa par papildu sertifikātu ieskaitīšanu neattiecas uz gadījumiem, kad sertifikātu skaits tiek palielināts, labojot PID vai pašvaldības kļūdas. Par konta atvēršanu vai sertifikātu ieskaitīšanu tajā var samaksāt ar 0,15 sertifikātiem pensionāri, invalīdi, represētās personas, kā arī valsts vai invalīdu, pensionāru, politiski represēto personu apgādībā esošas personas un nepilngadīgas personas, kuļām piešķirts valsts pabalsts aizgādnieka zaudējuma dēļ. □

Baiba Melnace,

"Diena", 1994. g. 14. decembrī

*****

PATEICĪBA

Savas dzīves biedres

IRENES ALEKSANDRAS MIKELSONES - ZVICEVIČ
mūžībā izvadīšanas gadījumā pateicos: -

mācītājam Fricim T. Kristbergam, ērgelniekam Michaelam Rundānam, Rosarie bērnu mājas darbiniekiem, DV viru korim ar mūzikālo vadītāju Irisu Pureni, DV Toronto nodaļas vanadžu Goda sardzei, Latviešu Centra darbiniekiem par bērnu mielastu un Lidijai Pētersonei ar Ausmu Miķelsoni un palīdzēm par kafijas galdu. Aizgājējas piemīņu skaistu paturēs krāšņie ziedu sakārtojumi, izjustie atvadu vārdi un Kristus Dārzam novēlētie ziedojumi. Vispēdīgi mana pateicība katram vienam, kuļš darija Irēnes ieiešanu aizsaulē skaistu un mūsu šķiršanas vieglāku. Šo pēdējo vidū vēlos ierindot kollēgas DV Toronto nodaļas valdē un citās organizācijās un Imantu Purvu ar viņa ģimeni.

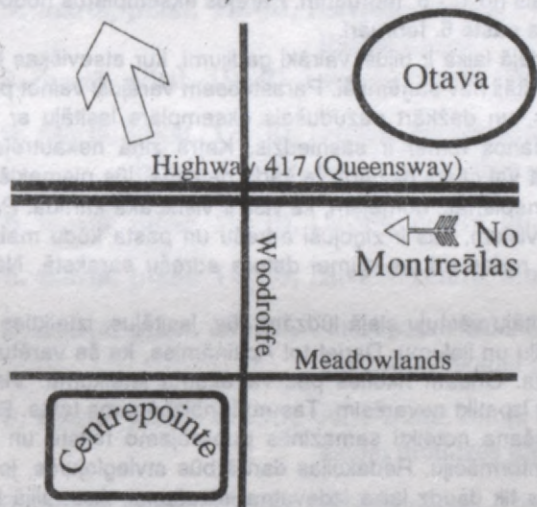
Sērās Hugo Miķelsons

Vijolnieces Rasmus Lielmanes un
Pianista Artūra Ozoliņa
KONCERTS

Sestdien, 18. martā, plkst:20.00
Nepean Centrepointe (pie Otavas)
Ieeja \$20.00 (iepriekšpārdošanā)
\$22.00 (pie durvīm)

Biļešu pasūtīšana: I. Štauvere, tel. (514) 457 9832,
M. Svilans, tel. (613) 592 1153 FAX 592 6186
Aiciniet līdzī kaimiņus, darba biedrus, draugus!

LNAK

Latviešu Nacionālā Apvienība Kanādā (L.N.A.K.) katru gadu sastāda informācijas lapu par LNAK mērķiem, darbību un galveniem darbiniekiem. Šī lapa ir dabūjama katram Kanadas latvietim.

Ziedojumi Latviešu Nacionālai Apvienībai Kanādā palīdzēs segt šīs lapas sagatavošanu un nosūtīšanu Jums.

LNAK, 4 Credit Union Dr., Toronto, ON, M4A 2N6
Vēlos saņemt L.N.A.K. darbības informācijas lapu.

Vārds: .....

Adrese .....

Pasta kods .....

AMBER

GLOBUS

Latviešu uzņēmums ar profesionālu pieredzi

PAKALPOJUMI

BALTIJAS VALSTĪS

Birojs Montrealā: 1625 Duff Court, # 412
Lachine, P. Q. H8S 1E5
☎ (514) 637-9495

SAIŅI AR GAISA SATIKSMI

♦ katru nedēļu; sasniedz Rīgu 5 dienās

SŪTĪJUMI AR KUĢI

- ♦ katru otro nedēļu,
- ♦ visi sūtījumi garantēti un apdrošināti,
- ♦ pieņem saiņus Jūsu mājās.

SŪTĀM SAGATAVOTUS PĀRTIKAS SAIŅUS

♦ pieprasiet mūsu cenrādi.
GARANTĒTA UN APDROŠINĀTA DOLĀRU PIE-
GĀDE LATVIJĀ

♦ naudas pārvedumi Kanadas un ASV dolāros.
RŪPĒJĀTIES PAR NAUDAS SAŅĒMĒJA DROŠĪBU!

- ♦ nevienam netiek izpausts naudas saņēmēja vārds,
- ♦ nevienam netiek izpausta sūtītā naudas summa

Lakeshore Light Opera Inc.
40th ANNIVERSARY PRODUCTION OF
Gilbert & Sullivan's

J.M.S. Pinafore

with

Trial by Jury

Stage Director/Metteur en scène
Leonard Langmead

Musical Director/Directrice Musicale
Marian Siminski

Tickets/Billets

	Thursday Jeudi	Fri. & Sat. Ven. & Sam
Adults/Adultes	\$14.00	
Seniors/ Age d'Or	\$8.00	\$14.00
Students/ Etudiants		

G. ALEKSIS, tel. 636-1995

Jean XXIII Theatre 1501 Dawson Dorval
Feb. 23, 24, 25 & Mar. 2, 3, 4

Contributing to Lakeshore General Hospital for 20 Years
Contributeur depuis 20 ans à l'Hôpital Général du Lakeshore

Apsveriet savu paziņojumu ievietošanu MLB Ziņotājā! Izdevumu lasa daudz lasītāju ne tikai Montrealā, bet arī citos Kanadas un ASV latviešu centros, kā arī Latvijā un citās pasaules zemēs. Varētu gadīties, ka Jūsu ziņojums varētu tos interesēt. **Izmēģiniet!** Likmes lasiet pēdējā lappusē.

PATEICĪBA

Sirsniņi pateicamies par līdzjūtību mūsu ģimenes bēdās, zaudējot dzīves draugu, māti un vecmāmiņu

MODRU KRAULI, dzim Zandersons

Paldies visiem, kas mūs atcerējās!

Krauju ģimene

TĒRVETĒ

izdodama istaba

no jauna izremontētajā un apsildamā lielajā mājā.

Īres maksa paredzēta līdzšinējā - \$ 300.- vasaras sezonai.

Tuvāka informācija un pieteikšanās pie

Gunāra Jākobsona, tel. 737-9187 vai

Dainas Vitolas, tel. 637-9102

GUNĀRS ALEKSIS DZIED

Leikšoras Operas Sabiedrība (Skatiet paziņojumu 25. lpp.) šogad atzīmē 40 gadu pastāvēšanu. Tā katru gadu uzved kādu no Gilberta un Sulivana operām. Sakarā ar 40 gadu darba atceri šoreiz katrā izrādē interesenti varēs skatīt "H. M. S. Pinafore" un "Trial by Jury". Ansambli ilgus gadus dzied mūsu dziedonis Gunārs Aleksis. Pie viņa, tel. 636-1995, dabūjamās izrāžu biļetes.

Izrādes notiks, 23., 24., 25. februāri un 2., 3., 4. martā. Ieejas kartes pieaugušiem visās izrādēs un pensionāriem un studentiem piektdienās un sestdienās (ceturtdienās - \$ 8.-) \$ 14.- no personas. Izrādes notiks Jāņa XXIII teātri, 1301 Dawson Road, Dorvalā. Tās arvien apmeklējis latviešu operu cienītāju pulciņš. Ceram, ka tā būs arī šogad.

Atlikums par labu Leikšoras slimnīcai, kā tas līdz šim noticis pēdējos 20 gadus.

G. A.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

MLB ZIŅAS:

PATEICĪBA

Pateicamies visiem labvēļiem, kas ziedoja mantas šī gada Draudzīgā Aicinājuma un MLB 47 gadu pastāvēšanas dienas izlozei š. g. 28. janvārī: Laimai Brūverei, Gunāram Gemstam, Norai Gobai, Ilgai Gravelsiņai, Alisei Kalniņai, Ludvigam Kalniņam, Ilgai Štauvei, Imantam Steprānam, Rasmai Tomsonei, Vilmai Ulmanei, Ausmai Valterei un Oskaram Vindedzim. Izlozējamo mantu kopvērtība bija liela.

Plaša bija arī ložu pircēju atsaucība. Pavisam kopā pārdotas 857 lozes \$ 1,714.- kopvērtībā. Uz katru laimestu izdevība bija 1:66. Lozes bija iegādājušies 202 montrealieši, to vidū arī kanādieši un 83 torontieši, filadelfieši, ņujorkieši un pa retam no citām pilsētām, kopā 285 personas. Paldies visām! Līdzekļi tiek nodoti MLB Ziņotāja redakcijai tās vajadzību segšanai ar cerību, ka tie novērsīs abonementa maksas pacēlumus.

Paldies visiem 47 pastāvēšanas gadu sarikojuma darbiniekiem un darbiniekiem: Elmāram Bārdiņam, Jānim Birzem, Vies-turam Hūnam, Alisei Grintālei, Alisei Kalniņai, Ludvigam Kalniņam, Ivetai Koškinai, Annai Kreipānei, Margai Lūsei, Uldim Lūsim, Anitai Porietei-Bedard, Inesei Ortmanei, Laimonim Ozoliņam, Norai Saletei, Dagmārai Ziediņai. Īpašs paldies māksl. Ērikam Dzenim par vērtīgo slīdišu izrādi un tālā ceļa mērošanu no Toronto, lai arī mums būtu iespēja iepazīties ar latviešu mākslinieku piensumu mūsu kultūras pūram. Un Jums visiem, kas skaistajā ziemas pēcpusdienā pulcējaties Montrealas Latviešu Sabiedriskajā Centrā, lai pavadītu tur gandrīz 5 stundas un svinētu Montrealas Latviešu Biedrības 47. gada svētkus!

MLB valde ir patiesi gandarīta par šādu skaistu atsaucību.

Valde

PIENĀCIS LAIKS

MLB 1994./5. darbības gads strauji tuvojas noslēgumam. Gada sapulce paredzēta ceturtdien, 4. maijā, plkst. 19:30, Latviešu centrā. Lai izpildītos gada budžets un lai nokārtotu visus izstāvošos rēķinus, gaidām biedru, labyeļu un MLB Ziņotāja lasītāju atsaucību savu maksājumu laicīgā nokārtošanā, lai kasiere Anita Poriete-Bedard varētu noslēgt savas grāmatas ap 25. aprīli un revīzijas komisija pārbaudīt dokumentus un kasi. Neatliekat šo svarīgo darbu uz vēlāku laiku, bet mēģiniet nokārtot ar atbildes pastu! Par to Jums jau iepriekšējs paldies!

Īpašus atgādinājumus pēdējos gados neesam sūtījuši, jo lielākā daļa no Jums visas saistības esat kārtājuši ar sevišķu gādību. Šad un tad esam rakstījuši MLB Ziņotāja slejā un MLB Ziņotāja lasītājiem devuši atgādinājumu uz aploksnis - "Grasi lūdzu!" Dažkārt gadījušies dažī mīsekļi, par kuņģiem lūdzam atvainot, jo darba mums ir bezgala daudz un no negaidītām, neparedzētām kļūmēm pilnīgi izvairīties nespējam, lai kā to mēģinām.

Ar gandarījumu varam atzīmēt, ka MLB Ziņotāja administratore ieguvusi teicamu palīgu - **Konstantīnu Čaku**, kas ved lasītāju reģistrus. Sveicam viņu redakcijas darbā!

MLB bibliotēkas bibliotekārs Jānis Birze ar pateicību pieņem grāmatas, žurnālus un citu lasāmvielu. Dubultniekus, ja tādi gadās, sūtām uz Latviju. Vairums šo sūtījumu līdz šim aizgājuši uz Aizputi. Aizputnieki par tiem arvien bijuši pateicīgi.

Gaidām MLB saimē visus tos, kas tajā vēl nesastāv!

Valde

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

* Šo MLB Ziņotāja numuru izdalām uz rokas lasītājiem Montrealā no 1. - 5. februārim. Pārējos eksemplārus nododam Kanadas pastā 6. februārī.

Pēdējā laikā ir bijuši vairāki gadījumi, kur atsevišķas burtiņas lasītāji nav saņēmuši. Parasti esam varējuši vainot pasta iestādes, un dažkārt pazudušais eksemplārs lasītāju ar lielu nokavēšanos tomēr ir sasniedzis. Katrā ziņā nekautrējaties piezvanīt vai citādi paziņot, ja šāda nelaime Jūs piemeklējusi. Ja ziņa nepienāk, domājam, ka viss ir vislabākā kārtībā. Pateicamies visiem, kas ir ziņojuši adresu un pasta koda maiņas. Dažkārt rodas arī pa kļūmei datora adresu sarakstā. Nāciet talkā!

Lasītāju vēstuļu slejā lūdzām Jūs, lasītājus, izteikties par burtu stilu un lielumu. Dariet to! Apzināties, ka šie varētu būt problēma. Gribam rīkoties pēc vairākuma ieteikuma. Visiem vienmēr izpatikt nevarēsīm. Tas nu ir neizbēgams fakts. Burtu palielināšana noteikti samazinās publicējamo tekstu un pieejamo informāciju. Redakcijas darbā būs atvieglojums, jo nevajadzēs tik daudz laika izdevuma ielaušanai. Austrālijā ir izstrādāta datora programma korektūras lasīšanai. Ceram, ka drīz to iegūsim. Tā ievērojami palīdzēs novērst vienu otru nepatīkamu drukas velniņa nedarbu.

Redakcija

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

* Ja 1994. gada janvāris bija visaukstākais mēnesis, kāds piedzīvots kopš Montrealā oficiāli reģistrēti meteoroloģiskie dati, šī gada janvāris, šķiet, būs viens no siltākiem un lietainākiem. Ja pagājušā gadā maksājām lielas summas par apkuri un gaisu, šogad būs ievērojams ietaupījums.

27. janvārī, plkst. 7:30, debesu dienvidaustrumu pusē varēja vērot kā Venēra kā liels un mirdzošs dimants pietuvojās sirpjveidīgā mēness augšējai spīcei sprīža attālumā. Tas bija vienreizējs skats.

* **Redakciju slēdzot**, saņemta ziņa, ka **nākošais palīdzības saiņu sūtījums** notiks marta beigās. Saiņu pieņemšana **21. un 22. martā, no plkst. 14-17; 23. martā, no plkst. 16-19.** Saiņi pieteicami līdz **10. martam** pie Ērikas Vitiņas, tel. **482-2604**, Viestura Hūna, tel. **352-1359**, Induļa Skras-tiņa, tel. **473-8479**.

* **Ev.-lut. Trisvienības draudzes** 5. marta dievkalpojums, plkst. 18:00, paredzēts Latviešu centrā. Draudzē viesosies māc. Rasma Caune.

Pēc dievkalpojuma, apm., plkst. 19:30, turpat, Centrā, - **DV Montrealas nodaļas Kalpaka un Leģiona vakars ar referātu un jauktā koņa "Atbalss" piedalīšanos.** Pēc tam vanadzū gatavota kafija. Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem.

Abos gadījumos iespējamas maiņas.

